

ΑΝΔΡΕΟΥ Π. ΒΛΑΝΤΙΚΑ π. θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

(Συμφώνως πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ οἰκείου Ὑπουργείου)
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ι. Σ. ΚΟΥΒΑΡΑΚΗΣ
ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 3 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΙΣΤ
ΘΡΗ
[19--?]

ΑΝΔΡΕΟΥ Π. ΒΛΑΝΤΙΚΑ π. θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
(Συμφώνως πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ οἰκείου Ὑπουργείου)

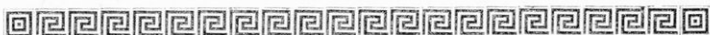
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ἹΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ι. Σ. ΚΟΥΒΑΡΑΚΗΣ
ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 3 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον δέον νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφήν
τοῦ συγγραφέως.

Εὐδελφάντιος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Κάθε χριστιανός ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τὰ σπουδαιότερα τοῦλάχιστον σημεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποῦ βοηθοῦν εἰς τὴν διαμόρφωσιν καλοῦ χαρακτῆρος καὶ κυρίως συντελοῦν εἰς τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ χάνῃ εὐκαιρίαν διὰ νὰ μάθῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα πράγματα, διότι οἱ πολλὲς γνώσεις κάνουν τὸν ἄνθρωπον ἀνώτερον καὶ τοῦ δίδουν μίαν καλύτεραν θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἰδιαιτέρως ὅμως ἡ καλὴ θρησκευτικὴ κατάρτισις εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος, διότι στηρίζει τὴν πίστιν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ φωτίζει τὸν νοῦν διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ζῇ ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ προορισμὸς μας δὲν τελειώνει εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ συνεχίζεται καὶ μετὰ τὸν θάνατον, εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν, ὅπου κάθε ἄνθρωπος παίρνει τὴν θέσιν του, ἀναλόγως μὲ τὴν προετοιμασίαν του. Τοῦτο εἶναι ἀξίωμα ἠθικόν, δηλαδὴ νὰ ἀμείβεται ὁ καθένας σύμφωνα μὲ τοὺς κόπους του. Οἱ μαθηταί, εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους, δείχνουν τοὺς κόπους ποῦ ἔκαναν εἰς ὅλην τὴν περίοδον τῶν μαθημάτων. Καὶ εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς βαθμολογοῦνται μὲ τὴν σειράν τῆς ἐπιτυχίας τῶν. Ἐκτὸς ἐὰν κανεῖς ἀποτύχη, πρᾶγμα ποῦ σημαίνει ὅτι δὲν εἰργάσθη καθόλου.

Διὰ νὰ γίνωμεν τεχνῖται, ἔμποροι, ἐπιστήμονες κλπ., πρέπει προηγουμένως νὰ κοπιᾶσουμε, πρὸς ἀποκτίσιν πείρας καὶ γνώσεων, διότι χωρὶς κόπους τίποτε δὲν ἀποκτᾶται καὶ χωρὶς γνώσεις ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀχρηστος. Διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς χρειάζεται προετοιμασία, χρειάζονται ἐφόδια. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ διὰ τὴν διάπλασιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος, ποῦ εἶναι ἡ βάσις τῆς χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς ψυχικὴν προετοιμασίαν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν, χρειάζονται πνευματικὰ ἐφόδια. Τὰ πνευματικὰ ἐφόδια ἀποκτῶνται

ὕπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστὸν καὶ ἐργασθῇ ἠθικῶς, δηλαδὴ συμφώνως πρὸς τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ γνωρίσουμε τὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον του, διὰ νὰ εἴμεθα καλοὶ καὶ ὠφέλιμοι ἐργάται εἰς τὴν κοινω-
νίαν καὶ ἄξια τέκνα τοῦ οὐρανίου Πατρός.

Τὰς πολυτίμους αὐτὰς γνώσεις καὶ τὴν κατάλληλον ἠθικὴν ἐκγύμνασιν τῆς ψυχῆς μᾶς προφέρει τὸ θρησκευτικὸν μάθημα καὶ συνεπῶς εἶναι εὐκόλον νὰ ἀντιληφθῇ κάθε ἄνθρωπος τὴν μεγάλην σημασίαν καὶ τὴν σπουδαίαν ἀξίαν τοῦ μαθήματος τούτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τι πιστεύει, διὰ νὰ δικαιούται νὰ εἶναι μέλος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Καὶ φυσικὰ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ πιστεύουν τὰ ἴδια. Αὐτὴ δὲ ἡ κοινὴ πίστις εἶναι ποὺ ἐνώνει ὅλους τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν μεγάλην θρησκευτικὴν οἰκογένειαν, ποὺ λέγεται Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Τὴν κοινὴν αὐτὴν πίστιν ἔχουν καὶ ὡς γνώρισμα μεταξὺ τῶν οἱ χριστιανοί, διὰ νὰ διακρίωνται ἀπὸ τοὺς ὁμοίους ἄλλων θρησκειῶν. Καὶ ὄχι μόνον πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ χριστιανὸς τὴν πίστιν του, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ὁμολογῇ, ὡςάκις παρίσταται ἀνάγκη, διὰ τοῦτο δὲ λέγεται καὶ Ὁμολογία πίστεως. Κατὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν, ὁ λαὸς ὁμολογεῖ τὴν πίστιν του, ὅταν λέγεται ὑπὸ τοῦ ἱεροψάλτου τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

Διὰ νὰ μποροῦν δὲ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ γνωρίζουν καὶ νὰ λέγουν τὸ τι πιστεύουν μετὰ τὰ ἴδια λόγια, ἐφρόντισεν ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὰς δύο πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους, νὰ συμπυκνώσῃ ὅλην τὴν χριστιανικὴν πίστιν εἰς τὰ δώδεκα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ὡς ἑξῆς :

1. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.
2. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον ἐρχόμενον μετὰ δόξης κολίαι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ

συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

9. Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
10. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἄ μ ἰ ν

Κάθε ἄρθρον ἀναφέρει καὶ ἓνα σπουδαῖον θέμα τῆς πίστεως καὶ ἐπομένως τὸ σύμβολον ἀναφέρει τὰ δώδεκα κεντρικὰ σημεῖα τῆς πίστεως, δηλαδή :

- Ἄρθρον 1ον : Περὶ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ὡς Δημιουργοῦ.
» 2ον : Περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
» 3ον : Περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.
» 4ον : Περὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ.
» 5ον : Περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.
» 6ον : Περὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ.
» 7ον : Περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας.
» 8ον : Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
» 9ον : Περὶ τῆς Ἐκκλησίας.
» 10ον : Περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου συγχωρεῖται ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία.
» 11ον : Περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ.
» 12ον : Περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς μετὰ θάνατον.

Καθὼς βλέπομεν, τὰ ὀκτὼ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως μᾶς ὁμιλοῦν περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος :

Περὶ τοῦ Πατρὸς : ἄρθρον 1ον.

Περὶ τοῦ Υἱοῦ : ἄρθρα 2ον—7ον.

Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος : ἄρθρον 8ον.

Ἄρα τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς πίστεώς μας εἶναι πέντε :

- 1) Πίστις εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα.
- 2) Πίστις εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.
- 3) Πίστις εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν μας ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν διὰ τοῦ βαπτίσματος.
- 4) Πίστις εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν.
- 5) Πίστις εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ἡ προσευχὴ αὐτὴ ὀνομάζεται «Κυριακὴ», διότι μᾶς τὴν παρέδωκεν ὁ Κύριος, κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλίαν. Ἡ προσευχὴ γενικῶς εἶναι ὁ πνευματικὸς τρόπος ἐπικοινωνίας με

τὸν Θεόν. Ἔχομεν διαφόρων εἰδῶν προσευχάς, τὰς ὁποίας ἔχει καθορίσει ἡ Ἐκκλησία μας. Καὶ ὁλόκληρος ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι μία μεγάλη προσευχή (λατρεία) πολλῶν χριστιανῶν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Ἀλλὰ ἡ Κυριακὴ προσευχὴ εἶναι ἀτομικὴ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσις κάθε χριστιανοῦ. Εἶναι μία καθημερινὴ πνευματικὴ συνομιλία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα, ποῦ γεμίζει τὴν ψυχὴν μὲ χαρὰν, δύναμιν καὶ ἐλπίδα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ποῖον ἄλλον εἰλικρινέστερον καὶ δυνατώτερον βοήθην μπορεῖ νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεόν; Διὰ τοῦτο ἡ προσευχὴ αὐτὴ δίνει ἓνα καινούργιο ὄπλον κάθε ἡμέραν ἐναντίον τῶν δυσκολιῶν τοῦ βίου. Εἶναι μία καθημερινὴ εὐκαιρία δοξολογίας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ παρακλήσεως διὰ τὰς καθημερινὰς μας ἀνάγκας.

Ἡ Κυριακὴ προσευχὴ διαιρεῖται :

- α) Εἰς τὴν προσφώνησιν.
- β) Εἰς τὰ ἕξαιτήματα.
- γ) Εἰς τὸν ἐπίλογον.

α) Προσφώνησις :

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

β) Αἰτήματα :

- 1) Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου
- 2) Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου
- 3) Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
- 4) Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον
- 5) Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφιέμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν
- 6) Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

γ) Ἐπίλογος :

Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἄμην

Σύντομος ἐξήγησις τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς

α) **Εἰς τὴν προσφώνησιν** ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεὸν πατέρα μας ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι μεταξύ μας εἴμεθα ἀδελφοί, ἀφοῦ ἔχομεν τὸν ἴδιον οὐράνιον πατέρα.

β) Με τὰ ἔξη αἰτήματα ζητοῦμεν τὴν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἦτοι:

1) Διὰ τῶν ἔργων μας νὰ ἀγιάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

2) Μέσα μας καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν νὰ ἐλικρατήσῃ τὸ καθέ-
στὼς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

3) Τὰ πάντα εἰς τὴν γῆν νὰ γίνωνται σύμφωνα μετὰ τὸ θεῖον θέλημα, ὅπως γίνεται καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους.

4) Ζητοῦμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν συντήρησίν μας.

5) Ζητοῦμεν τὴν συγγνώμην τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ καθημερινά μας παραπτώματα, μετὰ τὴν βεβαίωσιν ὅτι καὶ ἡμεῖς θὰ συγχωροῦμε τοὺς συνανθρώπους μας.

6) Ἡ μεγαλυτέρα ἐνίσχυσις, τὴν ὁποίαν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, εἶναι διὰ τὸν ἀγῶνα μας ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας, εἰς τὴν ὁποίαν διαρκῶς μᾶς παρασύρει ὁ διάβολος.

γ) Εἰς τὸν ἐπίλογον ὁμολογοῦμεν τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'.

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Τι εἶναι Θρησκεία

Ἡ λέξις «ἄνθρωπος» σημαίνει «ὁ βλέπων πρὸς τὰ ἄνω». Τοῦτο ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, πού εἶναι τὸ μόνον λογικὸν ζῶον εἰς τὸν κόσμον, δὲν μένει δεμένος διαρκῶς μετὰ τὴ γῆν καὶ ὑλικά, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ἀσχολῆται καὶ μετὰ ἀνώτερα πράγματα. Ἡ ἱστορία μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐπροσπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ πῶς προήλθεν ὁ κόσμος πού ἔβλεπε γύρω του. Ἀπὸ τοῦ ἐξεκίνησεν ὁ ἴδιος. Καὶ ποῖος εἶναι ὁ προσορισμὸς του. Ἐξ ἄλλου ἔνοιωθε θανμασμὸν δι' ὅσα ἴσως καὶ εὐχάριστα πράγματα ἔβλεπεν εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, καθὼς ἐπίσης καὶ μίαν εὐχαρίστησιν διὰ τὰ χρήσιμα πού εὔρισκε διὰ τὴν συντήρησίν του εἰς τὸ κυνήγι, εἰς τὸ ψάρεμα καὶ εἰς τὰ φυτά. Ἀντιθέτως δὲ ἔνοιωθε φόβον ἀπὸ τὰ κακὰ πού τοῦ ἔφερον οἱ σεισμοί, οἱ πλημμύρες οἱ ἀστραπές, οἱ βροντές, οἱ κερανοὶ, οἱ καταιγίδες καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα ὁ θάνατος. Ἀυτὰ ὅλα, τὰ εὐχάριστα καὶ τὰ δυσάριστα, ἔκαμαν τὸν ἄνθρωπον νὰ κἀνῃ τὴν λογικὴν σκέψιν, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ κάποια δύναμις πρὸς μεγάλη ἀπὸ αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν αὐτὴν ὠνόμασε Θεόν. Ἔτσι λοιπὸν ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ ταῦτα, **θρησκεία εἶναι** ἡ στροφή τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μίαν ὑπερτάτην δύναμιν. εἰς τὴν ὁποίαν στηρίζει τὴν ζωὴν του καὶ τὰς ἐλπίδας του.

Θεόν. Διότι εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του εἶχε τὴν βεβαιότητα, ὅτι κάποτε ἦτο κοντὰ εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν.

Αἱ ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείαι

Ἄλλὰ ὁ ἄνθρωπος, ὅσον καὶ ἂν προσπαθοῦσε, δὲν εἶχε τὰς δυνάμεις νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν του τραγωδίαν. Διότι εἰς τὴν πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν κάποιος πολὺ σοβαρὸς λόγος ἐχώρισε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἐδημιουργήθη τόση μεγάλη ἀπόστασις, ὥστε μὲ τὸν καιρὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ χάσῃ τελείω τὴν ἰδέαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔχασεν ὅμως καὶ τὴν ἰδέαν διὰ τὴν ὑπαρξίν μᾶς ἀνωτέρας δυνάμεως. Διότι αὐτὴ εἶχε παραμείνει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του σὰν μία ξεθωριασμένη εἰκόνα, τὴν ὁποίαν καὶ διετήρησε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ γύρω κόσμου, καθὼς ἀνεφέρθη εἰς προηγούμενον μάθημα. Τὸν λόγον αὐτῆς τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὸν Θεὸν ἔμαθε ὁ ἄνθρωπος ἀργότερον, ὅταν πλέον ὁ ἴδιος ὁ θεὸς ἀπεφάσισε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Δὲν κατόρθωσε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀνέλθῃ πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο κατῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Τοῦτο λέγεται Θεῖα Ἀποκάλυψις.

Ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείαι εἶναι ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ ὁ Χριστιανισμός. Τὸ ἴδιον ἰσχυρίζεται καὶ ὁ Μωαμεθανισμός καὶ ἄλλαι θρησκείαι, ἄλλα ταῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ Θεὸς ἀπεκαλύφθη πρῶτα εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, διὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν, εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Κατόπιν δὲ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἀπεκαλύφθη διὰ τοῦ μονογενοῦς του Υἱοῦ εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Τὶ εἶναι λατρεία

Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὰ ἀγαπημένα του πρόσωπα. Καὶ ἂν τὰ πρόσωπα αὐτὰ εὐρίσκωνται μακρὰν, πάλιν θὰ εὔρη τρόπον ἐπικοινωνίας δι' ἀλληλογραφίας κ.λ.π. Ὁ σκοπὸς τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου αὐτῆς ἐπικοινωνίας μᾶς εἶναι νὰ μεταδίδῃ ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον σκέψεις, πληροφορίας, χαρὰν, λύπην, ἐπιθυμίας καὶ διάφορα ἄλλα γεγονότα ποῦ μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ μᾶς ἐνδιαφέρουν.

Ἄφου λοιπὸν μεταξὺ μας οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἐπι-
διώκομεν τὴν ἐπικοινωνίαν, φυσικὸν εἶναι νὰ αἰσθανώμεθα τὴν
ἀνάγκην τῆς ἐπικοινωνίας καὶ μὲ τὸ πλεόν ἀγαπητὸν πρόσωπον,
μὲ αὐτὸν τὸν Δημιουργὸν μας, τὸν οὐράνιον Πατέρα μας, ἀπέ-
ναντι τοῦ ὁποίου ἔχομεν καθήκοντα καὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν τὴν
ἀνάγκην εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν, πρὸς δοξολογίαν καὶ ἔκφρα-
σιν τῆς εὐγνωμοσύνης μας δι' ὅσα μᾶς παρέχει. Πρὸς ἐκδήλωσιν
τῆς εὐσεβείας μας πρὸς τὸ πρόσωπόν του, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ νὰ
ζητήσωμεν τὴν βοήθειάν του. Τοῦτο δὲ γίνεται διὰ διαφόρων
ἔργων, τελετῶν καὶ προσευχῶν καὶ λέγεται λατρεία.

Ἐπομένως **λατρεία** λέγεται ἡ ἑξωτερικεῖς τῆς εὐσε-
βείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐπικοινωνία του μὲ τὸν Θεὸν δι'
ἔργων, τελετῶν καὶ προσευχῶν.

Ἡ σχέσις τῆς λατρείας πρὸς τὴν θρησκείαν

Ἡ λατρεία συνδέεται στενὰ μὲ τὴν θρησκείαν. Τὸ ἓνα δὲν
ὑπάρχει χωρὶς τὸ ἄλλο. Πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ δι' αὐτὸ
τὸν λατρεύομεν. Καὶ ἀντιστρόφως. Λατρεύομεν τὸν Θεόν, διότι
τὸν πιστεύομεν.

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὅπου ὑπῆρχε θρησκεία ἐκεῖ ὑπῆρ-
χε καὶ λατρεία. Καὶ εἰς τὸν χριστιανισμόν, ἀπὸ τῶν πρώτων χρό-
νων τῆς ἐμφάνισεώς του, ἄρχισε καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς λατρείας,
ἡ ὁποία μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ἔλαβε τὴν σημερινὴν τῆς
μορφὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, μὲ τὴν συμβολὴν τῶν μεγάλων
Πατέρων καὶ τῶν ἱερῶν ὑμνογράφων, οἱ ὁποῖοι συνέθεσαν τοὺς
ὄραίους ἔργους πού ἀκούομεν κατὰ τὰς διαφόρους ἱερὰς ἀκο-
λουθίας.

Ἡ ἀρχαία λατρεία

Οἱ πρώτοι χριστιανοὶ ἐλάτρευον τὸν Θεὸν συναθροιζόμενοι
εἰς διαφόρους οἰκίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν φοβερῶν διωγμῶν
τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραις, ἡ λατρεία ἐγίνετο κρυ-
φὰ μέσα εἰς τὰς κατακόμβας, δηλαδὴ μέσα σὲ βαθεῖα σπήλαια
ὑπὸ τὴν γῆν. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία μας εἶχε
μεγάλον ἀριθμὸν μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἐβασανίσθησαν καὶ ἐθα-
νατώθησαν χάριν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν.

Ὅταν ἀργότερον ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπροστάτευσεν τὴν
Ἐκκλησίαν, τότε ἄρχισαν νὰ κτίζωνται ὄραῖοι ναοί, εἰς τοὺς
ὁποίους ἐλευθέρως πλεόν ἐλατρεύετο ὁ ἀληθινὸς Θεός.

Π Ε Ρ Ι Ν Α Ω Ν

Πῶς ἐκτίζοντο οἱ Ναοὶ

Εἰς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων ἐγίνετο κάθε χρόνο συγκέν-

τρωσις χριστιανῶν κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τῶν. Ἐκεῖ ἐδιάβαζαν τὸ μαρτύριον, δηλαδή τὸ ἱστορικὸν τῆς συλλήψεως, τῆς δίκης, τῶν βασάνων, τῆς φυλακίσεως, τοῦ θάρρους μετ' ὅποιον ἐπέμεναν εἰς τὴν πίστιν καὶ τέλος τοῦ φρικτοῦ θανάτου τοῦ μάρτυρος. Καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀντιλοῦσαν καὶ οἱ ἴδιοι θάρρους, ἐδοξολογοῦν τὸν Θεὸν διότι ἀνέδειξε τοὺς ἥρωας τῆς πίστεως καὶ ἔψαλλον ὕμνους. Αὐτὰ ἔγιναν ἀφορμὴ μετ' τὴν πάροδον τοῦ χρόνου νὰ κτίζωνται ναοὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων καὶ νὰ συνθέντωται αἱ ἀκολουθίαι διὰ κάθε μάρτυρα. Διὰ τὰς ἀκολουθίας αὐτὰς οἱ εὐσεβεῖς ὕμνογράφοι συνέθεσαν διάφορα τροπάρια, εἰς τὰ ὅποια γίνεται λόγος διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν μαρτύρων.

Οἱ ρυθμοὶ τῶν ναῶν

Ὁ τρόπος μετ' τὸν ὅποιον ἐκτίζοντο οἱ ναοί, δηλαδή ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν, καλεῖται ρυθμός.

Ὁ βασιλικὸς ρυθμὸς εἶναι ὁ ἀρχαιότερος. Οἱ ναοὶ τοῦ βασιλικοῦ ρυθμοῦ ἦσαν οἰκοδομήματα μακρόστενα, ὀρθογώνια, παραλληλόγραμμα. Τὸ ἔσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶχε σειρὰς κίωνων (κιονοστοιχίας), διὰ τῶν ὁποίων ἐσηματίζοντο τὰ κλίτη (διάδρομοι). Ὁ μεγαλύτερος καὶ ἀρχαιότερος ναὸς βασιλικοῦ ρυθμοῦ εἶναι τοῦ ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, τοῦ πέμπτου αἰῶνος, πεντάκλιτος, δηλαδή μετ' ἑσάρους κιονοστοιχίας. Κατὰ καιροὺς εἶχε καταστροφῇ, ἀλλὰ τελευταίως ἔχει καὶ πάλιν ἀναστηλωθῆ.

Ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς εἶναι μεταγενέστερος καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦ ρυθμοῦ τούτου χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἶναι ὁ τροῦλλος. Ὁ μεγαλοπρεπέστερος βυζαντινὸς ναὸς εἶναι τῆς Ἁγίας Σοφίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ποῦ ἐκτίσθη τὸν ἕκτον αἰῶνα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς ἀνεφάνη εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Κύριον χαρακτηριστικὸν ἔχει τὴν ὀξεῖαν γωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τελειώνουν πρὸς τὰ ἄνω αἱ θύραι, τὰ παράθυρα καὶ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς στέγης. (Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων).

Ὁ ρυθμὸς τῆς Ἀναγενήσεως. Ἐπίσης εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ Ἰβου αἰῶνος καὶ εἶναι συνδυασμὸς βασιλικῆς καὶ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ μετ' πολλὴν οἰκοδομικὴν χάριν καὶ ἁρμονίαν, ὅπως εἶναι ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ ἁγίου Πέτρου τῆς Ρώμης.

Τὰ μέρη τοῦ ναοῦ

Ὁ Ναὸς διαιρεῖται :
εἰς τὸν Νάρθηκα ἢ πρόναον

εις τὸν κυρίως ναὸν
καὶ εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα (ιερόν).

Ὁ Νάρθηξ ἢ πρόναος εἶναι τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ ναοῦ μετὰ τὴν εἴσοδον. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν ἐποχὴν εἰς τὸν πρόναον ἐστέκοντο οἱ κατηχούμενοι. Δηλαδή ὅσοι ἐδιδάσκοντο ἀκόμη τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἐπερίμεναν τὴν καθωρισμένην ἐποχὴν τοῦ ἔτους διὰ νὰ βαπτισθοῦν καὶ νὰ γίνουν κανονικὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε θὰ εἰσήρχοντο καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸν κυρίως ναὸν καθ' ὅλην τὴν λειτουργίαν. Ὡς κατηχούμενοι παρηκολούθουν εἰς τὸν νάρθηκα τὴν λειτουργίαν τῶν κατηχουμένων καὶ κατόπιν ἐξήρχοντο τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον συνεχίζετο ἡ λειτουργία τῶν πιστῶν, ἀπὸ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως μέχρι τέλους. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅπου δὲν ὑπάρχουν πλέον κατηχούμενοι, ὁ νάρθηξ ἢ δὲν ὑπάρχει ἢ παρέμεινεν ἀπλῶς, χωρὶς εἰδικὸν σκοπὸν.

Ὁ κυρίως ναὸς εἶναι ὁ χώρος, εἰς τὸν ὁποῖον στέκουν οἱ πιστοὶ καὶ παρακολουθοῦν τὴν θεῖαν λειτουργίαν καὶ γενικῶς ὅλας τὰς ἱεράς ἀκολουθίας.

Εἰς τὸν κυρίως ναὸν ὑπάρχουν τὰ ἑξῆς :

- 1) Αἱ τοιχογραφίαι, εἰκόνες ποὺ εἶναι ζωγραφισμένα εἰς τοὺς τοίχους.
- 2) Φορητὰ εἰκόνες, κρεμασμένα εἰς τοὺς τοίχους ἢ τοποθετημένα εἰς κατάλληλα σημεῖα τοῦ ναοῦ
- 3) Τὰ στασίδια καὶ τὰ καθίσματα, πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν.
- 4) Ὁ ἄμβων, ἀπὸ ὅπου ἀναγινώσκειται τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον καὶ κηρύσσεται ὁ θεῖος λόγος.
- 5) Ὁ δεσποτικὸς θρόνος, ὅπου εἰκονίζεται ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς Χριστὸς καὶ ὅπου στέκει ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὰς καθωρισμένας στιγμὰς τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν ἀκολουθιῶν.
- 6) Τὰ ἀναλόγια ὅπου στέκουν καὶ ψάλλουν οἱ ἱεροψάλται.
- 7) Ὁ σολέας, χώρος πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Εἰς πολλοὺς ναοὺς ὁ σολέας περικλείεται μὲ ξύλινα ἢ σιδηρένια κάγκελα καὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν χώρον κλείονται τὰ ἀναλόγια καὶ ὁ δεσποτικὸς θρόνος. Ἐκεῖ προσέρχονται οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς θείας μεταλήψεως.
- 8) Τὸ εἰκονοστάσιον (τέμπλον), ποὺ χωρίζει τὸν κυρίως ναὸν ἀπὸ τὸ ἅγιον Βῆμα. Τοῦτο εἶναι χώρισμα ποὺ φέρει εἰκόνας πρὸς τὸ μέρος τοῦ κυρίως ναοῦ. Τὸ εἰκονοστάσιον ἢ τέμπλον ἔχει τρεῖς θύρας ἢ βημόθυρα, ἡ μεσαία λέγεται Ὁραία Πύλη.

Τὸ ἅγιον βῆμα εἶναι τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ ναοῦ, τὸ

ὁποῖον λέγεται καὶ ἱερόν ἢ ἄδυτον. Εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα ὑπάρχουν τὰ ἑξῆς:

- 1) Ἡ Ἁγία Τράπεζα, εἰς τὸ μέσον.
- 2) Ἡ Πρόθεσις ἢ Προσκομιδῆ, ἀριστερά.
- 3) Τὸ Σκευοφυλάκιον, δεξιά.
- 4) Τὸ Σύνθρονον, ὅπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, (εἰς τὸν τοῖχον. Εἰς τοὺς περισσοτέρους ναοὺς δὲν ὑπάρχει Σύνθρονον).
- 5) Ὁ Ἐσταυρωμένος μετὰ τὴν ἀκοίμητον κανδήλαν, ἀκριβῶς ὅπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης.

Ἡ Ἁγία τράπεζα εὐθίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ συμβολίζει τὸν τάφον τοῦ Κυρίου. Λέγεται δὲ καὶ θυσιαστήριον, διότι ἐπ' αὐτῆς τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, δηλαδὴ ἡ ἀναίμακτος (χωρὶς αἵμα) ἀναπαράστασις τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ. Τὴν ἁγίαν τράπεζαν καλύπτουν διάφορα πολυτελῆ καλύμματα καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὰ εἶναι τὸ ἄροτρόριον, ὅπου φυλάσσεται ἅγιος ἄρτος δι' ἐκτάκτους ἀνάγκας. Ἐπίσης εἶναι διπλωμένο τὸ ἀντιμήσιον, δηλαδὴ ἓνα μικρὸ ἁγιασμένο ὕφασμα πὺν ξεδιπλώνεται κατὰ τὴν ὥρισμένην ὥραν τῆς θείας Λειτουργίας καὶ τοποθετοῦνται εἰς αὐτὸ τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Μετὰ τὸ ἀντιμήσιον μπορεῖ νὰ γίνῃ λειτουργία ὅπου δὲν ὑπάρχει ναὸς (στρατόπεδον, πλοῖον κλπ.), χρησιμοποιούμενον ἀντὶ ἁγίας Τραπέζης.

Ἡ Πρόθεσις ἢ Προσκομιδῆ συμβολίζει τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ καὶ εἰς αὐτὴν γίνεται ἡ προσκομιδῆ, δηλαδὴ ἡ προετοιμασία τῶν Τιμίων Λόγων, ὅταν ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου. Ἐδῶ φυλάσσονται τὰ ἱερὰ σκεύη:

- 1) Τὸ ἅγιον Ποτήριον.
- 2) Ὁ ἅγιος δίσκος (συμβολίζει τὴν φάτνην).
- 3) Ἡ λόγχη (συμβολίζει τὴν λόγχην μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης ἐκέντησε τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Σταυρόν).
- 4) Ἡ λαβὶς (κουταλάκι).
- 5) Ὁ σόγγος (συμβολίζει τὸν σόγγον μετὰ τὸ ὄξος πὺν ἔδωσαν εἰς τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὅταν ὁ Κύριος εἶπε «διψῶ»).
- 6) Τὸ ξέον, δηλαδὴ μετάλλινον σκεῦος (μπρίκι), ὅπου βράζεται τὸ νερὸ πὺν χύνει ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὅτι ἔτρεξεν αἷμα καὶ ὕδωρ ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἐσταυρωμένου Σωτήρος, ὅταν ἐκεντήθη διὰ τῆς λόγχης.

Τὸ Σκευοφυλάκιον εἶναι ἐρμάριον (ντουλάκι) ὅπου φυλάσσονται σκεύη, ἄμφια καὶ διάφορα κειμήλια τοῦ ναοῦ.

Τὸ Σύνθρονον εἶναι στασίδια ξύλινα ἢ πέτρινα ἡμικυκλικῶς

Ἐπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ὅπου ἀναπαύονται ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ συλλειτουργοὶ του κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ψαλμῶν κλπ.
Εἰς τὸν Ναὸν χρησιμοποιοῦνται :

1) **Ὁ Ἐπιτάφιος**, πολύτιμον κεντητὸν ὕφασμα, διὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν

2) **Ἡ Κολυμβήθρα**, διὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα.

3) **Τὸ Μυροδοχεῖον**, διὰ τὸ ἅγιον Μύρον.

4) **Ὁ Ἄετός**, στρογγυλὸν ὕφασμα, ὅπου εἰκονίζεται ἄετός μὲ ἀνοικτὰ τὰ φτερὰ ἐπάνω ἀπὸ μίαν πόλιν καὶ συμβολίζει τὸν ἐπίσκοπον προσηλωμένον εἰς τὸ ποιμνίον του. Ἐδῶ πατεῖ ὁ μέλλων νὰ χειροτονηθῆ ἐπίσκοπος καὶ ἀπαγγέλλει τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.

5) Τὰ Ἐξαπτέρυγα καὶ τὰ Λάβαρα τοῦ ναοῦ.

6) Τὸ Θυματήριον.

7) Κανδήλαι, λαμπάδες, μανουάλια, κώδωνες.

Ὁ Ἱερὸς Κληρὸς

Τὰς ἱεράς Ἀκολουθίας εἰς τὸν Ναὸν τελεῖ ὁ Ἱερὸς Κληρὸς. Οἱ Κληρικοὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ χειροτονοῦνται ὑπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱεροσύνης.

Οἱ βαθμοὶ τῆς Ἱεροσύνης εἶναι τρεῖς:

1) Τοῦ διακόνου.

2) Τοῦ πρεσβυτέρου.

3) Τοῦ ἐπισκόπου.

Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν ὑπηρετοῦν καὶ οἱ ἱεροψάλται καὶ ὁ Νεωκόρος.

Τὸ ἔνδυμα τῶν κληρικῶν εἶναι τὰ ῥάσα. Κατὰ τὴν τέλεσιν ὅμως τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῶν ἄλλων ἱεροπραξιῶν οἱ κληρικοὶ φοροῦν τὰ ἱερά ἄμφια, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ των.

Τὰ ἱερά ἄμφια τοῦ διακόνου εἶναι :

1) Τὸ στιχάριον.

2) Τὰ ἐπιμάνικα ἢ ἐπιμανίκια.

3) Τὸ ὄραριον.

Τὰ ἱερά ἄμφια τοῦ πρεσβυτέρου εἶναι :

1) Τὸ στιχάριον.

- 2) Τὰ ἐπιμάνικα.
- 3) Τὸ ἐπιτραχήλιον.
- 4) Ἡ ζώνη.
- 5) Τὸ φαινόλιον ἢ φαιλόλιον.
- 6) Τὸ ἐπιγονάτιον.
- 7) Ὁ σταυρὸς τοῦ στήθους (ἐπιστήθιος).

Τὰ ἱερά ἄμφια τοῦ ἐπισκόπου εἶναι :

- 1) Στιχάριον.
- 2) Ἐπιμάνικα.
- 3) Ἐπιτραχήλιον.
- 4) Ζώνη.
- 5) Ἐπιγονάτιον.
- 6) Σάκκος
- 7) Ὠμοφόριον (μικρὸν καὶ μέγα)
- 8) Σταυρὸς καὶ ἐγκόλπιον.
- 9) Μίτρα.
- 10) Ποιμαντορικὴ ράβδος,
- 11) Μανδύας.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Καθήκοντα ἱερατικά

Ὁ διάκονος εἶναι βοηθὸς τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπισκόπου, χωρὶς ὃ ἴδιος μόνος νὰ μπορῇ νὰ τελέσῃ ἱεροπραξίαν.

Ὁ πρεσβύτερος μπορεῖ νὰ τελέσῃ τὰ ἱερά μυστήρια, πλὴν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱεροσύνης. Ἐπίσης τελεῖ τὰς λοιπὰς ἱεροπραξίας, πλὴν τῶν ἐγκαινίων ἱερῶν ναῶν καὶ τοῦ καθαγιασμοῦ τοῦ ἁγίου μύρου.

Ὁ ἐπίσκοπος τελεῖ πάντα τὰ ἱερά μυστήρια καὶ ἱεροπραξίας. Εἰς τὴν χειροτονίαν ὁμῶς ἐπισκόπου πρέπει νὰ συλλειτουργοῦν τρεῖς τοῦλάχιστον ἐπίσκοποι.

Λοιπὰ καθήκοντα τῶν κληρικῶν

Ὁ διάκονος καὶ ὁ πρεσβύτερος, ἐκτὸς τῶν καθαρῶς ἱερατικῶν καθηκόντων, ἔχουν καὶ κοινωνικά καθήκοντα εἰς τὴν ἐνορίαν των, ὅπως ἡ φιλανθρωπία (ἐπίσκεψις ἀσθενῶν, φυλακισμένωτ καὶ ἐνίσχυσις ἀπόρων), τὰ κατηχητικά σχολεῖα, τὸ κύρουγμα κ.ά.

Ὁ ἐπίσκοπος, ἐπίσης ἐκτὸς τῶν ἱερατικῶν καθηκόντων, ἔχει καὶ διοικητικά καὶ κοινωνικά καθήκοντα. Ἐπιβλέπει τοὺς κληρικοὺς τῆς ἐπαρχίας του, δημιουργεῖ καὶ παρακολουθεῖ τὴν φιλανθρωπικὴν καὶ πνευματικὴν κίνησιν τῆς ἐπισκοπῆς του. Ἐπίσης

παρακολουθεῖ τὸ ποιμνίον του μήπως παρασυρθῆ ἀπὸ αἰρετικούς ψευδοδιδασκάλους, διότι εἶναι προσωπικῶς υπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν τῆς ἐπαρχίας του.

Αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι

Αἱ Ἱεραὶ ἀκολουθίαι διαιροῦνται εἰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους.

Τακτικαὶ ἀκολουθίαι εἶναι :

- 1) Αἱ Ἑσπεριναί.
- 2) Ὁ Ἑσπερινός.
- 3) Τὸ Ἀπόδειπνον.
- 4) Τὸ Μεσονυκτικόν.
- 5) Ὁ Ὄρθρος.
- 6) Ἡ Θεία Λειτουργία.

Ἑκτακτοὶ ἀκολουθίαι εἶναι :

- 1) Τὰ μυστήρια (πλὴν τῆς Θείας Εὐχαριστίας).
- 2) Τὰ ἐγκαίνια Ναῶν.
- 3) Ὁ ἁγιασμός.
- 4) Ἡ παράκλησις.
- 5) Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Αἱ τακτικαὶ ἀκολουθίαι

1) **Αἱ Ἑσπεριναὶ ἢ ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν.** Αἱ Ἑσπεριναὶ εἶναι τέσσαρες : πρώτη, τρίτη, ἕκτη, ἑνάτη.

Περιέχουν ψαλμούς, τροπάρια καὶ εὐχὰς καὶ διαβάζονται πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ. Κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ κατὰ τὴν Μ. Παρασκευήν, λέγονται μεγάλα ὄρα, διότι περιέχουν περισσοτέρας περικοπὰς ἀπὸ προφητείας, ψαλμούς καὶ εὐαγγέλια.

2) **Ὁ Ἑσπερινός** εἶναι ἀκολουθία πού ψάλλεται τὴν ἑσπέραν, ὡς προοίμιον τῆς ἐπομένης ἡμέρας καὶ λέγεται μικρὸς ἑσπερινός. Τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου καὶ τὰς παραμονὰς ἑορτῶν λέγεται μέγας ἑσπερινός.

3) **Τὸ Ἀπόδειπνον.** Μικρὸν ἀπόδειπνον ἀναγινώσκει ὁ Ἱερεὺς εἰς τὸν οἶκον του καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, μετὰ τὸ βραδυνὸν φαγητόν. Κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ τῶν νηστειῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν ψάλλεται μέγα Ἀπόδειπνον εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν μὲ περισσοτέρους ψαλμούς.

4) **Τὸ Μεσονυκτικόν** εἶναι ἀκολουθία πού ἀναγινώσκειται εἰς τὸν ναὸν πρὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὄρθρου.

5) **Ὁ Ὅρθρος** εἶναι ἀκολουθία, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐχαριστοῦμεν τὸν θεόν, διότι μᾶς διεφύλαξε κατὰ τὴν νύκτα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς προστατεύσῃ καὶ κατὰ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν. Τελειώνει δὲ μὲ τὴν δοξολογίαν καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὅρθρου γίνεται ἡ προετοιμασία τῶν Τιμίων Λώρων (Προσκομιδῆ) ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦντος εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν.

6) **Ἡ Θεία Λειτουργία.** Ἀρχίζει μετὰ τὸν Ὅρθρον καὶ εἶναι τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς λατρείας, διότι κατ' αὐτὴν τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, δηλαδή ἡ ἀναίμακτος (χωρὶς αἷμα) ἀναπαράστασις τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ, μὲ ὅσα προηγήθησαν κατὰ τὸ Μυστικὸν Δεῖπνον μεταξὺ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Μαθητῶν Του.

Ἡ Θεία Λειτουργία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη :

α) **Εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν κατηχομένων,** τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι ἡ μικρὰ εἴσοδος, δηλαδή ἡ μεταφορὰ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

β) **Εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν πιστῶν,** μὲ σπουδαιότερα σημεῖα :

1ον : τὴν Μεγάλην Εἴσοδον, δηλαδή τὴν μεταφορὰν τῶν Τιμίων Λώρων εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

2ον : Τὸν Χερουβικὸν ὕμνον (Οἱ τὰ Χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι... (εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο γίνεται ἡ Μεγάλη Εἴσοδος, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας συνεχίζεται ὁ Χερουβικὸς ὕμνος)... Ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν. Ἀλληλούϊα).

3ον : Τὴν ὁμολογίαν πίστεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπαγγέλλεται τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.

4ον : Τὸν ἁγιασμὸν τῶν Τιμίων Λώρων.

5ον : Τὴν Θεῖαν Μετάληψιν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας ψάλλονται διάφοροι ὕμνοι, γίνονται δεήσεις ὑπὸ τοῦ διακόνου καὶ ἀναγινώσκονται εὐχαὶ ὑπὸ τοῦ Ἱερέως.

Αἱ ἕκτακτοι Ἀκολουθίαι

1) **Τὰ Ἱερὰ Μυστήρια.** Ταῦτα εἶναι ἑπτὰ :

α) Βάπτισμα

β) Χρῖσμα

- γ) Μετάνοια και Ἐξομολόγησις
- δ) Θεία Εὐχαριστία
- ε) Ἱερωσύνη
- στ) Γάμος
- ζ) Εὐχέλαιον

Τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρῖσμα, ἡ Μετάνοια—Ἐξομολόγησις καὶ ἡ Θ. Εὐχαριστία, εἶναι μυστήρια ὑποχρεωτικά διὰ κάθε χριστιανόν, ἐνῶ ἡ Ἱερωσύνη, ὁ γάμος καὶ τὸ εὐχέλαιον, εἶναι προαιρετικά. Ἐπίσης τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρῖσμα καὶ ἡ Ἱερωσύνη δὲν ἐπαναλαμβάνονται, γίνονται μόνον μίαν φοράν, ἐνῶ ἡ Μετάνοια—Ἐξομολόγησις, ἡ Θ. Εὐχαριστία καὶ τὸ Εὐχέλαιον εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πιστῶν δι' ὅλον τὸν βίον. Μόνον ὁ γάμος ἐπαναλαμβάνεται μέχρι τοῦ τρίτου, ἀπαγορευομένης τῆς τελέσεως τετάρτου γάμου.

Παραστατικὴ διαίρεσις τῶν μυστηρίων

Ἵποχρεωτικά	Προαιρετικά	Ἐπαναλαμβάνόμενα	Μὴ ἐπαναλαμβάνόμενα
Βάπτισμα	Ἱερωσύνη	Μετάνοια-Ἐξομ.	Βάπτισμα
Χρῖσμα	Γάμος	Θ. Εὐχαριστία	Χρῖσμα
Μετάνοια	Εὐχέλαιον	Εὐχέλαιον	Ἱερωσύνη
Θ. Εὐχαριστία		Γάμος (τρεῖς)	

α) Τὸ Βάπτισμα

Τὸ μυστήριον τοῦτο διαίρεται εἰς δύο μέρη. Περιέχει τὴν ἀκολουθίαν τῆς κατήχησεως καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ βαπτίσματος. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐβαπτίζοντο εἰς μεγάλην ἡλικίαν, προηγεῖτο ἡ κατήχησις καὶ εἰς ἄλλην ἐποχὴν ἐτελεῖτο ἡ βάπτισις ὅλων μαζί τῶν κατηχομένων. Τώρα ὅμως εἰς τὴν ἰδίαν τελετὴν γίνονται καὶ τὰ δύο, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι τὴν κατήχησιν ἀκούει, ἀντὶ τοῦ νηπίου, ὁ ἀνάδοχος (νονός) ὁ ὁποῖος ἀπαγγέλλει καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.

Κατὰ τὴν τέλει τῆς βαπτίσεως ἀγιάζεται τὸ ὕδωρ εἰς τὴν κολυμβήθραν, διὰ τῆς ἀναγνώσεως ὑπὸ τοῦ Ἱερέως καταλλήλων εὐχῶν καὶ εὐλογεῖται τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον χύνει ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ νηπίου. Ἐν συνεχείᾳ γίνεται ἡ βάπτισις αὐτοῦ διὰ τριττῆς (τρεῖς φορές) καταδύσεως εἰς τὸ ἁγιασμένον ὕδωρ καὶ ὁ Ἱερεὺς λέγει «βαπτίζεται ὁ δοῦλος (ἢ ἡ δούλη) τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, Ἀμὴν, καὶ τοῦ Υἱοῦ, Ἀμὴν, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμὴν».

Διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ὁ ἄνθρωπος ἀπαλλάσσεται ἀπὸ

τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα καὶ γίνεται μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

β) Τὸ χρίσμα

Τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος εἶναι συνδεδεμένον μετὰ τὸ Βάπτισμα καὶ γίνεται ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ αὐτό. Μετὰ τὸ Βάπτισμα ὁ Ἱερεὺς χρίζει μετὰ ἅγιον μύρον τὸ νήπιον εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος, λέγων τὴν εὐχὴν «σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου, Ἀμὴν».

Μετὰ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἀρχίζει ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ.

γ) Μετάνοια καὶ Ἐξομολόγησις (1)

Τὸ ἱερὸν τοῦτο μυστήριον ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὸν χριστιανόν.

Ἀπὸ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος, ἐξαρτᾶται ἂν αἰσθάνεται χαρὰν ἢ θλίψιν.

Πολλάκις αἰσθανόμεθα δυστυχισμένοι, χωρὶς νὰ μορῶν κανεὶς νὰ μᾶς βοηθήσῃ, οὔτε καὶ ὁ ἰατρός. Διότι δὲν πρόκειται διὰ σωματικὴν, ἀλλὰ διὰ ψυχικὴν ἀσθένειαν. Καὶ ἐὰν ἐρευνήσουμε εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, ἴσως θὰ ἀνακαλύψουμε κάτι πὸν θὰ εἶναι ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς καταστάσεως.

Ἐνα κρουολόγημα ἢ μία μόλυνσις, μορῶν νὰ μᾶς φέρουν πυρετὸν καὶ τότε ἀρχίζει ἡ ταλαιπωρία τοῦ σώματος καὶ ὁ κίνδυνος τῆς υγείας μας. Βέβαια μετὰ φάρμακα κατάλληλα προσπαθεῖ ὁ ἰατρός νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν πυρετόν, ἀλλὰ κυρίως προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν αἰτίαν τοῦ πυρετοῦ καὶ νὰ τὴν θεραπεύσῃ, ὅποτε παύουν καὶ τὰ ἐνοχλήματα.

1. Ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου μυστηρίου ἐπιστᾶται ἰδιαίτερος ἡ προσοχὴ τοῦ διδασκοντος, διότι ἀποτελεῖ θαυμασίαν εὐκαιρίαν ἀναπτύξεως, οὐ μόνον τῆς θρησκευτικῆς σημασίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει ψυχολογικῆς τοιαύτης τοῦ θέματος. Πολλὰ συμπλέγματα, τὰ ὁποῖα ταλαιπωροῦν τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, ἔχουν τὴν ἀρχὴν των εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν ἔθισμόν, ἀπὸ τὸ ἀγχώδες βάρος τοῦ ὁποῖου καὶ ἐπιστημονικῶς γίνεται δεκτόν, ὅτι μόνον διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου δύναται τις νὰ ἀπαλλαγῇ. Ἡ ἐπὶ ὠρισμένων ψυχοπαθειῶν ἐφαρμογὴ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου τῆς ψυχανάλυσεως εἶναι ἀκριβῶς ἔμμεσος (ἀλλ' οὐχὶ πλήρης) ἐφαρμογὴ τῆς ἐξομολογήσεως. Βεβαίως πρόκειται περὶ ἐδικῶν περιπτώσεων. Ἀλλὰ οἰαδήποτε ἐξομολόγησις, χωρὶς προηγουμένη ἀλλαγὴν (μετάνοιαν) εἶναι ἀνώφελος. Εἰς τὰς καταλλήλους ἐποχὰς (πρὸ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα) συνηθίζεται ἡ ὑπόμνησις τοῦ παρόντος μαθήματος, πρὸς προετοιμασίαν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μία κακὴ πράξις μολύνει τὴν ψυχὴν. Καὶ ἂν ἀκόμη λησμονήσουμε τὴν κακὴν πράξιν, ἡ ψυχικὴ μόλυνσις ὑπάρχει καὶ ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου χάνει τὴν γαλήνην τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς παίρνουν ἡ ἀνησυχία καὶ αἱ τύψεις. Αὐτὸς εἶναι «ὁ πυρετὸς» τῆς ψυχῆς. πού κάνει τὸν ἄνθρωπον νὰ αἰσθάνεται θλίψιν.

Μερικοὶ νέοι δὲν δίδουν πολλὴν σημασίαν, διότι λείπει ἴσως ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή. Ἐὰν ὅμως αὐτὴ ἡ ψυχικὴ μόλυνσις μείνῃ χωρὶς θεραπείαν ἀπὸ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, τότε δημιουργεῖται χρονία ψυχικὴ ἀσθένεια, ἡ ὁποία δυσκόλως θεραπεύεται καὶ δημιουργεῖ μόνιμον αἰσθημα θλίψεως καὶ βαρυνθιμίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι εἶναι ἄρρωστος. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφότητος «ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκτείνει (γεννᾷ) θάνατον».

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ μεγάλη σημασία τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. Εἶναι τὸ θεῖον δῶρον, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννᾶται ψυχικῶς. Διότι ὁ Πνευματικὸς μὲ τὸ φῶς τῆς θείας Χάριτος ἐρευνᾷ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ βοηθεῖ τὸν ἐξομολογούμενον νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς ἁμαρτωλὰς πράξεις, νὰ τὰς ἀποκαλύψῃ, νὰ τὰς ἐξομολογηθῇ. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται ἡ ἀνακάλυψις τῆς αἰτίας τῆς ψυχικῆς ἀσθενείας. Κατόπιν δὲ ἡ θεραπεία εἶναι εὐκολωτάτη καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου. Ποῖος λογικὸς ἄνθρωπος θέλει νὰ μὲνῃ ἄρρωστος; Ἄρα ἡ ἄρνησις ἢ ἡ ἀδιαφορία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐπιδιώξιν τῆς ψυχικῆς του ἀπολυτρώσεως εἶναι ἕνας καθαρὸς παραλογισμὸς, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀναστάτωσιν τῆς ζωῆς. Ἴσως ὁ ἄνθρωπος νὰ παραπλανᾶται, ὅτι ἡ ἁμαρτία δὲν τὸν ἔχει βλάψῃ, διότι προσωρινῶς δημιουργεῖ μίαν ψευδῆ εὐχαρίστησιν, ἡ ὁποία ὅμως παρέρχεται ταχέως καὶ ἀπομένει ἡ ψυχικὴ μόλυνσις μὲ ὅλα τὰ κακὰ πού ἀκολουθοῦν.

Συνεπῶς καθῆκον καὶ συμφέρον κάθε λογικοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ παρακολουθῇ προσεκτικὰ τὴν ζωὴν του καὶ εἰς τὴν κατάλληλον ἐποχὴν νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν ψυχικὴν του ἐξυγίανσιν.

Τὸ καθῆκον τοῦτο ἔχει δύο στάδια. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἀναζήτησις τῶν ἁμαρτωλῶν μας πράξεων μὲ θάρρος. Καὶ ὅπως δὲν φοβούμεθα καὶ δὲν ἐντροπέμεθα τὸν ἱατρὸν πρὸς θεραπείαν τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, ἔτσι καὶ ἐδῶ πρέπει χωρὶς ἐνδοιασμὸν νὰ πάμε εἰς τὸν Πνευματικὸν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν σφαλμάτων. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ δευτέρον στάδιον. Μετάνοια διὰ τὰ σφάλματα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐξομολόγησις ἀφ' ἑτέρου, εἶναι τὰ στοιχεῖα διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει τὴν ψυχικὴν ἀπακατά-

στασιν και ισορροπιαν και δικαιοῦται να προσέροχεται εις τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας με χαρὰν πνευματικὴν.

Εἰδικῶς διὰ τὸ μυστήριον Μετανοίας και Ἐξομολογήσεως, ὁ ἄνθρωπος ἀσφαλῶς πρέπει να αἰσθάνεται βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Κανένα χρέος εις τὸν κόσμον δὲν ἐξοφλεῖται με τὴν εὐκολίαν, ὅσον τὸ χρέος τῆς ἁμαρτίας με τὸ μυστήριον τοῦτο.

δ) Ἡ Θεία Εὐχαριστία

Περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου ἔγινε λόγος εις τὰς τακτικὰς ἀκολουθίας.

ε) Ἡ Ἱερωσύνη

Διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου γίνεται ἡ ἀνανέωσις τῶν προσώπων ποὺ ἀποτελοῦν τὸν Ἱερὸν Κλήρον, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀρχὴ φθάνει μέχρι τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων και δι' αὐτῶν μέχρι τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ τελετὴ γίνεται εις τὸν Ἱερὸν Ναὸν και λέγεται χειροτονία.

Ἡ χειροτονία τοῦ διακόνου τελεῖται μετὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ διάκονος δὲν μπορεῖ να τελέσῃ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὅπως και πᾶσαν ἄλλην ἱεροπραξίαν.

Ἡ χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου γίνεται μετὰ τὸν Χερουβικὸν ἕμνον και πρὸ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων, διότι ὁ πρεσβύτερος δύναται να τελέσῃ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου τελεῖται εις τὴν ἀρχὴν τῆς Θείας Λειτουργίας, δηλαδὴ μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου. Μετὰ τὴν χειροτονίαν του ἀκολουθοῦν τὰ ἀναγνώσματα (Ἀπόστολος και Εὐαγγέλιον), τοῦτο δὲ ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τελεῖ τὰ πάντα και ἰδίως ὅτι εἶναι ὁ κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν ἰδίαν λειτουργίαν μπορεῖ να γίνον τρεῖς χειροτονίαι τριῶν διαφορετικῶν προσώπων, ἐνὸς ἐπισκόπου εις τὴν ἀρχὴν τῆς Θείας Λειτουργίας, ἐνὸς πρεσβυτέρου εις τὸ μέσον και ἐνὸς διακόνου εις τὸ τέλος αὐτῆς.

Τὸ ἴδιον πρόσωπον δὲν δύναται να λάβῃ περισσοτέρους τοῦ ἐνὸς βαθμοῦ ἱερωσύνης κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Οὔτε δύο πρόσωπα να χειροτονηθοῦν εις τὸν ἴδιον βαθμὸν ἱερωσύνης εις τὴν ἰδίαν λειτουργίαν.

Τὰς χειροτονίας τελεῖ ὁ Ἐπίσκοπος διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς χειροτονίας, ὁ ὑποψήφιος παραλαμβάνεται ὑπὸ ὁμοιοβάθμων τοῦ πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ ὀδηγεῖται εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, ὅπου τὸν περιφέρουν γύρω ἀπὸ τὴν Ἅγιαν Τράπεζαν τρεῖς φορές, ἐνῶ ψάλλονται τὰ καθιερωμένα τροπάρια. Κατόπιν ὁ ὑποψήφιος γονατίζει μπροστὰ εἰς τὴν Ἅγιαν Τράπεζαν, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος θέτει τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἀπαγγέλλει τὴν εὐχὴν τῆς χειροτονίας, ἐνῶ ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν ψάλλει τὸ «Κύριε ἐλέησον». Κατόπιν ὁ Ἐπίσκοπος παρουσιάζει τὸν χειροτονηθέντα πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὸν ἐνδύει τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἐπίσκοπος δὲ καὶ λαὸς φωνάζουν «ἄξιος», τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν δημοσίαν ἀποδοχὴν τῆς γενομένης χειροτονίας.

στ) Ὁ Γάμος

Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου περιλαμβάνει τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀρραβῶνος καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀκολουθίαν τῆς στέψεως.

Διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου εὐλογεῖται ἡ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς συγκρότησιν οἰκογενείας. Οἱ σύζυγοι ἀναλαμβάνουν εὐθύνas ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ ἐνδιαφέρονται ὁ ἕνας διὰ τὸν ἄλλον καὶ διὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα, συμφώνως πρὸς τὸ Θεῖον θέλημα. Ἐὰν ἀποκτήσουν τέκνα, ὀφείλουν νὰ τὰ ἀναθρέψουν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου», δηλαδὴ σύμφωνα μὲ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, καθὼς ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Εἰς περίπτωσιν θανάτου τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, ἡ κατόπιν διαζυγίου, μπορεῖ νὰ ἐπακολουθήσῃ δεύτερος καὶ τρίτος γάμος. Πέραν τούτου ὅμως ἀπαγορεύεται ἄλλος γάμος.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ διαζυγίου πρέπει νὰ προσέχη πολὺ ὁ ἄνθρωπος. Εἰς τὸ διαζύγιον μποροῦν νὰ καταφύγουν οἱ σύζυγοι μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς καὶ σοβαρὰς περιπτώσεις. Διότι τὸ διαζύγιον εἶναι ἓνα εἶδος ἁμαρτήματος, ποῦ δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστον εἰς τὸν Θεόν. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μὲ πολλὴν αὐστηρότητα κρίνει τὸ πρᾶγμα καὶ ἀπαγορεύει τελείως τὸ διαζύγιον. Θεωρεῖ δηλαδὴ τὸν γάμον ἀδιάλυτον. Δὲν ἔχει ὅμως δίκαιον, διότι ὁ Κύριος, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλίαν διὰ σοβαρωτάτας περιπτώσεις ἐπέτρεψε τὸ διαζύγιον.

ζ) Εὐχέλαιον

Εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο γίνεται χοῆσις ἑλαίου, ποῦ συμβολίζει τὴν εἰρήνην καὶ τὸ ὁποῖον ἀγιάζεται δι' ὠρισμένων εὐχῶν, τὰς ὁποίας ἀναγινώσκει ὁ Ἱερεὺς.

Γιὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου, παρακαλεῖται ὁ Θεὸς διὰ τὴν θεραπεῖαν σωματικῶν ἢ ψυχικῶν ἀσθενειῶν τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα τελοῦν τὸ μυστήριον εἰς τὸν οἶκόν των.

Εἰς τὸν Ἱερόν Ναὸν τὸ μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου τελεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὴν Μεγάλην Τετάρτην τὸ ἀπόγευμα, ὑπὲρ ὄλων τῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖου προσέρχονται καὶ ἀλείφονται διὰ τοῦ ἁγιασμένου ἐλαίου.

2) Ἐγκαινία Ναῶν

Οἱ Ἱεροὶ Ναοί, ὅταν τελειώσῃ ἡ ἀνοικοδόμησις των πρέπει νὰ ἐγκαινιασθοῦν. Τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων κάνει ὁ ἐπίσκοπος εἰς μίαν λειτουργίαν.

Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων ἀρχίζει μετὰ τὸν Ὁρθρον, ὡς ἐξῆς: Ἐξέρχονται ὅλοι ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ κλείνεται αἱ θύραι. Ἐνας κληρικὸς παραμένει ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ὅπισθεν τῆς κυρίας εἰσόδου διὰ τὴν ἀ ν τ ι φ ῶ ν η σ ι ν,

Ὁ Ἐπίσκοπος φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἅγια λείψανα καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν Ἱεροφαιτῶν καὶ τοῦ λαοῦ γυρίζει περὶ τοῦ ναοῦ τρεῖς φορές. Κατόπιν στέκει μπροστὰ εἰς τὴν κυρίαν εἴσοδον καὶ ἀναφωνεῖ «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν... καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ ναοῦ κληρικὸς ἀπαντᾷ (ἀντιφωνεῖ). Τοῦτο γίνεται τρεῖς φορές καὶ κατόπιν ἀνοίγονται αἱ θύραι καὶ εἰσέρχεται ὁ λαός, προηγουμένου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ κλήρου.

Εἰς τὴν βᾶσιν τῆς ἁγίας Τραπέζης εἰς μίαν, ὀπὴν (τρούπαν) τοποθετεῖται ἡ θήκη μὲ τὰ ἅγια λείψανα, καθὼς καὶ διάφορες ἀρωματικὲς ὕλες, ψάλλεται «αἰωνία ἡ μνήμη τῶν κτιτόρων τοῦ ναοῦ τούτου» (αὐτῶν ποὺ ἔκτισαν τὸν ναὸν) καὶ τοποθετεῖται ἡ πλάκα τῆς Ἁγίας Τραπέζης, τὴν ὁποίαν πλένει ὁ Ἐπίσκοπος μὲ νερό, ροδόσταμο καὶ κρασί, τὴν στεγνώνει μὲ ἀντιμήνια καὶ τὴν ἀλείφει μὲ ἅγιον μύρον. Κατόπιν τοποθετοῦνται τὰ καλύμματα τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ ἀρχίζει κανονικῶς ἡ θεία λειτουργία.

3) Ὁ Ἁγιασμός

Ἐχομεν μικρὸν καὶ μέγαν ἁγιασμόν. Ὁ μικρὸς ἁγιασμός εἶναι ὁ συνηθισμένος ἁγιασμός ποὺ γίνεται εἰς τὰ σπίτια ἀπὸ τὸν Ἱερέα κάθε πρώτῃν τοῦ μηνός, ἢ εἰς ἐγκαινία καταστημάτων κλπ. Κατὰ τὸν μικρὸν ἁγιασμόν ψάλλεται τὸ τροπάριον: «σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος καὶ τὸ σὸν φυλάσσων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολίτευμα».

Ὁ μέγας ἀγιασμός τελεῖται κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων καὶ ψάλλεται τὸ τροπάριον :

« Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ Γεννητορος ἡ φωνὴ προσεμαρτίρει σοι, ἀγαπητὸν σὲ Υἱὸν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἶδει Περιστερᾶς ἐβεβαίον τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανείς, Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι».

Δηλαδή « Ὄταν ἐβαπτίζεσο, Κύριε, εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἐφανερώθη ἡ Ἁγία Τριάς. Ἡ φωνὴ ἐκείνου πρὸς σὲ ἐγέννησε σὲ ὀνόμαζε ἀγαπητὸν Υἱόν. Καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὑπὸ μορφὴν περιστερᾶς ἐπεβεβαίονε τὰ λεγόμενα. Δόξα εἰς σὲ Χριστὲ καὶ Θεέ μας, ὁ ὁποῖος ἐφανερώθη καὶ ἐφώτισες τὸν κόσμον».

4) Ἡ Παρακλήσις ἢ Παρακλητικὸς Κανὼν

Καὶ ἐδῶ ἔχομεν μικρὸν καὶ μέγαν Παρακλητικὸν Κανόνα. Πρόκειται περὶ ἀκολουθίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνει ἰκεσίας (παρακλήσεις) πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὸν Υἱόν της, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπὲρ τοῦ κόσμου.

5) Ἡ Νεκρώσιμος ἀκολουθία (Κηδεία)

Ἄρχίζει μὲ «Τρισάγιον» εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νεκροῦ. Κατόπιν εἰς τὸν ναὸν ψάλλεται ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία καὶ ἐν συνεχείᾳ συνοδεύεται ὁ νεκρὸς εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, ὅπου πρὸ τῆς ταφῆς ψάλλεται πάλιν τρισάγιον.

Ἡ Νεκρώσιμος ἀκολουθία περιλαμβάνει ἀναγνώσματα (Ἀποστολὴν καὶ Εὐαγγέλιον) καὶ εὐχὰς ὑπὲρ συγχωρήσεως τοῦ νεκροῦ.

Διὰ τοὺς κληρικοὺς καὶ τὰ νήπια ἡ ἀκολουθία εἶναι διαφορετικὴ.

Τὰ ἐπὶ τῶν τάφων τῶν νεκρῶν ψαλλόμενα τρισάγια, καθὼς καὶ τὰ μνημόσυνα δεικνύουν τὴν ἀγάπην τῶν ζώντων πρὸς τὰ ἀγαπητὰ μας πρόσωπα πρὸς ἀπέθαναν.

Τὰ κόλλυβα συμβολίζουν τὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Ὅπως τὸ στάρι φυτεύεται εἰς τὴν γῆν καὶ διαλύεται, ἀλλὰ πάλιν φυτρώνει στάρι, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς θάπτεται εἰς τὴν γῆν θὰ ἀναστηθῇ καὶ πάλιν.

Τὰ Λειτουργικὰ Βιβλία

Διὰ τὴν τέλεσιν τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων ἀκολουθιῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος, ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιοῦν τὰ ἐξῆς λειτουργικὰ βιβλία :

1) Θεία Λειτουργία

Λειτουργίας ἔγραψαν :

α) Ἰακώβος ὁ Ἀδελφόθεος, πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἥ οποία εἶναι πολὺ μεγάλη. Εἰς τὴν ἰδικὴν μας Ἐκκλησίαν τελεῖται μόνον μίαν φορὰν τὸ χρόνον, τὴν 23ην Ὀκτωβρίου, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου.

β) Ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἐπίσης ἔγραψε συντομωτέραν λειτουργίαν, ἡ οποία τελεῖται δέκα φορές τὸ χρόνον, ἤτοι τὰς πέντε πρώτας Κυριακὰς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν μεγάλην Πέμπτην, τὸ μέγα Σάββατον, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανείων, καὶ τὴν 1ην Ἰανουαρίου, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

γ) Κατὰ τὰς ἄλλας Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς τελεῖται ἡ λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πὺν εἶναι συντομωτέρα τῶν δύο προηγουμένων.

δ) Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἡ λειτουργία «τῶν Προηγιασμένων Δώρων». Εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτὴν πὺν τελεῖται κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, δὲν γίνεται τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται ἅγιος ἄρτος ἀπὸ τὴν λειτουργίαν τῆς προηγουμένης Κυριακῆς.

Τὸ λειτουργικὸν βιβλίον πὺν λέγεται «Θεία Λειτουργία» περιέχει :

- α) Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου Ἑσπερινοῦ.
- β) Τὴν λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
- γ) Τὴν λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.
- δ) Τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων Δώρων.

2) Τὸ Εὐαγγέλιον

Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει περικοπὰς (κομμάτια) ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου. Κάθε περικοπὴ ἀναγινώσκειται ὄρισμένην Κυριακὴν ἢ ἑορτὴν. Τὸ βιβλίον τοῦτο λέγεται καὶ «τὸ ἐπ' Ἐκκλησίας Εὐαγγέλιον», δηλαδὴ αὐτὸ πὺν χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν ναόν.

3) Ὁ Ἀπόστολος

Ὅπως «τὸ ἐπ' Ἐκκλησίας Εὐαγγέλιον», ἔτσι καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει περικοπὰς ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς καὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον πὺν λέγεται «Πράξεις» τῶν Ἀποστόλων. Κάθε μία ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀποστολικὰς περικοπὰς ἀναγινώσκειται πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου.

4) Τὰ Μηναῖα

Εἶναι δώδεκα χωριστὰ βιβλία, ἓνα διὰ κάθε μῆνα καὶ περιέχουν τὰς ἀκολουθίας τῶν καθ' ἡμέραν ἑορταζόντων ἁγίων, τοὺς βίους τῶν καὶ εἰδικὰ τροπάρια.

5) Τὸ Τριώδιον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τῶν κινητῶν ἑορτῶν, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Τριώδιον λέγεται διότι βασίζεται σὲ τρεῖς ἀπὸ τὰς ἑννέα ᾠδὰς τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

ᾠδὴ 1η

Εἶναι πανηγυρικός ὕμνος δοξολογίας τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν Θεόν, ὅταν διέβησαν οἱ Ἰσραηλῖται τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

ᾠδὴ 2α

Ὀλιβερός ὕμνος ποὺ ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του.

ᾠδὴ 3η

Εὐχαριστήριος ὕμνος Ἄννης τῆς μητρὸς τοῦ τελευταίου Κριτοῦ Σαμουήλ, ὅταν εἰς γηραιὰν ἡλικίαν ἐγέννησε τὸν υἱὸν της, διὰ τὸν ὁποῖον πολλὰ ἔτη παρεκάλει τὸν Θεόν.

ᾠδὴ 4η

ᾠδὴ Ἦμος Ἀββακούμ τοῦ Προφήτου εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ.

ᾠδὴ 5η

Προσευχὴ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου.

ᾠδὴ 6η

Προσευχὴ τοῦ Προφήτου Ἰωάνη.

ᾠδὴ 7η

Προσευχὴ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων Ἀνανία, Ἀζαρία καὶ Μισαήλ.

ᾠδὴ 8η

ᾠδὴ Ἦμος δοξολογίας τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων πρὸς τὸν Θεόν.

ᾠδὴ 9η

ᾠδὴ Ἦμος δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὸ τῆς Παναγίας Παρθένου,

ὅταν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ τὴν ἐπληροφόρησεν ὅτι θὰ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (Εὐαγγελισμός).

6) Τὸ Πεντηκοστάριον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἡ ὀνομασία τοῦ βιβλίου προέρχεται ἐκ τῶν πενήντα ἡμερῶν μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς.

7) Παρακλητικὴ ἢ Ὀκτώηχος.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔγραψε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνός. Περιέχει διαφόρους παρακλητικούς κανόνες καὶ ὕμνους διὰ τὸν Χριστόν, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἤχοι τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἶναι ὀκτώ, διὰ τοῦτο τὸ βιβλίον ὀνομάζεται καὶ ὀκτώηχος. Διότι τοὺς ὕμνους τοῦ βιβλίου τοὺς ἔχει μελοποιήσει μὲ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, ἐπὶ τῇ βάσει ὀκτὼ ἤχων.

8) Τὸ Εὐχολόγιον

Εἶναι βιβλίον πὸν περιέχει τὰς λειτουργίας καὶ τὰς διαφορὰς ἀκολουθίας, καθὼς καὶ εὐχάς.

9) Τὸ Ὁρολόγιον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τῶν Ὁρῶν, τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου, Ἑσπερινόν, Ὁρθρον καὶ ἄλλα. Ἐπίσης ἔχει ἀπολυτίκια καὶ κοντάκια (τροπάρια) διαφορῶν ἑορτῶν.

10) Τὸ Τυπικόν.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι χρησιμώτατος ὁδηγός, διότι περιέχει τὴν σειρὰν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

11) Τὸ Ψαλτήριον

Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει τοὺς 150 ψαλμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἔργα τοῦ Βασιλέως καὶ Προφῆτου (Προφητάνακτος) Δαβίδ.

Α Ι Ε Ο Ρ Τ Α Ι

Αἱ ἡμέραι τῆς πρὸς τὸν Θεὸν λατρείας

Ἡ εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς λατρεία πρὸς τὸν Θεὸν γίνεται κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθωρισμένας ἡμέρας, ἧτοι τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς.

Ἡ Κυριακὴ εἶναι ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεστήθη ὁ Κύριος καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἡ βασικὴ ἐβδομαδιαία ἡμέρα λατρείας πρὸς τὸν Θεόν. Εἶναι δὲ συγχρόνως καὶ ἡμέρα ἐβδομαδιαίας ἀναπαύσεως, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ (τετάρτη-ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου).

Αἱ ἄλλαι ἡμέραι λατρείας τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ αἱ ἑορταί, εἶναι ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία τελεῖ τὴν θεῖαν λατρείαν ἐξ ἀφορμῆς καὶ εἰς ἀνάμνησιν σπουδαίων θρησκευτικῶν γεγονότων.

Διαιρέσεις τῶν ἑορτῶν

Αἱ ἑορταὶ γενικῶς ἢ εἶναι **ἀκίνητοι**, δηλαδὴ κάθε χρόνο ἑορτάζονται κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν (τὰ Χριστούγεννα 25 Δεκεμβρίου, τοῦ ἁγίου Δημητρίου 26 Ὀκτωβρίου κλπ.), ἢ εἶναι **κινηταί**, δηλαδὴ κάθε ἐπόμενον ἔτος ἀλλάζουν ἡμερομηνίαν, ὅπως εἶναι τὸ Πάσχα καὶ ὅλαι αἱ ἑορταὶ ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτό, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων.

Αἱ ἑορταὶ διαίρουνται εἰς τρεῖς κατηγορίας :

- α) Δεσποτικὰς ἑορτὰς (διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰ. Χριστόν).
- β) Θεομητορικὰς ἑορτὰς (διὰ τὴν Θεοτόκον).
- γ) Ἑορτὰς τῶν Ἁγίων.

α) Αἱ Δεσποτικαὶ Ἑορταὶ

Ἀκίνητοι Δεσποτικαὶ Ἑορταὶ

- 1) Τὰ Χριστούγεννα — 25ῃ Δεκεμβρίου.
- 2) Ἡ Περιτομὴ τοῦ Κυρίου — 1ῃ Ἰανουαρίου. Ἡ περιτομὴ τῶν ἀρρένων βρεφῶν ἦτο μία μωσαϊκὴ διάταξις, ἢ ὁποία ἐγίνετο ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν γέννησιν.
- 3) Τὰ Θεοφάνεια — 6ῃ Ἰανουαρίου. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ.
- 4) Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου — 2α Φεβρουαρίου. Τέσσαρα-κοντα ἡμέρας μετὰ τὴν γέννησιν, ἡ Θεοτόκος ἔφερε τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπὸ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου καθιερωμένην θυσίαν. Ἐκεῖ ὑπεδέχθη (ὑπήντησεν — Ὑπαπαντὴ) τὸ Θεῖον Βρέφος ὁ εὐσεβὴς Γέρον Ἱερεὺς Συμεὼν. Οὗτος ἔζη μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ δεχθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Τὴν θεῖαν αὐτὴν ὑποδοχὴν εἰς πολὺ γεροντικὴν ἡλικίαν ἠξιώθη νὰ κἀνῃ ὁ Ἱερεὺς Συμεὼν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀπέθανεν εὐχαριστημένος.

5) Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου — 6η Αὐγούστου.

6) Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ — 14η Σεπτεμβρίου

Ἀναμνηστικὴ ἑορτὴ τῆς εὐρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἐλένης, μητρὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὸ ἔτος 326 καὶ τῆς ἐπανακτῆσεώς του ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου τὸ ἔτος 628 ἀπὸ τοὺς Πέρσας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀρπάσει τὸν Τιμιόν Σταυρὸν εἰς μίαν ἐπιδρομὴν τῶν ἐναντίον τῶν Ἱεροσολύμων.

Κινητὰ Δεσποτικά Ἑορτὰ

Ἐκ τῶν κινητῶν ἑορτῶν, δεσποτικά εἶναι :

1) Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἡ ὁποία ἑορτάζεται τὴν τρίτην Κυριακὴν τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, πρὸς πνευματικὴν ἐνίσχυσιν τῶν χριστιανῶν κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς ψυχικῆς προετοιμασίας διὰ τὸ Πάσχα.

2) Ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἑορτάζομεν τὴν πανηγυρικὴν ὑποδοχὴν, τοῦ Κυρίου μετὰ βαΐων καὶ κλάδων ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἱεροσολύμων.

3) Τὸ Πάσχα καὶ ὅλαι αἱ ἡμέραι τῆς Μ. Ἑβδομάδος, εἰς ἀνάμνησιν τῶν Σελτῶν Παθῶν, τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Τὸ Πάσχα

Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ αἰτία καὶ ἡ βᾶσις ὄλων τῶν κινητῶν ἑορτῶν, διότι κάθε χρόνο ἀλλάζει ἡμερονηΐαν. Καὶ τοῦτο διότι ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν νὰ ἑορτάζεται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὸ ἔβραϊκὸν Πάσχα, τὸ ὁποῖον συμπίπτει μετὰ τὴν πανσέληνον πρὸ ἀκολουθεῖ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν (περίπου 20 Μαρτίου). Ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ ἡ πανσέληνος δὲν συμπίπτει πάντοτε τὴν ἴδιαν ἡμερονηΐαν διὰ τοῦτο καὶ τὸ χριστιανικὸν Πάσχα κινεῖται.

Ἡ περίοδος πρὸ τοῦ Πάσχα περιλαμβάνει δέκα ἑβδομάδας. Αἱ τρεῖς πρῶται ἑβδομάδες ἀποτελοῦν προετοιμασίαν διὰ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν πρὸ ἀκολουθεῖ. Ἡ μεγάλη τεσσαρακοστὴ ἔχει ἑπτὰ ἑβδομάδας, ἥτοι πενήντα ἡμέρας μετανοίας, προσευχῶν καὶ νηστείας.

Ὁμοίως καὶ ἡ μετὰ τὸ Πάσχα περίοδος ἔχει ἐπίσης δέκα ἑβδομάδας, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἑορτὰς χαρμοσύνης ἐκ τοῦ γεγονότος τὴν ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Αὐτὰ αἱ εἴκοσι Κυριακαὶ ἔχουν ἰδιαιτέραν θρησκευτικὴν ἐννοιαν καὶ ὄνομασίαν, μαζὶ δὲ μετὰ ὠρισμένας ἐνδιαμέσους ἑορτὰς ἀποτελοῦν τὸν κύκλον τῶν κινητῶν ἑορτῶν.

Κινηταί έορταί πρό τοῦ Πάσχα

1) Κυριακή Τελώνου καὶ Φαρισαίου

Ἐπειδὴ ἀρχίζει περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος καλεῖται εἰς πνευματικὴν ἀνασυγκρότησιν διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ὡς Εὐαγγέλιον κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὴν παραβολὴν Τελώνου καὶ Φαρισαίου (Λουκᾶ, ΙΗ, 9—14), τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Κύριος διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν προσευχὴν τοῦ ταπεινοῦ, τὴν μόνην πού δέχεται ὁ Θεός.

2) Κυριακή τοῦ Ἀσώτου

Μὲ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, πού ἀναγινώσκειται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς Κυριακῆς (Λουκᾶ, ΙΕ, 11—32), πληροφορεῖται μὲ ἀνακούφισιν κάθε χριστιανός, ὅτι ὁ οὐράνιος Πατέρας περιμένει πάντοτε τὰ ἁμαρτωλὰ παιδιὰ του καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ τὰ δεχθῆ εἰς τὴν ἀγκαλιάν του, ἀρκεῖ μὲ εὐλιχρίνειαν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ φελήσουν νὰ γυρίσουν κοντὰ Του.

3) Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω

Ἡ Κυριακή αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς κρεοφαγίας διὰ τὸν χριστιανόν, πρό τοῦ Πάσχα.

Ἀναγινώσκειται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ (Ματθ. ΚΕ, 31—46), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ ὁ Κύριος περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως. Ἐδῶ φαίνεται καθαρά, ὅτι κριτήρια διὰ τὴν δικαίωσιν τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἶναι ἡ πίστις καὶ τὰ ἔργα του. Δηλαδή πίστις πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἔργα ἀγάπης πρὸς τοὺς σὺνανθρώπους μας.

4) Κυριακή τῆς Τυροφάγου

Ἀπὸ τῆς Δευτέρας, μετὰ τὴν Ἀπόκρεω, μέχρι τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου, γίνεται χοῆσις τυροῦ, αὐγῶν κλπ. πλὴν κρέατος, ὥστε ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας (Καθαρᾶς Δευτέρας) πού ἀρχίζει ἡ νηστεία, νὰ γίνῃ ὁμαλῶς ἡ μετάβασις εἰς τὰ «σαρκοστιανὰ φαγητά».

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἀναγινώσκειται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ (Ματθαίου, ΣΤ, 14—21), μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος μᾶς δίδει τρεῖς πολυτίμους συμβουλὰς.

Πρῶτον, νὰ συγχωροῦμεν προθύμως τοὺς συναθρώπους μας, ὁπότε καὶ ἡμᾶς θὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεός.

Δεύτερον, ἡ νηστεία μας νὰ μὴ εἶναι ὑποκριτικὴ καὶ πρὸς

ἐλίδειξιν, διότι τότε εἶναι ἄχρηστη καὶ δὲν μᾶς ὠφελεῖ, ἐφόσον ὁ Θεὸς διακρίνει τὴν εἰλικρίνειαν ἀπὸ τὴν ὑποκρισίαν.

Καὶ τρίτον, τὸ σπουδαιότερον, νὰ μὴ προσηλώνεται ὁ ἄνθρωπος μὲ πάθος εἰς ὑλικούς θησαυρούς, διότι δὲν προσφέρουν καμμίαν βοήθειαν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν. Τὰ ὑλικά ἀγαθὰ εἶναι χρησιμώτατα διὰ τὴν ζωὴν μας, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπορροφοῦν τελείως, διότι τότε θὰ γίνουμε ἄδικοι, ἄπληστοι καὶ ἀπάνθρωποι. Οἱ θησαυροὶ αὐτοί, ὅσους καὶ ἂν ἀποκτήσουμε, ἀνήκουν εἰς τὴν γῆν καὶ μένουν εἰς τὴν γῆν. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποῦ συνοδεύουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν εἶναι οἱ πνευματικοὶ θησαυροί, τὰ καλὰ ἔργα μὲ τέτοιους δὲ πνευματικούς θησαυρούς πρέπει νὰ πλουτίζεται ὁ χριστιανός.

5) Πρώτη Κυριακὴ Νηστειῶν ἢ τῆς Ὁρθοδοξίας

Εἶναι ἀνάμνησις τῆς Νίκης τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν αἰρετικῶν. Ἰδιαιτέρως δὲ πανηγυρίζεται ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τοῦτο εἶναι μία ὑπόδειξις πρὸς τοὺς χριστιανούς διὰ νὰ ἀγωνισθοῦν κατὰ τὴν περίοδον τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας.

6) Δευτέρα Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν (Γρηγορίου Παλαμᾶ)

Μνήμη Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἀνεκήρυξεν ἅγιον, διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δρᾶσίν του κατὰ τῶν αἰρετικῶν τῆς ἐποχῆς του (1368).

7) Τρίτη Κυριακὴ Νηστειῶν ἢ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως

ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προβάλλεται ὁ Τίμιος Σταυρός, ὡς σύμβολον νίκης τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς του.

8) Τετάρτη Κυριακὴ Νηστειῶν (Ἰωάννου τῆς Κλίμακος)

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ μοναχοῦ τοῦ Ὁρους Σινᾶ Ἰωάννου, συγγραφέως τοῦ βιβλίου «τῆς Κλίμακος» (σκάλας), εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφεται ἡ ἀνάβασις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν τελειότητα (525—615).

9) Πέμπτη Κυριακὴ Νηστειῶν (Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας)

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τῆς Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἡ ὁποία ἀπὸ ἁμαρτωλῆ ἐπέτυχε διὰ τῶν προσπαθειῶν της νὰ φθάσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν.

10) Ἡ Ανάστασις τοῦ Λαζάρου

Εἶναι τὸ θαῦμα τοῦ Κυρίου, πού ἐπροκάλεσε τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σωτῆρος νὰ ἐπιδιώξουν τὴν ἐξόντωσίν του. Ὁ Κύριος τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλὰ ἐβάδιζε μὲ ἡρεμίαν πρὸς τὸ ἀπολυρωτικόν του ἔργον.

Καὶ κάθε ἄνθρωπος, κάθε πιστὸς χριστιανός, δὲν πρέπει νὰ διστάζῃ νὰ κἀνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ δειλίαν μήπως τὸν μισήσουν οἱ ἄνθρωποι. Διότι εἶναι προτιμότερον νὰ μᾶς μισοῦν οἱ ἄνθρωποι, παρὰ νὰ μᾶς ἀπεχθάνειαι ὁ Θεός.

11) Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Ἔγινε λόγος εἰς τὰς δεσποτικὰς ἑορτάς.

Κινηταὶ Ἑορταὶ μετὰ τὸ Πάσχα

1) Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς

Ἑορτάζεται τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινισίμου. Εἶναι ἑορτὴ διὰ τὴν Θεοτόκον, ἣ ὁποία μὲ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἔγινεν ἡ Πηγὴ τῆς νέας Ζωῆς διὰ τοὺς ἀνθρώπους.

2) Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ

Εἶναι ἡ πανηγυρικὴ ἀναγνώρισις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ. (Ἰω. Κ. 19—25).

3) Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων

Τιμὴ καὶ μνήμη εἰς τὰς εὐσεβεῖς καὶ ἀφωσιωμένας μαθητοῦσας τοῦ Κυρίου Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν, τὴν Μαρίαν τοῦ Ἰακώβου καὶ τὴν Σαλώμην, αἱ ὁποῖαι, παρὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἠγόρασαν ἀρώματα (μύρα) καὶ ἐπῆγαν νύκτα διὰ νὰ ἀλείψουν τὸ σεπτὸν Σῶμα τοῦ Διδασκάλου, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶχεν ἤδη ἀναστηθῆ. (Μάρκου ΙΕ, 43 — ΙΣΤ, 8).

4) Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου

Ἐδῶ ἀναφέρεται τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας ἐνὸς παραλύτου πού ἐνῶ ἐστέκετο δίπλα εἰς τὴν θαυματουργὸν κολυμβήθραν τῆς Βηθεσδά, δὲν ἐπρολάβαινε νὰ μπῆ μέσα καὶ νὰ θεραπευθῆ κατὰ τὴν στιγμὴν πού ἄγγελος Κυρίου ἐτάρασσε τὸ νερὸ καὶ ἐθεραπεύετο ὅποιος ἔμπαινε μέσα πρῶτος. Ὁ παραλυτικὸς, λόγῳ τῆς ἀκινήσιας του καὶ διότι **δὲν εἶχεν ἄνθρωπον** νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἔμενε ἔτσι 38 ὀλόκληρα χρόνια πλάι εἰς τὴν θαυματουργόν, ἀλλὰ ἄχρηστον δι' αὐτόν, κολυμβήθραν.

Ευρέθη ὁμως καὶ δι' αὐτὸν ἄνθρωπος ἢ μᾶλλον ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος τὸν ἐλυλήθη καὶ τὸν ἐθεράπευσεν.

Καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ γνωρίζουμε, ὅτι, καὶ ἂν ἔχουμε χάσει κάθε ἐλπίδα μας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἔχομεν ὁμως τὸν Σωτῆρα Χριστὸν εἰς βοήθειάν μας. (Ἰωάννου Ε, 1-15).

5) Ἡ Μεσοπεντηκοστή (25 ἡμέραι ἀπὸ τὸ Πάσχα).

6) Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος

Συνομιλία τοῦ Σωτῆρος μὲ τὴν ἁμαρτωλὴν Σαμαρείτιδα, ἡ ὁποία ἐφωτίσθη (Ἀγία Φωτεινὴ) καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὸν Κύριον.

Ἐκ τῆς συνομιλίας αὐτῆς ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶναι θρησκεία δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ μὲ περιεχόμενον πνευματικὸν καὶ ὄχι ὑλιστικὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν λατρεία εἶναι πνευματικὴ. (Ἰωάννου Δ, 5-42).

7) Κυριακὴ τοῦ τυφλοῦ

Μεγάλην αἴσθησιν ἔκαμεν ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Οἱ Φαρισαῖοι ἐνῶ ἔβλεπαν τὸν χθεσινὸν τυφλόν, πού τὸν ἐγνώρισαν τυφλὸν ἐκ γενετῆς, ἐν τούτοις δὲν ἠθελαν νὰ παραδεχθοῦν τὸ θαῦμα. Καὶ ὁμως, τυφλοὶ ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τυφλὸς μένει κάθε ἄνθρωπος καὶ ἀρνεῖται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. (Ἰωάννου Θ, 1-38).

8) Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου

Τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν, ἔγινε ἡ θριαμβευτικὴ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν δόξαν πού εἶχε πρὸ τῆς καθόδου του εἰς τὴν γῆν.

Ὁ ἴδιος θρίαμβος περιμένει κάθε χριστιανὸν πού θὰ ζήσῃ σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ὅλοι οἱ εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ ὁπαδοὶ τοῦ Κυρίου θὰ λάβουν τὴν θέσιν των πλησίον τοῦ Σωτῆρος εἰς τοὺς οὐρανοὺς. (Λουκᾶ ΚΔ, 50-52 Πράξεις Α, 9-12).

9) Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πατέρων

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τοὺς 318 Πατέρας πού ἔλαβον μέρος εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας ἐπὶ Κωνσταντινου τοῦ Μεγάλου τὸ ἔτος 325 καὶ ἐστερέωσαν τὴν πίστιν εἰς τὴν

θεότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐναντίον τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἄρειου.

10) Πεντηκοστή

Κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀρχίζει ἡ δοῶσις τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐναι ἡ γ ε ν έ θ λ ι ο ς ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας.

11) Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων

Τιμῶνται ὅλοι οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας, διότι διὰ τῶν ἀγῶνων των συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν καὶ στερέωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ στυλοβάται τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ οἰκοδομηματος καὶ διὰ τοῦτο λείψανα ἁγίων τοποθετοῦνται εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, κάτω ἀπὸ τὴν πλάκαν. Αὐτὸς δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πολὺ τιμᾷ τοὺς ἁγίους ἡ Ἐκκλησία.

β) Αἱ Θεομητορικαὶ Ἑορταὶ

Εἶναι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ Πρόσωπον τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αἱ σπουδαιότεραι θεομητορικαὶ ἑορταὶ :

1) **Γέννησις τῆς Θεοτόκου** (Τὸ Γενέσιον), 8 Σεπτεμβρίου.

2) **Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου** — 21 Νοεμβρίου.

Οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς τῆς Παναγίας, Ἰωακεῖμ καὶ Ἄννα, κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅταν ἔγινε τριῶν ἔτων τὴν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς Ζαχαρίας δι' ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ προεἶδε τὴν ἁγίαν ἀποστολὴν τῆς νεαρᾶς Μαριὰμ καὶ τὴν εἰ σ ἡ γ α γ ε ν (ἐξ οὗ καὶ «εἰσόδια») εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἁγίων, ὅπου μόνον ὁ Ἀρχιερεὺς εἶχε δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃ μίαν φορὰν τὸ χρόνον, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἐξιλασμοῦ.

3) **Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου** — 25 Μαρτίου.

Ἡ πληροφορία πὺν μετέδωκεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὴν Παναγίαν, ὅτι θὰ γεννήσῃ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγεται **Εὐ α γ γ ε λ ι σ μ ὸ ς** (μετάδοσις χαρμοσύνης εἰδήσεως).

Αὐτὴ ἡ ἑορτὴ ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, διότι, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπανάστασις διὰ τὴν

ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους ἀπὸ τὴν σκληρὰν τουρκικὴν δουλείαν, ἐκηρύχθη τὴν 25ῃν Μαρτίου τοῦ 1821 ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν τῆς Ἁγίας Λαύρας τῶν Καλαβρυτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐορτάζομεν πανηγυρικῶς ὡς διπλὴν ἐορτήν, διπλῆς σωτηρίας καὶ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν ἀλλοθρήσκων.

4) **Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου** — 15 Αὐγούστου

5) **Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου.** Ψάλλονται τὰς πέντε πρώτας ἑβδομάδας τῆς μεγ. τεσσαρακοστῆς, κάθε Παρασκευὴν.

γ) Αἱ ἑορταὶ τῶν Ἁγίων

Αἱ ἑορταὶ τῶν ἁγίων εἶναι ἀκίνητοι, δηλαδὴ ἐορτάζονται κάθε χρόνο κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ συμπίπτουν τὴν μεγ. τεσσαρακοστήν, ὅπως εἶναι τῶν ἁγίων Θεοδώρων, κατὰ τὸ πρῶτον Σάββατον.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ

Τι εἶναι Θεία Ἀποκάλυψις καὶ ποῦ περιέχεται

Θεία ἀποκάλυψις ἢ λέγεται ἢ φανέρωσις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἐφανέρωσε τὸν ἑαυτόν του, διότι ὁ ἄνθρωπος, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπανεύρη τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ δι' αὐτὸ ἐλάτρευε ψευδεῖς θεοὺς.

Τὰ αἷτια τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀφ' ὅτου ἔπαυσε νὰ ἐκτελῆ τὸ θέλημά του, τὸν νόμον του. Φυσικὸν δὲ ἦτο, κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας τῆς ἀπομακρύνσεως, νὰ λησμονήσῃ καὶ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον του. Διὰ τοῦτο κατήτησεν εἰς τὴν εἰδώλολατρείαν καὶ ἐφήρμοζεν εἰς τὴν ζωὴν του νόμους ποὺ τοῦ ἔφερον διαρκῶς δυστυχίαν καὶ καταστροφάς.

Δὲν ἐκαταλάβαινε ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἠκολούθει δρόμον λανθασμένον; Βεβαίως κατὰ καιροὺς τὸ ἐννοιῶθε, ἀλλὰ ὅσο καὶ ἂν προσπαθοῦσε, δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ πάλιν μόνος του τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ νὰ ξαναῤῥῃ τὴν χαμένην του εὐτυχίαν καὶ χαράν.

Ὁ Θεὸς ὁμῶς εὐσπλαγχνίσθη τὰ πλάσματά του καὶ αὐτοα-

πεκαλύφθη εἰς αὐτά, διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ αὐτὸ τὸ μαρτύριον. Τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν ἀπέραντον ἀγάπην τοῦ οὐρα-
νίου Πατρὸς πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς τέκνα του. Ὅπως ὁ πατέρας
ποὺ πονεῖ καὶ παρακολουθεῖ ἓνα παιδί του, ποὺ ἐπῆρε τὸν κα-
κὸν δρόμον, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς παρακολουθοῦσε τοὺς ἀνθρώπους
καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα ἔσπευσε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ σχέδιον τῆς σω-
τηρίας των.

Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἔγινεν εἰς δύο στάδια.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐδιάλεξε τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον
ἀπεκαλύφθη διὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωυσέως καὶ τῶν Προ-
φητῶν. Μὲ τὸν λαὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς προετοίμασε τὴν ὀριστικὴν
ἀποκάλυψίν του εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Κατὰ τὸ δευτέρον στάδιον ὁ Θεὸς ἀπεκαλύφθη εἰς ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Μονογενοῦς του Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ
Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν πρώτην ἀποκάλυψιν ὁ θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἑ-
βραίους τὸν Νόμον του (Δεκάλογον), οἱ δὲ Ἑβραῖοι ἀνέλαβον
τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὸν τηρήσουν. Ἔγινε δηλαδὴ μία συμφωνία
μεταξὺ Ἑβραίων καὶ τοῦ Θεοῦ, οἱ Ἑβραῖοι νὰ τηρήσουν τὸν
Θεῖον νόμον καὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς προστατεύῃ. Αὐτὴ ἡ συμφω-
νία εἰς τὴν παλαιὰν ἐποχὴν λέγεται Πα λ α ι ἁ Δ ι α θ ἡ κ η.

Ὅταν δὲ ἀργότερα ἀπεκαλύφθη ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἔγινε νέα συμφωνία μεταξὺ Θεοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώ-
πων, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Κ α ι ν ἡ (νέα) Δ ι α θ ἡ κ η.

Τὴν ἱστορίαν τῶν δύο ἀποκαλύψεων περιέχουν δύο βιβλία
ποὺ φέρουν τὰ ὀνόματά. «Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης» καὶ
ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης». Τὰ δύο αὐτὰ βιβλία μαζὶ ὀνο-
μάζονται Ἀ γ ί α Γ ρ α φ ἡ.

Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν λοιπὸν περιέχεται ἡ ἱστορία ὁλοκλή-
ρου τῆς θείας ἀποκαλύψεως

Τὴν διδασκαλίαν ὅμως τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἦτο εὐκόλον
νὰ τὴν καταλαβαίνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο εἰς τὰ σπου-
δαῖα σημεῖα τὴν ἀσφαλῆ καὶ ὀρθὴν ἐξήγησιν ἔχει κάνει ἡ Ἐκ-
κλησία, διὰ τῶν καταλλήλων ὀργάνων καὶ προσώπων, δηλαδὴ
διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, αἱ ὁποῖαι ὑπὸ τὴν
ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνεζήτουν καὶ καθώριζον τὴν
ὀρθὴν πίστιν. Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας μεγάλην βοήθειαν
προσέφερον οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ διάφοροι σοφοὶ ἐκκλη-
σιαστικοὶ ἄνδρες μὲ τὰς ἐμπνευσμένας γνώμας καὶ συγγράμ-
ματά των ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων αὐτὴν ζητημάτων. Κατ'

αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδημιουργήθη ἡ ἱερὰ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα πρὸς κατανόησιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τῆς θείας ἀποκαλύψεως περιέχεται α) εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ β) εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη

Καθὼς εἶπαμε, Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἡ παλαιὰ συμφωνία μεταξὺ Θεοῦ καὶ Ἑβραίων, ἐπίσης δὲ καὶ τὸ βιβλίον ποῦ περιέχει αὐτὴν τὴν ἱστορίαν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐξοῦσαν εὐτυχεῖς κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ἐφ' ὅσον ἐτηροῦσαν τὸν νόμον του. Ὁ ἐγωῖστός ὅμως, μὲ τὴν παραπλάνησιν τοῦ διαβόλου, ἐσκότισε τὸν νοῦν τῶν πρωτοπλάστων καὶ παρέβησαν τὸν Θεῖον νόμον. Ὡς παραβάται τοῦ θείου νόμου κατέστησαν ἔνοχοι ἀλέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ κοντὰ Του, διότι ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει θέσιν πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῆ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, μὲ τὸν καιρόν, νὰ λησμονήσουν τελείως τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον Του καὶ νὰ περιπέσουν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, μέχρις ὅτου ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ.

Κατ' ἀρχὴν ἀποκαλύπτεται ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Πατριάρχας τῶν Ἑβραίων Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, διὰ τῶν ὁποίων δημιουργεῖται τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος.

Μετὰ πάροδον αἰῶνων οἱ Ἑβραῖοι εἶναι δοῦλοι τῶν Αἰγυπτίων. Ἐκεῖ συνεχίζεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσέως, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ὁποίου οἱ Ἑβραῖοι ἀπελευθερώνονται καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν γῆν τῶν προγόνων των.

Ἐν τέλει διὰ τῶν Προφητῶν παρακολουθεῖ ὁ Θεὸς τὸν βίον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἄλλοτε ἐλέγχων, καὶ τιμωρῶν τὰς παραβάσεις του, ἄλλοτε δὲ συγχωρῶν καὶ ἐνισχύων αὐτόν, ὡςάκις μετανοοῦσε, πρὸς διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας του ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν ἐχθρῶν του.

Οἱ Πατριάρχαι

Ὁ Ἀβραάμ ἦτο ἕνας εὐσεβής, δίκαιος καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐδιάλεξεν ὡς πρῶτον γενάρχη τῶν Ἑβραίων καὶ τὸν διέταξε νὰ ἐγκατασταθῇ μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν

νειάν του εις την γῆν Χαναάν. Ὁ Ἀβραὰμ ἔξοῦσε κατὰ τὸ ἔτος 2.000 π.Χ. εις τὴν Χαροὰν τῆς Μεσοποταμίας, δὲν ἐδίστασεν ὅμως νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδω-
σεν αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν :

« Νὰ ἐξέλθῃς ἀπὸ τὴν γῆν σου καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς
» σου καὶ ἀπὸ τὴν κατοικίαν τοῦ πατρὸς σου καὶ νὰ ἔλ-
» θῃς εἰς τὴν γῆν ποῦ θὰ σοῦ ὑποδείξω. Ἐκεῖ θὰ σὲ κά-
» νω ἔθνος μέγα. Καὶ θὰ σὲ εὐλογῆσω καὶ θὰ
» κάνω ἔνδοξον τὸ ὄνομά σου. Καὶ θὰ εἶσαι εὐλογημέ-
» νος. Καὶ διὰ σοῦ θὰ εὐλογηθοῦν ὅλαι
» αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ».

Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς γῆς Χαναάν ἀπεκάλεσαν τὸν Ἀβραὰμ «περάτην» (Ἑβραῖον), διότι ἐπέρασε τὸν ποταμὸν Εὐφρά-
την διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν χώραν των. Ὅλοι δὲ οἱ ἀπόγο-
νοί του ἔφερον τὴν ὀνομασίαν «Ἑβραῖοι».

Ὁ Ἰσαὰκ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ δευτέρου πατριάρχου τῶν Ἑβραίων καὶ συνέχισε νὰ ζῆ εἰς τὴν γῆν Χαναάν μετὰ τὴν οἰκογένειάν του, σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰακώβ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τρίτου πατριάρχου τῶν Ἑβραίων. Ὁ Ἰακώβ ἀπέκτησε δώδεκα υἱούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προῆλθον καὶ αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ. Τὴν ὀνομασίαν Ἰσραὴλ (δυνατὸς) ἔδωσεν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰακώβ, διὰ τοῦτο οἱ Ἑβραῖοι λέγονται καὶ Ἰσραηλίται. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κυρίου οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων ὀνομάζονται Ἰουδαῖοι, διότι ἐπικρατοῦσαν οἱ ἀπόγονοι τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐγεννᾶτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ.

Τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα υἱῶν τοῦ Ἰακώβ :

1) Ρουβὴμ	5) Ἰσσάχαρ	9) Γὰδ
2) Συμεὼν	6) Ζαβουλὼν	10) Ἀσσήρ
3) Λευὶ	7) Δὰν	11) Ἰωσήφ
4) Ἰούδας	8) Νεφθαλεὶμ	12) Βενιαμὶν

Ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον

Ὁ Ἰωσήφ ἦτο πολὺ ἀγαπητὸς εἰς τὸν πατέρα του Ἰακώβ, διότι ἦτο καὶ τὸ καλύτερο ἀπὸ τὰ δώδεκα παιδιά του. Δυστυχῶς ὅμως, τὸν καλὸν τὸν φθονοῦν οἱ κακοὶ ἄνθρωποι. Καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀδελφῶν του ἦσαν κακοὶ καὶ ἐφθόνησαν τὸν Ἰωσήφ καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν εὗρηκαν μίαν εὐκαιρίαν, ἔπεισαν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ τὸν ἐπώλησαν εἰς διερχομένους ἐμπόρους ἀντὶ 20 ἀργυρῶν νομισμάτων. Τοῦτο προεικονίζει τὴν προδοσίαν τοῦ Κυρίου ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων. Οἱ ἔμποροι μετεπώλησαν

τὸν ἀθῶον Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς δοῦλον εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραῶ (βασιλεῖα) τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖ ὁ Ἰωσήφ ἔδειξε ὅλην τὴν καλωσύνην τῆς ψυχῆς του, τὰς ἀρετὰς του καὶ τὴν ὑπομονὴν του, ἰδίως δὲ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τὴν δικαίαν ἀνταμοιβὴν του. Καὶ μίαν ἡμέραν ὁ Ἰωσήφ ἔφθασε νὰ γίνῃ συμβασιλεὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς ὁποίους ἐκάλεσε μὲ τὸν πατέρα των καὶ τοὺς ἔδωσε πολλὰ ἀγαθὰ.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, σιγὰ σιγὰ, ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἀδελφούς ἐμεγάλωσε πάρα πολύ. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἡ θέσις τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ ἔγινε πολὺ δύσκολη, διότι οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἐφθόνησαν διὰ τὴν πρόοδόν των καὶ τοὺς ἐφοβοῦντο μήπως μίαν ἡμέραν ἐπικρατήσουν εἰς τὴν χώραν των καὶ διὰ τοῦτο ἄρχισαν νὰ λαμβάνουν σκληρὰ μέτρα ἐναντίον των, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ των μαρτυρικὴ.

Ὁ Μωϋσῆς καὶ τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων

Οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν καταστήσει πλέον δοῦλοι τῶν Αἰγυπτίων καί, τὸ χειρότερον, ἐκινδύνευε καὶ ἡ ζωὴ των. Παρεκάλουν λοιπὸν τὸν Θεὸν τῶν προγόνων των νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Πράγματι δὲ ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὰς προσεχὰς των καὶ ἐδιάλεξεν ἄνδρα εὐσεβῆ καὶ ἱκανόν, τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέθεσε τὸ δύσκολον ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν συμπατριωτῶν του ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴν δουλείαν.

Οἱ Ἑβραῖοι, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Μωϋσέως, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον μόλις θὰ ἔδιδε τὴν ἄδειαν ὁ Φαραῶ. Ὁ Φαραῶ ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ συμορφωθῇ μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διότι ἦτο εἰδωλολάτρης. Ἐλεγεν εἰς τὸν Μωϋσῆν: «Ποῖος εἶναι ὁ Θεός σου πού ἐγὼ θὰ τὸν ὑπακούσω;» Ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε σκληρὰ τὸν Φαραῶ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους μὲ τὰς δέκα πληγὰς, κατόπιν τῶν ὁποίων ἔντρομος ὁ Φαραῶ ἔδωσε τὴν ἄδειαν καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τὴν νύκτα τῆς 14ης τοῦ ἑβραϊκοῦ μηνὸς Νισάν, πού ἦτο πανσέληνος. Ἐκτοτε οἱ Ἑβραῖοι ἐφόραζαν τὴν ἡμερομηνίαν αὐτὴν τὸ Πάσχα, πού σημαίνει «σωτηρία», εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεώς των ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴν δουλείαν. Τὴν ἑορτὴν αὐτὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν ἑορτὴν τῆς σωτηρίας, ἔχομε καὶ ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, ἀλλὰ μὲ τὴν νέαν ἐννοίαν πού τῆς ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς σταυρικῆς Του θυσίας. Διὰ τοῦτο ἐφορᾶζομεν καὶ ἡμεῖς τὸ Πάσχα, ἀλλὰ εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίας ἡμῶν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας.

Μετὰ ἀπὸ πολλὰς περιπετείας εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἀραβίας, οἱ Ἑβραῖοι ἔφθασαν εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των, εἰς τὴν γῆν Χαναάν, τὴν ὁποίαν τοὺς εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Θεὸς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (ὑποσχέσεως), ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, διότι ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ Δεκάλογος

Ὅταν οἱ Ἰσραηλίται εὐρίσκοντο ἀκόμη εἰς τὴν πεδιάδα πρὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸν Μωϋσῆν καὶ τοῦ παρέδωσε τὰς Δέκα Ἐντολάς. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον δίδει καὶ πάλιν ὁ Θεὸς τὸν νόμον του. Οἱ Ἑβραῖοι ὑπεσχέθησαν νὰ τηροῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς τὴν βοήθειάν του. Ἡ συμφωνία Θεοῦ καὶ Ἑβραίων εἰς τὴν παλαιὰν διαθήκην ἐκείνην ἐποχὴν ποὺ λέγεται, ὅπως εἶπαμε, παλαιὰ διαθήκη.

Αἱ Δέκα Ἐντολαί

Ἡ ἔννοια τῶν ἐντολῶν

1) Ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, ποὺ σὲ ἔσωσα ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Αἰγυπτίων. Δὲν θὰ ἔχῃς ἄλλους Θεοὺς πλὴν ἐμοῦ.

Ὑπόμνησις τῆς θείας εὐεργεσίας καὶ ἀπαγόρευσις τῆς πολυθείας (Μονοθεΐα).

2) Δὲν θὰ κατασκευάζῃς εἰδωλα, οὔτε κανένα ὁμοίωμα, ἀπὸ ὅσα πράγματα βλέπεις εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ εἰς τὴν γῆν, ἢ εἰς τὴν θάλασσαν· δὲν θὰ προσκυνῆς οὔτε θὰ τὰ λατρεύῃς ὡς Θεούς.

Ἀπαγόρευσις τῆς εἰδωλολατρίας.

3) Δὲν θὰ προφέρῃς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου δι' ἀσήμαντα πράγματα.

Σεβασμὸς τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

4) Νὰ προσέχῃς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου. Νὰ ἀφιερῶνῃς ἕξ ἡμέρας διὰ τὰς ἐργασίας σου, τὴν δὲ ἑβδομὴν διὰ τὴν λατρείαν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου.

Καθιέρωσις τῆς ἑβδομαδιαίας ἀναπαύσεως καὶ τῆς λατρίας τοῦ Θεοῦ.

5) Νὰ τιμᾷς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ εἶσαι εὐτυχὴς καὶ νὰ ζήσῃς πολλὰ χρόνια εἰς τὴν γῆν τῶν προγόνων σου.

Σεβασμὸς πρὸς τοὺς γονεῖς.

6) Νὰ μὴν φονεύης.

Σεβασμὸς πρὸς τὴν ζωὴν.

7) Νὰ μὴ μοιχεύης

Σεβασμὸς πρὸς τὴν οἰκογενειακὴν τιμὴν.

8) Νὰ μὴ κλέπτῃς

Σεβασμὸς τῆς ξένης περιουσίας.

9) Νὰ μὴ ψευδομαρτυρῆς κατὰ τοῦ πλησίον σου

Ἀπαγόρευσις τοῦ ψεύδους.

10) Νὰ μὴ ἐπιθυμήσῃς ὅσα ἀνήκουν εἰς τὸν πλησίον σου.

Ἐκτὸς τῶν κακῶν πράξεων εἰς βᾶρος τοῦ πλησίον, ἀπαγορεύεται καὶ κάθε κακὴ σκέψις διὰ τὰ πράγματα ποῦ τοῦ ἀνήκουν.

Σύμφωνα μὲ τὰς δέκα αὐτὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἔγραψε κατόπιν ὁ Μωϋσῆς τὴν νομοθεσίαν, ποῦ φέρει τὸ ὄνομά του «μωσαϊκὴ νομοθεσία».

Οἱ Προφῆται

Οἱ προφῆται ἦσαν εὐσεβεῖς καὶ φωτισμένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰσραηλῖται, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν ὁ Θεός, εἴτε πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ λαοῦ εἰς ἡμέρας θλίψεων, εἴτε πρὸς ἔλεγχον διὰ παράσιν τῶν ἐντολῶν Του.

Οἱ προφῆται διαίρουσιν εἰς μεγάλους καὶ εἰς μικροὺς προφήτας καὶ τοῦτο διότι ἄλλοι ἔγραψαν μεγάλας προφητείας (μεγάλοι) καὶ ἄλλοι μικρὰς (μικροί).

Οἱ μεγάλοι προφῆται

- 1) Ἡσαΐας
- 2) Ἰερεμίας
- 3) Ἰεζεκιήλ
- 4) Δανιήλ

Οἱ μικροὶ προφῆται

- 1) Ὡσηέ
- 2) Ἀμὼς
- 3) Μιχαίας
- 4) Ἰωήλ
- 5) Ὁβδιού
- 6) Ἰωνᾶς
- 7) Ναούμ
- 8) Ἀββακούμ
- 9) Σοφονίας
- 10) Ἀγγαῖος
- 11) Ζαχαρίας
- 12) Μαλαχίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἡ Καινὴ Διαθήκη εἶναι ἡ νέα συμφωνία μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ γέννησις καὶ τὸ ὅλον ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ δοῦσις τῶν ἀποστόλων, διὰ τῶν ὁποίων διεδόθη ὁ χριστιανισμὸς εἰς ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον καὶ ἐστερεώθη ἡ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Μέχρι τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μόνον ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς εἶχε διαφωτισθῆ περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Οἱ ἄλλοι λαοὶ ἐξοῦσαν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Ἡ ἄγνοια τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρικῶν λαῶν εἶχεν ὡς συνέπειαν καὶ τὴν ἄγνοιαν καὶ τῶν ὑψηλῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου, ἡ ἀσφάλεια καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας καὶ γενικῶς ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Δὲν εἶναι λοιπὸν δύσκολον νὰ φαντασθῆ κανεὶς ποία ἦτο ἡ ἠθικὴ κατάστασις εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς κοινωνίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔνα μόνον δίκαιον ἐκυοιάρχει: τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου. Ὅποιος ἦτο δυνατότερος ἔκανε ὅ,τι ἤθελε εἰς βάρος ὅλων τῶν ἄλλων. Νόμοι ἦσαν τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ὁ ἐγωϊσμὸς, ἡ ἀπληστία, τὸ μῖσος, ἡ κακία, ἡ ὑποκρισία καὶ ὁ δόλος, ἔξ αἰτίας τῶν ὁποίων αἱ κοινωνίαι τῶν ἀνθρώπων δὲν διέφερον ἀπὸ τὰς ομάδας τῶν ἀγρίων θηρίων. Οἱ ἀδύνατοι ἦσαν δούλοι τῶν δυνατῶν. Δὲν ὑπῆρχεν ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας, τιμία καὶ δικαία. Δὲν εὔρισκε προστασίαν ὁ ἀδικούμενος. Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ἦσαν ἄγνωστα. Ὁ πλούσιος μποροῦσε νὰ ἀγοράζῃ τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ ἀνθρώπους. Οἱ κύριοι εἶχαν τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ἐπὶ τῶν δούλων των. Τὸ ἴδιον συνέβαινε καὶ μὲ τὰ κράτη. Τὸ ἰσχυρότερον ὑπεδούλωνε, χωρὶς καμμίαν

δικαιολογίαν, τοὺς πρὸ ἀδυνάτους λαοὺς καὶ τοὺς ἐφέρετο κτηνωδῶς.

Τὴν ἐποχὴν πού ἐγεννήθη ὁ Χριστός, τὸ ἰσχυρότερον κράτος ἦτο τὸ Ρωμαϊκόν. Ὅλοι δὲ οἱ λαοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ Ἑβραῖοι, ἦσαν ὑπόδουλοι τῶν Ρωμαίων πού χωρὶς ἴχνος ἀνθρωπιᾶς ἐτυρανοῦσαν τοὺς δυστυχεῖς σκλάβους, διὰ νὰ μποροῦν οἱ δυνατοὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας νὰ ζοῦν τὸν ἀνήθικον βίον τους.

Σὲ μία τέτοια ἀνθρωπίνην ἀθλιότητα ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀντιπαλαίση μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ κτηνώδη πάθη, νὰ κρημνίσῃ τὸ παλαιὸν οἰκοδόμημα τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ νέον καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴν ὑπέροχον διδασκαλίαν του καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὸ παράδειγμα του, διὰ τῆς σταυρικῆς του θυσίας, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος

Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀνθρώπος, προῆλθεν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς εἶχε προορίσει διὰ νὰ δώσῃ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Διὰ τοῦτο ἡ Ἰουδαϊκὴ φυλὴ ἐπικρατοῦσεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην.

Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη κατὰ τρόπον θαυματουργικὸν ὑπὸ τῆς εὐσεβεστάτης Ἰουδαίας Κόρης Μαριάμ, μὲ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ Παρθένος Μαρία ἦτο μνηστευμένη μὲ τὸν εὐσεβῆ Ἰουδαῖον Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος, μετὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, παρέμεινε πλησίον της ὡς προστάτης καὶ βοηθός.

Αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγεννήθη ὁ Σωτῆρ τοῦ κόσμου, ἦτο καὶ τὸ πρῶτον δίδαγμα. Διότι ἐγεννήθη ὡς ὁ ταπεινότερος τῶν ἀνθρώπων μέσα εἰς ἓνα σταῦλον, διὰ νὰ διδάξῃ ὅτι ἡ καταγωγὴ καὶ αἱ συνθῆκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας γεννᾶται ὁ ἀνθρώπος, δὲν ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ αἰτίμου καὶ ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀνθρωπίνη ἀρετὴ. Ὁ ἐγωῖσθης εἶναι ἀντιπαθὴς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐνῶ ὁ ταπεινὸς εἶναι συμπαθέστατος. Ὁ ἐγωῖσθης εἶναι γεμάτος ἐλαττώματα, βλέπει τοὺς ἄλλους μὲ ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἔχει ψυχικὴν εὐχαρίστησιν. Ἀντιθέτως ὁ ταπεινὸς ἀνθρώπος ἔχει ψυχικὸν πλοῦτον, βλέπει τοὺς συνανθρώπους του μὲ ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην καὶ εἶναι περισσότερον εὐτυχής.

Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, τὸ ἔτος 748 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης καὶ ἐπὶ τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου. Ἡ Ρώμη, ὡς κυρίαρχος τοῦ κό-

σμου, εἶχεν ἐπιβάλλει τὴν ἰδικὴν τῆς χρονολογίαν καὶ ἡ μέτρησις τῶν ἐτῶν ἐγίνετο μὲ χρονικὴν ἀρχὴν τὸ κτίσιμον τῆς πόλεως Ρώμης.

Κατὰ τὴν ἀγίαν ἐκείνην νύκτα τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, ἠκούσθη ὁ ὕμνος τῶν Ἀγγέλων :

« Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ	(Δόξα πρὸς τὸν ὑψιστον Θεόν,
» καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη	ποῦ ἀπὸ ἀγάπης συγκατετέθη
» ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».	νὰ στείλῃ τὸν Υἱόν του πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου).

Ὁ Χριστὸς ἐμεγάλωσεν εἰς τὴν πατρίδα τῆς μητρός του, τὴν πόλιν Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου εἰργάζετο τὸ ξυλουργικὸν ἐπάγγελμα τοῦ προσιᾶτου Ἰωσήφ, ἐνῶ συγχρόνως εὐρίσκειτο εἰς συνεχῆ πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα Του, προετοιμαζόμενος διὰ τὸ μέγα ἀπολυτρωτικὸν Του ἔργον.

Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος

Ὅταν ὁ Χριστὸς συνεπλήρωσε τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ, καὶ κατόπιν ἄρχισε τὸ ἀπολυτρωτικὸν του ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται :

- α) Ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του, καὶ
- β) Ἀπὸ τὴν θυσίαν του.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἔχει ὡς βῆσιν τὴν ἀγάπην. Ἐδίδαξε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς τὸν ἑαυτόν. Τοῦτο εἶναι ὁ Εὐαγγελικὸς Νόμος ἢ Νόμος τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Τὸ κήρυγμα αὐτὸ τῆς ἀγάπης τὸ ἔκαμε καὶ ἔργον ὁ ἴδιος κατὰ τὰ τρία ἔτη τοῦ ἐπιγείου βίου του. Διότι σὲ κάθε του βῆμα προσέφερε καὶ μίαν εὐεργεσίαν. Τοὺς ἀσθενεῖς ἐθεράπευε, τοὺς ἁμαρτωλοὺς παρηγοροῦσε καὶ τὲ νεκροὺς εἶχε ξαναδώσει ζωῆν. Ὁ Χριστὸς ὅμως προσέφερε καὶ μίαν ἄλλην πολὺ σπουδαιότεραν εὐεργεσίαν. Ἐδωσε τὸ φῶς τῆς ἀληθείας εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Αὐτὰ ὅμως, ἂν ἐπροκάλεσαν τὴν εὐγνωμοσύνην ἐκείνων ποὺ εὐηγετηθήσαν καὶ ἐρωτίσθησαν καὶ ἔγιναν ὁπαδοί Του, ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ ἔγιναν αἰτία νὰ μισηθῇ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἀνηθικούς Ἰουδαίους, τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους. Αὐτοὶ μὲ τὴν ὑποκρισίαν τους, ὅτι ἦσαν πιστοὶ τηρηταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐξεμεταλλεύοντο τὸν λαὸν καὶ ἐζούσαν μὲ δόξαν, τιμὴν καὶ πλοῦτον. Ὁ Χριστὸς ὅμως τοὺς ἐξεσκέπασε καί, ὅπως

ἦτο ἐπόμενον, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἔξοντώσουν. Διότι ἦσαν τυφλοὶ καὶ δὲν ἐπίστευσαν ὅτι ἦτο Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ πράγματι τὸ Μέγα Ἰουδαϊκὸν Συνέδριον μὲ ψευδομάτυρας κατεδίκασε τὸν Ἰησοῦν εἰς θάνατον, τὴν δὲ καταδίκην αὐτὴν ἐπεκύρωσεν ὁ Ρωμαῖος Ἐπίτροπος τῆς Ἰουδαίας Πόντιος Πιλάτος.

Οἱ Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τριετοῦς διδασκαλίας του ὁ Κύριος εἶχε διαλέξει δώδεκα μαθητάς, οἱ ὅποιοι τὸν ἠκολούθουν παντοῦ, ἡμέραν καὶ νύκτα, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τοὺς προετοιμάσῃ διὰ νὰ γίνουιν ἀπόστολοι (κῆρυκες) τῆς νέας θρησκείας πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἂν καὶ ἦσαν ἄπλοῖ καὶ ἀμόρφωτοι (ψαράδες κλπ.), ἀφοῦ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ θαύματά του, ἰδίως ἀπὸ τὴν ἀνάστασίν του, ἐπέισθησαν, ὅτι ὁ Διδάσκαλός των ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀπεσταλμένος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἔγιναν θερμοὶ κῆρυκες τοῦ χριστιανισμοῦ.

Οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι ἦσαν :

- 1) Ἀνδρέας, καὶ
- 2) Πέτρος, ὀνομαζόμενος προηγουμένως, Σίμων, ἀδελφοί, παιδιὰ τοῦ Ἰωνᾶ.
- 3) Ἰάκωβος, καὶ
- 4) Ἰωάννης, ἀδελφοί, παιδιὰ τοῦ Ζεβεδαίου.
- 5) Φίλιππος.
- 6) Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος.
- 7) Θωμᾶς.
- 8) Ματθαῖος.
- 9) Ἰάκωβος ὁ Ἀλφαῖου.
- 10) Θαδδαῖος ἢ Λεββαῖος.
- 11) Σίμων ὁ Κανανίτης.
- 12) Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ ὁποῖος ἐπρόδωσε τὸν Διδάσκαλον καὶ κατόπιν μετανόησας ἐκρεμάσθη ἀπὸ ἓνα δένδρον. Τοῦτον οἱ ὑπόλοιποι ἔνδεκα μαθηταὶ ἀντικατέστησαν μὲ τὸν Ματθαῖον, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν διὰ κλήρου, κατόπιν προσευχῆς.

Μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, ἐκτὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν Δώδεκα, ἦσαν καὶ ἄλλοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἐπάνοδόν του, ὅπως οἱ ἀπόστολοι Ἰούδας καὶ Ἰάκωβος, οἱ ἀδελφόθεοι, δηλαδὴ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἦσαν τέκνα τοῦ προστάτου του Ἰωσήφ ἐκ προηγουμένου γάμου. Ἐπίσης οἱ Εὐαγγελισταὶ Μᾶρκος καὶ Λουκᾶς καὶ ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας, ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἄλλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ

Εἰς ἓνα χαμηλὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας ἔκανε ὁ Χριστὸς μίαν ἡμέραν μίαν ὁμίλιαν, ἣ ὁποία ἔχει μείνει περίφημη εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι περιέχει διδάγματα, μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων θὰ μπορούσαν οἱ ἄνθρωποι νὰ περάσουν τὴν ζωὴν μὲ εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν. Πολλοὶ μεγάλοι ἄνδρες ἔχουν ὁμολογήσει τὴν μεγάλην θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀξίαν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὁμιλίας τοῦ Κυρίου. Δυστυχῶς αὐτὰ τὰ τόσο ἀπλᾶ, ἀλλὰ καὶ τόσο σπουδαῖα λόγια ποῦ εἶπε ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας ἄνθρωποι καὶ ἀρχηγοὶ κρατῶν δὲν τὰ ἐφαρμόζουν. Καὶ ψάχνουν νὰ βροῦν συστήματα γιὰ νὰ σώσουν τὸν κόσμον, ἐνῶ τὸ φάρμακον μᾶς τὸ ἔχει δώσει ὁ Χριστὸς πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας μὲ ὅλην τὴν διδασκαλίαν καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμίλιαν Του.

Τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὁμιλίας

Οἱ μακαρισμοὶ

Ὅλοι οἱ ἀγῶνες τοῦ ἀνθρώπου σὲ ἓνα σκοπὸ ἀποβλέπουν : Διὰ νὰ γίνῃ εὐτυχής. Καὶ ὅμως σπάνια τὸ κατορθώνει, διότι ἀκολουθεῖ λανθασμένον δρόμον. Οἱ μακαρισμοὶ εἶναι ὁ σωστὸς δρόμος πρὸς τὴν εὐτυχίαν. Μακάριος σημαίνει εὐτυχής. Καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρακτήρισεν ὡς μακαρίους (εὐτυχεῖς) ἐκείνους ποῦ θὰ κατορθώσουν νὰ ζήσουν μὲ τὰς ἀρετὰς τῶν μακαρισμῶν.

Κείμενον	Ἐξήγησις	Διδάγματα
1) Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.	Εὐτυχησμένοι οἱ ταπεινοί, διότι θὰ κερδήσουν τὴν οὐράνιον βασιλείαν.	Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ταπεινός.
2) Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.	Εὐτυχησμένοι ὅσοι συναισθάνονται τὰς ἁμαρτίας των καὶ μετανοοῦν, διότι αὐτοὶ θὰ παρηγορηθοῦν.	Ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας ὁδηγεῖ εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν λύτρωσιν.

Κείμενον

3) Μακάριοι οί πρᾶεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

4) Μακάριοι οί πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

5) Μακάριοι οί ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

6) Μακάριοι οί καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

7) Μακάριοι οί εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

8) Μακάριοι οί δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

9) Μακάριοι ἔστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ.

Ἐξήγησις

Εὐτυχισμένοι ὅσοι φέρονται μὲ γλυκύτητα καὶ ἐπιείκειαν, ἀκόμη καὶ ὅταν ὑβρίζονται, διότι θὰ ζήσουν μὲ ψυχικὴν γαλήνην καὶ μὲ θεϊὰν προστασίαν.

Εὐτυχισμένοι ὅσοι ζοῦν μὲ δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ πλουσίως θὰ δικαιωθοῦν.

Εὐτυχισμένοι ὅσοι βοηθοῦν τοὺς συνανθρώπους των, διότι θὰ ἐλεηθοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Εὐτυχισμένοι ὅσοι διατηροῦν τὴν καρδίαν καθαρὰν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διότι αὐτοὶ θὰ ἀξιωθοῦν νὰ συγκατοικήσουν μὲ τὸν Θεόν.

Εὐτυχεῖς ὅσοι συνεργοῦν εἰς τὴν εἰρήνην, διότι αὐτοὶ εἶναι γνήσια τέκνα τοῦ Θεοῦ.

Εὐτυχισμένοι ὅσοι διώκονται χάριν τῆς δικαιοσύνης, διότι σ' αὐτοὺς ἀνήκει ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Νὰ θεωρῆτε τὸν ἑαυτὸν σας εὐτυχῆ ἂν σᾶς καταδώκουν γὰρ χάρι μου.

Διδάγματα

Ὁ ὠραιότερος καὶ ὠφελιμότερος τρόπος συμπεριφορᾶς καὶ σὲ περιπτώσεις προσβολῶν, εἶναι ἡ ἠρεμία καὶ ἡ καλωσύνη.

Ὁ δίκαιος ἄνθρωπος θὰ συναντήσῃ τὸν πλουτὸν τῆς θείας δικαιοσύνης.

Ἡ ἀλληλοβοήθεια εἶναι χριστιανικὸν καθήκον.

Ἡ ψυχικὴ καθαρότης εἶναι τὸ μέσον πρὸς ὁδήγεῖ εἰς τὸν Θεόν.

Μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀγαπᾶ τὸν Θεόν, πρέπει νὰ εἶναι ἡ εἰρηνικὴ συμβίωσις.

Αἱ θλίψεις χάριν τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἡ θικὸς ἠρωϊσμός, πρὸς ἀνοίγει τὸν δρόμον πρὸς τὴν οὐράνιον εὐτυχίαν.

Αἱ θλίψεις χάριν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι θρησκευτικὸς ἠρωϊσμός.

Περὶ φόνου

Ὁ Χριστὸς δὲν κατακρίνει μόνον τὴν προᾶξιν τοῦ φόνου. Ἡ ἀφαίρεσις τῆς ζωῆς τοῦ πλησίον μας εἶναι προᾶξις ἀπαισία, ἀμάρτημα φοβερόν. Ἄλλὰ ὁ φόνος εἶναι ἕνα ἀποτέλεσμα, εἰς τὸ ὁποῖον διὰ τὴν φθάσιν κανεὶς πρέπει κάτι νὰ προσηγηθῇ. Εἶναι τὰ λεγόμενα αἵτια τοῦ φόνου. Ἀκριβῶς λοιπὸν ὁ Χριστὸς κάνει προσεκτικὸν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ προφυλάσσεται πολὺ ἐνωρίτερον ἀπὸ τὸ φρικτὸν αὐτὸ ἀμάρτημα. Ὁ Χριστὸς καὶ τὴν παρὰ μικρὰν ὀργὴν ἀκόμη τὴν κατακρίνει καὶ τὴν θεωρεῖ ὡς ἀμάρτημα ἐξ Ἰσου σοβαρὸν ὅπως καὶ τὸν φόνον, διὰ τὸν ἀπλουστάτον λόγον, ὅτι μπορεῖ καὶ ἀπὸ μίαν ἀσήμαντον ἀφορμὴν νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν φόνον. Διότι ἕνας κακὸς λόγος μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ λογομαχίαν μεταξύ δύο ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι δὲ δύσκολον νὰ θολώσῃ ὁ νοῦς, νὰ χάσουν τὴν αὐτοκυριαρχίαν καὶ νὰ καταλήξουν εἰς τὸ ἀμάρτημα τοῦ φόνου, ποὺ εἶναι ἡ μεγαλύτερα προσβολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ πλέον ἀξιοκατάκριτον ἀδίκημα κατὰ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπον. Δὲν εἶναι σπάνια αἱ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας διαβάζομεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὴν διὰ πρᾶξιν φόνων δι' ἀσήματα ἀφορμὴν, ἀπὸ μίαν ἀπλήν ἐρεθιστικὴν λέξιν κλπ.

Περὶ ὄρκου

Ὁρκος εἶναι ἡ διαβεβαίωσις περὶ τῆς ἀληθείας ἐνὸς πράγματος ἢ μίαν ὑπόσχεσις ὅτι θὰ ἐκτελέσοιμε κάτι. Καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις ὁ ἄνθρωπος ἐπικαλεῖται ὡς μάρτυρα τὸν Θεόν.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ὁ ὄρκος ἀπαγορεύεται μόνον δι' ἀσήμαντα πράγματα. Ἐπομένως ἐπιτρέπετο διὰ σοβαρὰς περιπτώσεις.

Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀπαγορεύει τελείως τὸν ὄρκον. Θέλει τὸν ἄνθρωπον πολὺ ὑψηλὰ. Νὰ βεβαιώσῃ ἢ νὰ ὑπόσχεται μὲ ἕνα «ναί» καὶ νὰ ἀρῆται μὲ ἕνα «ὄχι». Τοῦτο ὅμως διὰ νὰ γίνηδεκτὸν ἀπὸ τὸν ἀέναντί μας, πρέπει νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι μεγάλης ἐκτιμῆσεως καὶ ἐμπιστοσύνης. Ἄλλὰ μήπως τοῦτο θὰ ἦτο δύσκολον διὰ τοὺς ἀνθρώπους; Δὲν ἔχει σημασίαν ποίαν θέσιν κατέχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἀπὸ τὴν θέσιν καὶ ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας δὲν ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόληψις. Σημασίαν ἔχει

ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ συμπεριφορὰ του, αἱ ἀρεταὶ του. Ἐὰν δι' αὐτῶν στερεώσῃ ὁ ἄνθρωπος μίαν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸ πρόσωπόν του, τότε χωρὶς ὄρκου γίνεται πιστευτός. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο τοῦτο δυνατόν, θὰ ἴσχυε μόνον διὰ τὰς σχέσεις καὶ συναλλαγὰς μεταξὺ ἀτόμων.

Εἰς τὰς σχέσεις ὅμως ἀτόμων καὶ πολιτείας, τὸ πρᾶγμα εἶναι διαφορετικόν. Ἡ Πολιτεία ἀναγκάζεται νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ὄρκον εἰς τοὺς μάρτυρας ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, διότι ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύῃ τοὺς πολίτας ἀπὸ τὴν ἀδικίαν καὶ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας, διὰ τὴν ἀνομομίαν τῆς δικαιοσύνης. Βεβαίως καὶ μετὰ τὸν ὄρκον ὑπάρχουν πολλοὶ μάρτυρες πὺν καταθέτουν ψεῦδη, ὁπότε κάποιος ἀδικεῖται. Τοῦτο φυσικὰ εἶναι ἁμάρτημα ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ὅπωςδήποτε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν ἂν ἀνακαλυφθῇ ὁ ψευδομάρτυς (ψευδορκία), τότε τιμωρεῖται πολὺ αὐστηρὰ.

Ἐπίσης ἡ Πολιτεία ἐπιβάλλει τὸν ὄρκον εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ὑπάλληλους, πάλιν χάριν τῶν πολιτῶν. Ὁ στρατιώτης ὑπόσχεται δι' ὄρκου νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Πατρίδα. Καὶ ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὑπόσχεται νὰ ἐκτελῇ πιστῶς τὰ καθήκοντά του. Δηλαδὴ πράγματα πὺν ἐνδιαφέρουν τοὺς ἄλλους πολίτας. Διότι ἂν οἱ στρατιῶται καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι παραβοῦν [τὰ καθήκοντά τους, τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὔτε ἀσφάλεια τῶν πολιτῶν, οὔτε καλὴ λειτουργία τῶν δημοσίων πραγμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει χρέος ἡ Πολιτεία νὰ φροντίσῃ. Καὶ ἐδῶ ὅσοι παραβαίνουν τὴν δεδομένην μὲ ὄρκον ὑπόσχεσιν (ἐπιπορκία), τιμωροῦνται.

Ἐκεῖνος πὺν καταθέτει ψέματα εἰς τὸ δικαστήριον λέγεται ψευδομάρτυς ἢ ψεύδορκος καὶ ἡ πράξις ψευδομαρτυρία ἢ ψεύδορκία. Ἐνῶ ὁ στρατιώτης ἢ ὁ δημόσιος ὑπάλληλος πὺν παραβαίνουν τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν λέγονται ἐπιπορκοὶ καὶ ἡ πράξις ἐπιπορκία ἢ παράβασις καθήκοντος.

Περὶ ἀνεξικακίας

Ἄνεξικακία εἶναι ὅταν δὲν ἐπιδιώκουμε νὰ ἐκδικηθοῦμε κάποιον πὺν μᾶς ἔκανε κακό. Τότε ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνεξικακος. Ὅταν ὅμως ἐπιζητοῦμεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ βλάψουμε ἐκεῖνον πὺν μᾶς ἔβλαψε, αὐτὸ λεγεται μανία ἐκδικήσεως καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκδικητικός.

Ἡ ἀνεξικακία εἶναι σπουδαία χριστιανικὴ ἀρετὴ. Θὰ μποροῦσε νὰ πῆ κανεὶς, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανοῦ. Ὁ Χριστὸς μᾶς διδάσκει τὴν ἀρετὴν τῆς

ἀνεξικακίας και τήν ἐφαρμόζει και ὁ ἴδιος. Ὅταν ὑβρίζεται τόσον ἀδίκως ἀπό τοὺς σταυρωτάς του, καθ' ἣν στιγμήν ὑποφέρει φοικτὰ εἰς τὸν Σταυρόν, ἢ ἀπάντησίς του εἶναι ἓνα ὑπέροχο ὑπόδειγμα ἀνεξικακίας «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς», δηλαδὴ παρακαλεῖ τὸν οὐράνιον Πατέρα Του «Πατέρα μου συχώρεσέ τους».

Ἄλλὰ ἡ ἀνεξικακία προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον σπουδαίαν ψυχικὴν ὠφέλειαν, διότι προφυλάσσει τὴν ψυχικὴν γαλήνην, ἐνῶ ὁ ἐκδικητικὸς ἄνθρωπος ζῆ ἡμέραν και νύκτα με τὴν δίψαν τῆς ἐκδικήσεως και αἰσθάνεται δυστυχῆς ὅταν δὲν ἔχη τὸν τρόπον νὰ ἐκδικηθῆ.

Ὁ κανὼν τῆς ἀνεξικακίας κατὰ τὸν Κύριον, εἶναι «ὅστις σὲ ὠραῖσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα. στρέφον αὐτῷ και τὴν ἄλλην». Φυσικὰ τοῦτο δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι πρέπει νὰ λέγη ὁ ἄνθρωπος «ξαναδεῖρε με» σὲ κείνον ποὺ τὸν ἐκτύπησε, ἢ «ξανακάνε μου κακὸ» σὲ κείνον ποὺ τὸν ἀδίκησε. Ἄλλὰ σημαίνει τὸν ἀνώτερον ἄνθρωπον, ποὺ ἀξίζει νὰ λέγεται χριστιανὸς και τέκνον Θεοῦ. Διότι πράγματι δυνατὸς δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δίνει ἓνα κτύπημα εἰς ἄλλον, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀνώτερον χαρακτήρα και ἔχει τὴν δύναμιν νὰ δέχεται τὸ κτύπημα με γαλήνην και ἡρεμίαν, χωρίς νὰ σπεύδῃ νὰ τὸ ἀνταποδίδῃ.

Περὶ ἀγάπης

Ἡ λέξις «ἀγάπη» δὲν ἦτο ἄγνωστος πρὸ Χριστοῦ. Ἄλλὰ ὁ Κύριος τῆς ἔδωσε νέον περιεχόμενον, ὠραιότερον και ὑψηλότερον.

Οἱ εἰδωλολάτραι δὲν εἶχαν ἀνώτερα αἰσθήματα, ἐφόσον δὲν ἐγνωρίζαν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν και τὸν ἠθικὸν νόμον και ἐπομένως τὸ ὠραῖον αἶσθημα τῆς ἀγάπης, ὅπως τὸ ἐδίδαξε ὁ Χριστός, τοὺς ἦτο ἄγνωστον. Δὲν ἀγαποῦσαν παρὰ μόνο τὸ χρῆμα, τὴν δόξαν, τὴν δύναμιν και χάριν αὐτῶν ἔκαναν τὰ πάντα. Βεβαίως και σήμερον ὑπάρχει ἀγάπη πρὸς αὐτὰ και γίνονται πολλὰ παράνομα διὰ τὴν ἀπόκτησίν των. Ἄλλὰ ὁ χριστιανὸς γνωρίζει ὅτι μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιθυμήσῃ και νὰ τὰ ἀποκτήσῃ μόνον με νόμιμα και ἠθικὰ μέσα, διότι διαφορετικὰ ἀμαρτάνει και εἶναι ὑπόλογος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἑβραῖοι ἐδιδάσκοντο ἀπὸ τὴν μωσαϊκὴν νομοθεσίαν «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου και μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου». ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἐκήρυξε «ἀγαπατε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν».

Ὁ Θεὸς με σοφώτατον και μεθοδικὸν τρόπον ἀνέβασε τὸν ἄνθρωπον ἠθικὰ. Εἰς τὴν περίοδον ποὺ εἶχαν πάψει νὰ γνωρίζουν οἱ ἄνθρωποι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἢ ἀγάπη ἦτο ἄγνωστος. Ἀργότερα εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καλλιεργείται ἡ ἀγάπη

πρὸς τοὺς φίλους καὶ τέλος εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, κηρύσσεται ἀγάπη πρὸς ὅλους. ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ὡς κ α θ ἦ κ ο ν. "Ἄλλωστε καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἔδειξε τὴν ἰδίαν ἀγάπην πρὸς ὅλους, δικαίους καὶ ἀδίκους; Καὶ δὲν ἐθυσιάσθη δι' ὅλους χωρὶς ἐξαιρέσεων; "Ἐτι καὶ ὁ πραγματικὸς ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ ἀκολουθῆ τὸ παραδειγματὸν Του, νὰ ἀγαπᾷ ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθρούς. Διότι τὸ νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς ἐκείνους πού τὸν ἀγαποῦν τοῦτο εἶναι κάτι τὸ φυσικόν. Τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὁμως ἐκείνους πού τὸν βλάπτουν, τοῦτο εἶναι χ ρ υ σ ἦ χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ῆ ἀ ρ ε τ ῆ.

Περὶ ἐλεημοσύνης

Ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ τῆς ἐλεημοσύνης δὲν ἔχει καμμίαν σχέσηιν μὲ ἐκεῖνο πού γίνεται συνήθως πρὸς ἐπίδειξιν εἰς τὴν κοινωνίαν. Βεβαίως ὑπῆρξαν πολλοί, οἱ ὅποιοι καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς των μὲ πολὺ χροῖμα ἐβοήθησαν συνανθρώπους πτωχοὺς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τους ἀφήσαν τὴν περιουσίαν τους εἰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ὅπου πτωχοὶ ἢ ἄρρωστοὶ βρίσκουν προστασίαν καὶ ἀνακούφισιν. Ἀβέρωφ, Ζάππαι, Σιβιτανίδαι καὶ πολλοὶ ἄλλοι διέθεσαν τὸν πλοῦτον, πού μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀπέκτησαν, μὲ τὸ γνήσιον χριστιανικὸν πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας. Διότι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι χριστιανικὸν καθήκον. Τὸ σπουδαιότερον δὲ γνώρισμα τῆς χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης εἶναι νὰ προέρχεται ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας καὶ μάλιστα νὰ γίνεται μὲ τρόπον μ υ σ τ ι κ ὀ ν. Ὁ Χριστὸς εἶπε «ὅταν κάνης ἐλεημοσύνην, μὴ τὸ διατυμπανίζεις εἰς ὄλον τὸν κόσμον, διότι αὐτὸ κάνουν οἱ ὑποκριταὶ πού ἐπιδιώκουν κοσμικὴν δόξαν, ἀλλὰ νὰ μὴ γνωρίζῃ ἡ ἀριστερά σου τί κάνει ἡ δεξιὰ σου, ὥστε νὰ εἶναι κρυφὴ καὶ νὰ τὴν βλέπῃ μόνον ὁ Θεός, ὁ ὅποιος θὰ σοῦ τὸ ἀνταποδώσῃ» ("Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥστε οἱ ὑποκριταὶ ποιῶσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασιθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ἀλέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ).

Περὶ προσευχῆς

Ἡ προσευχὴ εἶναι πνευματικὸς τρόπος ἐπικοινωνίας μὲ τὸν Θεὸν καὶ πρέπει νὰ γίνεται καὶ αὐτὴ μυστικὰ καὶ ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν. Ἡ προσευχὴ ἐξυψώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐνισχύει

εις την ζωήν, είναι δὲ μοναδικὸν μέσον ἐκδηλώσεως τῆς εὐσεβείας τοῦ πιστοῦ πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα, διὰ τὰ τὸν δοξολογήσῃ διὰ τὰ μεγαλεῖα του, τὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν ἐργασίαν ποῦ τοῦ παρέχει, τὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν του διὰ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὴν συγγνώμην του διὰ τὰς παρεκτροπὰς καὶ τὰς ἁμαρτίας του.

Καὶ ὅλη ἡ λατρεία τῶν χριστιανῶν εἶναι μίᾳ μεγάλῃ προσευχῇ. Ἄλλὰ καὶ ἰδιαίτερος κάθε ἀνθρώπος προσεύχεται εἰς τὸν Θεὸν πρὸς ψυχικὴν του ἀνακούφισιν. Ἄριστον τύπον ἀτομικῆς προσευχῆς μᾶς ἔδωκεν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν προσευχὴν ποῦ φέρει τὸ ὄνομά του, δηλαδὴ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν, περὶ τῆς ὁποίας ἔγινε λόγος εἰς προηγούμενον μάθημα.

Περὶ νηστείας

Ἡ νηστεία εἶναι μίᾳ ψυχικῇ καὶ σωματικῇ ἄσκησις τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἔχει δὲ μόνον τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποχῆς ἀπὸ ὀρισμένων φαγητῶν. Κυρίως τὸ νόημα τῆς νηστείας εἶναι πνευματικὴ προετοιμασία τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς καθαρισμόν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀπὸ τὸ λέρωμα τῆς ἁμαρτίας ποῦ ἐμποδίζει τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πρέπει δὲ νὰ εἶναι προσωπικὴ ὑπόθεσις τοῦ χριστιανοῦ, ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του καὶ σύμφωνα μετὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς Ἐκκλησίας.

Περὶ τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν

Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα θέματα ποῦ ἀνέπτυξεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁμοῦ Ὁμιλίαν, εἶναι καὶ οἱ θησαυροί, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ στρέφῃ τὴν προσοχὴν του ὁ ἀνθρώπος. Τὸ χρῆμα καὶ ὅσα μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ κανεὶς μετὰ τὸ χρῆμα: δόξα, τιμαί, ἀπολαύσεις κλπ., εἶναι πράγματα ποῦ συνοδεύουν τὸν ἀνθρώπον μόνον μέχρι τοῦ τάφου. Μόλις ὁ ἀνθρώπος ἐνταφιασθῇ, ὅλα αὐτὰ τὸν ἐγκαταλείπουν καὶ παραμένουν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέρχονται καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν. Ἐνῶ ὁ ἀνθρώπος, δηλαδὴ ἡ ψυχὴ του, συνεχίζει τὴν πορείαν της πρὸς τὸν προορισμὸν της.

Ἄλλὰ καὶ ἡ μετὰ θάνατον πορεία χρειάζεται ἐφόδια, διὰ νὰ εἶναι εὐχάριστος. Τὰ ἐφόδια αὐτὰ εἶναι οἱ πνευματικοὶ θησαυροί, δηλαδὴ αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ καλὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὰ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπουν πρὸ τοῦ τάφου, ἀλλὰ μᾶς συνοδεύουν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν καὶ μετὰ αὐτὰ μόνον δύναται ὁ ἀνθρώπος νὰ πλησιάσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ζῆσῃ μαζί Του εὐτυχῆς εἰς τὴν αἰωνιότητα. Χω-

ρίς τούς πνευματικούς θησαυρούς ἢ πορεία συνεχίζεται μακρὰν τοῦ Θεοῦ, μὲ θλίψιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν δυστυχῶς δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπαλλαγῆ ὁ ἄνθρωπος.

Ἐξ ἄλλου, τούς ὑλικούς θησαυρούς μορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ τούς χάσῃ ἀπὸ τὴν μίαν στιγμὴν εἰς τὴν ἄλλην. Πόσοι πλούσιοι δὲν ἔμειναν ἀμπτωχοὶ ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας! Πόσοι μεγάλοι καὶ τραοὶ καὶ δοξασμένοι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δὲν ἔχασαν ὅλα τὰ μεγαλεῖα τους καὶ τὴν δυνάμιν τους μέσα σὲ λίγο διάστημα; Πόσος πλοῦτος κλέπτεται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς κλέπτας, ὅσον καὶ ἂν τὸν φυλάσσουν οἱ ἄνθρωποι; Ἐκτὸς τοῦ ὅτι λοιπὸν ἀνῆκουν εἰς τὴν γῆν τὰ ὑλικά ἀγαθά, πάλιν ὁ ἄνθρωπος δὲν τὰ κατέχει μὲ ἀσφάλειαν, διότι καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου ἀκόμη μορεῖ νὰ τὸν ἐγκαταλείψουν. Ἐνῶ οἱ πνευματικοὶ θησαυροὶ οὔτε κλέπτονται ἀπὸ κανέναν, οὔτε καὶ μᾶς ἐγκαταλείπουν ποτέ, οὔτε εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Καὶ εἶναι τὸ τιμημένο εἰσιτήριο, μὲ τὸ ὁποῖον, μετὰ θάνατον, θὰ γίνουμε εὐπρόσδεκτοι εἰς τὸ τραῖνο τῆς εὐτυχίας.

Οἱ γνήσιοι ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ

Τοὺς γνήσιους ὀπαδούς του ὁ Χριστὸς τοὺς παρομοιάζει μὲ τὸ ἀλάτι καὶ μὲ τὸ φῶς, διότι καὶ τὰ δύο εἶναι πολὺτιμα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι καὶ οἱ ἐνάρετοι χριστιανοὶ εἶναι πολὺτιμοὶ καὶ χρησιμοὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι μὲ τὸ παράδειγμά τους διδάσκονται καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ὀδηγοῦνται εἰς τὸν δρόμον τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς. Καὶ μὲ τὰ ἔργα τους δοξάζεται τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅλοι οἱ μάρτυρες καὶ οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, καθὼς ἐπίσης καὶ μέγα πλῆθος εὐσεβῶν χριστιανῶν, εἶναι λαμπρὰ ὑποδείγματα γ ν η σ ί ω ν ὀ π α δ ῶ ν τοῦ Κυρίου. Δὲν εἶναι δὲ καθόλου δύσκολο καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπον, ὅχι μόνον νὰ λέγεται χριστιανός, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι ἕνας γ ν ἤ σ ι ο ς ὀ π α δ ῶ ς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀρκεῖ νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ἐ φ α ρ μ ὶ ζ ῃ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ ἰδίως τὰ διδάγματα τῆς ἐ π ἰ τοῦ Ὄρου Ὁμιλίας τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ πρὸ ἐτῶν ἀποθανὼν Ἰνδὸς Μαχάτμα Γκάντι (φιλόσοφος Ἰνδὸς ἀγωνιστῆς διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν συμπατριωτῶν του), εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, χωρὶς νὰ εἶναι χριστιανός; πού εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐ π ἰ τοῦ Ὄρου Ὁμιλίας τοῦ Χριστοῦ: «ὅταν ἕλες οἱ χῶρες, καὶ ἡ δική μου, συνενωθοῦν τὰ διδάγματα πού ἐξετέθησαν ἀπὸ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν ἐ π ἰ τοῦ Ὄρου Ὁμιλίαν, τότε θὰ ἔχουν λ υ θ ῆ ὅ λ α τὰ π ρ ο β λ ῆ μ α τ α τοῦ κόσμου» (1).

1. Ἐν Περιόδ. «Ζύπνα», ἔκδ. Μαρτ. Ἰαχωβᾶ, Δεκέμβριος 1958, σελ. 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

Εννοια και αξία τῶν παραβολῶν

Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ περιεῖχε πράγματα ἄγνωστα μέχρι τότε, πού δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ τὰ καταλάβουν καλὰ οἱ ἀκροαταὶ του. Διὰ τοῦτο, ὅπου ἦτο ἀνάγκη, ἐδίδασκε μὲ παραμοιώσεις, μὲ παραβολάς.

Παραβολὴ εἶναι μία πλαστὴ διήγησις, πού δὲν ἔχει συμβῆ μὲν εἰς τὴν πραγματικότητά, ἀλλὰ περιέχει πράγματα πού γίνονται εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ Χριστὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν παραβολικὴν διδασκαλίαν διὰ νὰ μεταδώσῃ μὲ εὐκόλον τρόπον μεγάλα θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ διδάγματα.

Μερικαὶ ἐκ τῶν παραβολῶν τοῦ Χριστοῦ

Ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου

(Περὶ Μετανοίας)

Διὰ νὰ διδάξῃ ὁ Κύριος τί εἶναι μετάνοια, διηγεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

Διήγησις

Κάποιος πλούσιος ἄνθρωπος εἶχε δύο παιδιά, πού ἐξοῦσαν εὐτυχησμένα κοντὰ εἰς τὸν πατέρα τους. Τὸ ἓνα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ἔκανε τὴν σκέψιν, ὅτι εἰς τὸ πατρικὸν του σπιτί δὲν ἀπελάμβανε τὴν ζωὴν ὅπως θὰ ἤθελε. Ἴσως κακοὶ φίλοι θὰ τοῦ εἶπαν, ὅτι ἡ ἐποπτεία τῶν γονέων ἦτο κουραστικὴ καὶ ὅτι χωρὶς τὸν ἐλεγχόν τους θὰ μπορούσε νὰ χαρῆ περισσότερα πράγματα, πού ἡ πατρικὴ «ἰδιοτροπία» καὶ παρακολούθησις δὲν τὰ ἐπέτρεπε. Καὶ μίαν ἡμέραν ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν καὶ εἶπε εἰς τὸν πατέρα του: «Πατέρα μου, δὲν ἔχω παράπονον ἀπὸ ὅσα ἔχεις κάνει γιὰ μένα, ἀλλὰ τώρα πιά ἐμεγάλωσα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι μπορῶ νὰ ζήσω μόνος μου. Δόσε μου λοιπὸν ὅ,τι μοῦ ἀνήκει ἀπὸ τὴν περιουσίαν, διὰ νὰ πάω νὰ ζήσω ὅπως ἐγὼ θέλω».

Ὁ πατέρας του ἐξαφνιάστηκε, διότι τίποτε καλὸ δὲν ἔλειπε

από τὸ παιδί του. Τοῦ εἶχε ἐξασφαλίσει ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἦτο καὶ προσβολὴ νὰ ἀκούσῃ ἓνας καλὸς καὶ στοργικὸς πατέρας, ὅτι τὸ παιδί του ἤθελε νὰ φύγῃ μακρυνὰ διὰ νὰ ζῆσῃ καλύτερα. Ἄρα δὲν ἦτο εὐχαριστημένο ἀπὸ αὐτὸν καὶ τὸ σπῆτι του. Ἐπροσπάθησε νὰ τὸν συμβουλέψῃ νὰ ἀλλάξῃ γνώμην, διότι ἤξερε πολὺ καλά, ὅτι μακρυνὰ του θὰ μπορούσε νὰ πάθῃ πολλὰ τὰ κακὰ. Ἀλλὰ ὁ ἀχάριστος καὶ ἐπιπόλαιος υἱὸς ἦτο ἀμετάπειστος. Καὶ ἔτσι μὲ πολλήν του λύπην ὁ πατέρας ἔδωσε τὴν ἀναλογοῦσαν μερίδα τῆς περιουσίας του εἰς τὸ παιδί του, πού ἔφυγε ἀμέσως σὲ μακρυνὴ χώρα. Ὅταν ἔχῃ κανεὶς πολλὰ χρήματα καὶ λίγο μυαλὸ καὶ δὲν ἔχῃ κοντὰ του ἀνθρώπους δικούς του, πού νὰ τὸν πονοῦν καὶ νὰ τὸν συμβουλεύουν, τότε παρουσιάζονται πολλοὶ ἐπιτήδειοι καὶ κακοὶ ἄνθρωποι, πού τοῦ κάνουν τὸν εἰλικρινῆ φίλον, διὰ νὰ τοῦ φᾶνε τὰ λεπτὰ του. Ἔτσι ἔγινε. Τὸν περικύκλωσαν ἀμέτροτοι «φίλοι», πού εἰς τὴν πραγματικότητα ἦσαν ἐχθροὶ του, καὶ ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ τὸν διασκεδάσουν. Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι τῆς πολιτείας κάθε βρομερῆ ἁμαρτία, τοῦ τὴν παρουσίασαν ὡς ἀθῶαν ἀπόλαυσιν. Τέτοιους ἀνθρώπους τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς καταστροφῆς ἔχει κάθε μεγάλη πολιτεία καὶ ἀλλοίμονο στὰ ἀγνὰ παιδιὰ τῆς ἐπαρχίας πού θὰ πέσουν στὰ μολυσμένα χέρια τους. Εἶναι συνήθως καλοντυμένοι, ἀλλὰ κ' ἂν τοὺς λείπῃ ἡ ἐξαιρετικὴ ἐμφάνισις, ξέρουν ὅμως νὰ παρασύρουν τοὺς ἀθῶους νέους μὲ ὠραῖα παραπλανητικὰ λόγια εἰς ὄλων τῶν εἰδῶν τὴν ἁμαρτίαν, ξενύχτια, χαρτοπαιξία καὶ κάθε ἀνηθικότητα καὶ ἀσωτίαν. Ἀλλὰ ὁ ἁμαρτωλὸς βίος κάνει τρία κακὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἓνα χειρότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Πρῶτον, καταπίνει περιουσία ὀλόκληρη σὲ πολὺ λίγο χρονικὸ διάστημα. Οἰκογένεια καταστρέφονται καὶ παιδιὰ πεινοῦν, διότι ὁ πατέρας σταταλᾷ τὰ χρήματά του εἰς τὴν ἀσωσίαν. Δεύτερον, ἡ ἀσωτία καταστρέφει τὴν υγείαν, ὥστε τὸ νοσοκομεῖον νὰ εἶναι τὸ τέραμα αὐτῆς τῆς ζωῆς. Καὶ τρίτον, τὸ χειρότερον, καταστρέφει τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀσωτος, ἂν γλυτώσῃ τὸ νοσοκομεῖον, ἀσφαλῶς δὲν θὰ γλυτώσῃ τὴν φυλακὴν, διότι κακομαθαίνει εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἁμαρτίας, πού χροιάζεται πολλὰ χρήματα, καὶ ὅταν τοῦ τελειώσουν, εὐκολα ἀπλώνει τὸ χερί του καὶ κλέβῃ. Καὶ ὁ κατήφορος τῆς καταστροφῆς ὕστερα παρασύρει ταχύτατα εἰς τὴν ἀτίμωσιν.

Ἔτσι καὶ ὁ νέος τῆς παραβολῆς μας, μίαν ἡμέραν ἐξῆπνεσε χωρὶς χρήματα, μὲ κλονισμένην τὴν υγείαν του, ἀλλὰ καὶ μὲ χωρὶς ὑπόληψιν. Διότι ἓνας νέος πού σταταλᾷ μίαν περιουσίαν εἰς τὴν ἀσωτίαν δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἐκτίμησιν κανενὸς τιμίου καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὰ ἦσαν τὰ κέρδη τῆς ἀπειροσχεψίας του. Καὶ ἄρχισε ὁ δρόμος τοῦ μαρτυρίου: πεῖνα, γύμνια καὶ περιφρό-

νησις ἀπὸ ὅλους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς μέχρι χθὲς «φίλους του», πού χάθηκαν ὅλοι. Ἐπρεπε νὰ φάη καὶ ἐπροσπάθησε νὰ βρῆ ἐργασίαν. Ἄλλὰ ποῖος συνετὸς ἄνθρωπος ἐμπιστεύεται τῇ δουλειᾷ του καὶ τὰ συμφέροντά του σὲ ἄνθρωπο πού ἔγινε γνωστὸς διὰ τὴν ἀσωτίαν του καὶ τὴν ἁμαρτωλὴν ζωὴν του; Ἡ μόνη ἐργασία πού τοῦ εὐρέθη ἦτο νὰ βόσκη χοίρους! Μέσα στὰ κουρέλια τὰ δικά του καὶ τὴ λάσπη καὶ τὴ βρωμὰ τῶν χοίρων συνεχίσθηκε ἡ ζωὴ του καὶ τὸ φαγητό του ἦσαν τὰ ξυλοκέρατα (χαρούπια) τῶν χοίρων.

Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀθλιότητα ἔλαμψε τὸ φῶς! Ἐφάνηκε τὸ σωστὸ ἀπὸ τὸ λάθος. Ἐκατάλαβε πόσον ὁ πατέρας του εἶχε δίκαιον καὶ πόσον ἔσφαλε ἐκεῖνος, πού εἶχε νομίσει, ὅτι τὰ ἤξερε ὅλα καὶ ὅτι δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν πατρικὴν προστασίαν. Ἀνεγνώρισε τὰ σφάλματά του. Αὐτὴ ἡ ἀναγνώρισις τῶν σφαλμάτων, ἡ μεταστροφὴ, αὐτὸ εἶναι ἡ μετάνοια. Naί, μετενόησε πικρά! Ἄλλὰ δὲν ἔσταμάτησεν εἰς τὴν μετάνοιαν, δηλαδή εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν σφαλμάτων του, διότι αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Ἐπροχώρησε καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ διορθώσῃ ὅσα μποροῦσε. Ἀπεφάσισε νὰ τρέξῃ νὰ πέσῃ στὰ πόδια τοῦ πατέρα του καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ συγγνώμην, διότι μετὰ τὴν μετάνοιαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ὁμολογία καὶ ἡ συντριβὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία του νὰ ζητήσῃ συγγνώμην διὰ νὰ ἀνακουφισθῇ καὶ νὰ καθαρισθῇ ψυχικῶς. Διότι ὅσο φρικτὴ εἶναι ἡ ἁμαρτία, ἄλλο τόσο ὠραία εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἠρωϊκὴ ὁμολογία, ἡ συντριβὴ, ἡ ταπεινῶσις. Ἐγύρισε λοιπόν, ἐγονάτισε καὶ εἶπε εἰς τὸν πατέρα του: «πατέρα μου ἡμάρτησα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λέγωμαι παιδί σου. Κάνε με σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς δούλους σου». Ἄλλὰ ὁ εὐσπλαγχνικὸς πατέρας, πού ποτὲ δὲν ἔπαιψε νὰ περιμένη τὴν ἐπιστροφὴν του, διότι ἐγνώριζε πού θὰ κατανοῦσε, τοῦ ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἐσυχώρησε καὶ τοῦ ἔδωσε καὶ πάλι ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού εἶχε στὸ παρελθόν καὶ ἔγινε μεγάλη χαρὰ στὸ ἀρχοντικὸ ἐκεῖνο διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Διὰ νὰ πανηγυρισθῇ ὠραιότερα τὸ χαρμόσυνο γεγονός, ὁ πατέρας διέταξε τοὺς δούλους καὶ ἔσφαξαν τὸ καλύτερο μοσχάρι (τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν). Τοῦ ἔφορσε εἰς τὸ χέρι λαμπρὸ δαχτυλίδι. Καὶ τὸν ξανάντυσε πάλι μὲ τὴν χρυσοκέντητη στολὴ πού φοροῦσε πρῶτα.

Διδάγματα

1ον) Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ ἱστορία κλείνει μέσα της τὸ δρᾶμα τῆς

άνθρωπότητος. Διότι ἀπὸ ἐγωϊσμὸν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ δυστυχήσῃ.

2ον) Ἡ μετάνοια καὶ ἡ συντριβὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι τὸ μοναδικὸν μέσον τῆς σωτηρίας του.

3ον) Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐθυσιάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ (ὁ μόνος ὁ σιτευτός).

4ον) Ὁ δακτύλιος, εἶναι ὁ ἀρραβὼν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ ψυχὴ συνδέεται καὶ πάλιν μετὰ τὸν Θεόν.

5ον) Ἡ στολὴ ἢ πρώτη, εἶναι ἡ διὰ τῆς μετανόιας ἀποκατάστασις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν πρὸ τῆς ἁμαρτίας ψυχικὴν καθαρότητα.

6ον) Σπουδαῖον ὅμως εἶναι διὰ τοὺς νέους τὸ δίδαγμα, διὰ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσωτίας. Νοσοκομεῖον ἢ φυλακὴ, εἶναι τὸ τέραμα τοῦ δρόμου τῆς ἀσωτίας. Φυλάξου, νέε μου, ἀπὸ τὸν ἀνήθικον βίον!

Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου

(Περὶ ταπεινοφροσύνης)

Ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι ἐλάττωμα καταστρεπτικόν. Ὁ ἐγωϊστὴς τὰ θέλει ὅλα δικὰ του, νομίζει ὅτι τὰ ξέρει ὅλα, ὅτι εἶναι ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους. Γι' αὐτὸ καὶ γίνεται ἐπιζήμιος καὶ στοὺς ἄλλους καὶ ἐλομένως ἀντιπαθής.

Εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὁ ἐγωϊσμὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐλάττωμα, ἀλλὰ ἁμαρτία, πὺν ἂν δὲν θεραπευθῇ τυφλώνει τόσο ὥστε ἀποκλείει κάθε ἐλπίδα ψυχικῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας. Διότι ὁ ἐγωϊστὴς δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ αἴσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, οὔτε καὶ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστὸς γὰρ νὰ δώσῃ ζωντανὸν παράδειγμα ταπεινοφροσύνης στοὺς μαθητὰς του, μετὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, τοὺς ἔπλυνε τὰ πόδια.

Εἰδικὰ δὲ γιὰ τὴν ταπεινώσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἶπε τὴν παραβολὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.

Διήγησις

Δύο ἄνθρωποι ἀνέβηκαν εἰς τὸν Ναὸν γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ὁ ἓνας ἀνῆκε στὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων, πὺν τοὺς ἐσέβετο πολὺ ὁ λαός, διότι ἐθεωροῦντο «ἄ γ ι ο ι ἄ ν θ ρ ω π ο ι», ἐνῶ στὴν πραγματικότητά ἦσαν ὑποκριταί. Δηλαδή ἡ εὐσέβειά τους πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ δικαιοσύνη τους πρὸς τὴν κοινωνίαν ἦσαν ἐπιφανειακές καὶ ἀπατηλές, διότι στὴν οὐσίαν ἦσαν ἀσεβεῖς καὶ ἀνήθικοι, ἀδικοὶ καὶ κακοί.

Ὁ ἄλλος ἦταν τελώνης (φορατζῆς) καὶ ἦταν μισητὸς στοὺς

συνανθρώπους του, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐπαγγέλματός του. Βέβαια καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα θὰ μποροῦσε καὶ ὁ τελώνης νὰ εἶναι δίκαιος καὶ ἀγαπητός. Ἀλλὰ ἀκριβῶς τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν ἐπεδίωκον ἄνθρωποι πλεονέκται καὶ ἄδικοι, πού εὑρισκαν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ ἐκμεταλλεύωνται αἰσχροὶ τοὺς συμπολίτας των.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅμως δὲν ἔχει σημασία τὸ τί ἦτο ὁ ἄνθρωπος μέχρι χθές, ἀλλὰ τὸ πῶς ἀποφασίζει σὲ μιὰ στιγμή νὰ παρουσιασθῇ μπροστά Του.

Ὁ φαρισαῖος στάθηκε ἐπιδεικτικὰ στὴ μέση τοῦ ναοῦ διὰ νὰ βλέπουν καὶ νὰ τὸν ἀκούν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἔκανε αὐτὴν τὴν προσευχήν :

Σὲ εὐχαριστῶ θεέ μου, πού δὲν εἶμαι ἁμαρτωλός, σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἢ σὰν αὐτὸν ἐδῶ τὸν τελώνην (καὶ ἔδειξε μὲ περιφρόνησι τὸν τελώνη). Νηστεύω δύο φορές τὴν ἑβδομάδα καὶ πληρώνω στὸ ναὸ ὅσα πρέπει».

Ἀηλαθὴ ὁ φαρισαῖος εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι μὲ τὸ νὰ φαίνεται αὐτῷ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος καὶ νὰ πληρῶνῃ τίς ὑποχρεώσεις του εἰς τὸ ναὸ ὅτι ξεγελοῦσε τὸ Θεό. Καὶ τὸ σπουδαιότερο, εἶχε τὸ θράσος νὰ κοροϊδεύῃ καὶ τὸν Θεόν. Διότι ποῖος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι δὲν εἶναι ἁμαρτωλός; Τόση ὅμως εἶναι ἡ τύφλωσις τοῦ ἐγωῖστοῦ, ὥστε νὰ πιστεύῃ πράγματα ἀνυπαρκτα καὶ νὰ γίνεται ἀναιδῆς ἀκόμη καὶ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ τελώνης.

Αὐτὸς φαίνεται ὅτι εἶχε συνέλθει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, στὴν ὁποία ἔξοιδε καὶ εἶχε ἀποφασίσει νὰ πλησιάσῃ εἰλικρινὰ τὸν Θεόν. Καὶ ἰδοὺ ἡ προσευχή του.

«Θεέ μου συχώρεσέ με τὸν ἁμαρτωλό».

Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια μὲ συντριβὴν καὶ χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια ψηλά, ἐνῶ κτυποῦσε καὶ τὸ στήθος του μὲ ἀπελπισία, πρᾶγμα πού ἔδειχνε τὴ μεγάλη του λύπη γιὰ τὶς ἁμαρτίες του.

Ὑστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν πολὺ μικρὴ, ἀλλὰ πολὺ χαρακτηριστικὴ διήγησιν, ὁ Χριστὸς ἐβεβαίωσε τοὺς ἀκροατάς του, ὅτι συγχωρημένος ἀπὸ τὸν ναὸν ἐβγῆκε ὁ τελώνης καὶ ὅχι ὁ φαρισαῖος, διότι τὴν συντριβὴν καὶ τὴν ταπεινώσιν δέχεται ὁ Θεός, ἐνῶ μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται τὴν ἀλαζονείαν. Καὶ ἐπρόσθεσε αὐτὰ τὰ ὠραῖα λόγια :

«Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται». Δηλαδή: «ὁ ἐγωῖστικὸς ταπεινώνεται, ἐνῶ ὁ ταπεινὸς ἐξυψώνεται καὶ ἀμείβεται ἀπὸ τὸν Θεόν».

Διδάγματα

1ον). — Ὁ ἐγωῖσμός εἶναι ἐλάττωμα πού κάνει τὸν ἄνθρωπον

ἀντιπαθῆ εἰς τοὺς συνανθρώπους του καὶ εἰς τὸν Θεόν.

2ον).—Κάθε ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην συγχωρήσεως, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἁμαρτωλοί. Μόνον ὁ Χριστὸς ἦτο ἀναμάρτητος.

3ον).—Ἡ προσευχὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν πρέπει νὰ γίνεται μὲ συντριβὴν καὶ ταπεινώσιν γιὰ νὰ εἶναι δεκτὴ ἀπὸ αὐτόν.

Βεβαίως ὁ χριστιανὸς ποὺ μετανοεῖ γιὰ τὰ ἁμαρτήματά του πηγαίνει στὸν Πνευματικὸν πρὸς ἐξομολόγησιν καὶ συγχώρησιν. Ἀλλὰ ὁ Πνευματικὸς ἀντιπροσωπεύει αὐτὸν τὸν Θεόν καὶ ἐπομένως μπροστά του πρέπει μὲ συντριβὴν, εὐλιχρίνειαν καὶ ταπεινώσιν νὰ γίνεται ἡ ἐξομολόγησις.

Ἡ παραβολὴ τοῦ Σπορέως

(Ποῖοι θὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Ἰ. Χριστοῦ)

Ὁ Κύριος ἐθυσιάσθη διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς πάντας. Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὅμως ἐξαρτᾶται ἂν θὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας.

Πῶς νὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ Χριστοῦ; Γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ θέμα ἀπλὴ καὶ παραστατικὴ εἶναι ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως.

Διήγησις

Σπορεὺς λέγεται ὁ γεωργὸς ποὺ σπέρνει τὸ χωράφι του. Ἐνας γεωργὸς λοιπὸν δούλεψε σκληρὰ ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ ἔσπειρε τὸν ἀγρὸν του μὲ στάρι.

Οἱ σπόροι ἔπεσαν σὲ τέσσερα διάφορα μέρη:

Πρῶτον: Ἐξω ἀπὸ τὸ χωράφι, στὸ δρόμο, ὅπου ἄλλους ἐπάτησαν οἱ περαστικοὶ καὶ ἄλλους ἔφαγαν τὰ πουλάκια καὶ φυσικὰ πῆγαν χαμένοι.

Δεύτερον: Ἐπεσαν σὲ ἓνα μέρος τοῦ χωραφιοῦ ποὺ εἶχε πέτρος. Ἦταν δηλαδὴ βραχῶδες μὲ λίγο χῶμα, ὅπου ἐφύτρωσαν μὲν οἱ σπόροι, ἀλλὰ ἐξεράθηκαν πολὺ γρηγορῶς.

Τρίτον: Ἄλλοι ἔπεσαν σὲ μέρος ποὺ δὲν εἶχε μὲν βράχια ἀπὸ κάτω, ἀλλὰ εἶχε πολλὰ φυτωσμένα ἀγκάθια. Ἐδῶ ἐφύτρωσαν καὶ ἔκαναν καλὰς ρίζες καὶ πέταξαν στάχυα. Ἀλλὰ στάχυα καὶ ἀγκάθια ἐμεγάλωναν μαζί. Τὰ στάχυα ὅμως ἦσαν τρυφερά, ἐνῶ τὰ ἀγκάθια, ἄγρια γεμάτα σκληρὰς βελόνες. Γι' αὐτὸ στὸ τέλος τὰ στάχυα μαζί μὲ τὸν καρπὸν τους κατεστράφησαν.

Τέταρτον: Τέλος σπόροι ἔπεσαν καὶ στὸ μέρος τοῦ ἀγροῦ,

πού ήταν ὄλο καλὸ χῶμα, χωρὶς πέτρες καὶ ἀγκάθια. Καὶ ἐκεῖ ἐφύτρωσαν πολλὰ καὶ ὠραῖα στάχνα, πού ἐβγαλαν πάρα πολὺ καρπὸ.

Ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς

Τὶ ὠραῖα πού παρομοιάζει ὁ Χριστὸς τὸν ἑαυτόν του μὲ τὸν γεωργόν! Καὶ πράγματι ὁ Κύριος ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε ἕνας καλὸς καὶ εὐσπλαχνικὸς γεωργός, πού ρίχνει πρὸς ὅλον τὸν κόσμον, χωρὶς καμμίαν διάκρισιν, τὸ σπὸρο τῆς σωτηρίας, δηλαδὴ τὸν θεῖον λόγον. Ἀλλὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν δέχονται κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας. Καὶ ἐπομένως στὸ τέλος δὲν θὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Ἄς δοῦμε ὅμως ἰδιαιτέρως ὅλες τὶς παρομοιώσεις τῆς παραβολῆς πρὸς καλυτέραν κατανόησιν τοῦ θέματος.

Γεωργός εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Σπὸρος εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας, ὁ θεῖος λόγος.

Ἄγρός εἶναι ὁλόκληρος ὁ κόσμος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Σὲ τέσσερα διάφορα μέρη τοῦ χωραφιοῦ ἔπесαν οἱ σπόροι καὶ τοῦτο σημαίνει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται σὲ τέσσερις κατηγορίες :

1ον) **Μὲ τὸν δρόμον**, ὅπου οἱ σπόροι ἐπατήθησαν ἀπὸ περαστικούς ἢ ἐφαγώθησαν ἀπὸ τὰ πουλιά, παρομοιάζονται οἱ ἄνθρωποι πού ἀδιαφοροῦν τελείως εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ θεῖου λόγου καὶ συνεπῶς καμμιὰ ὠφέλεια δὲν πρόκειται νὰ ἔχουν ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου.

2ον) **Μὲ τὸ βραχῶδες** μέρος τοῦ ἀγροῦ, παρομοιάζονται οἱ ἐπιπόλαιοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, πού εὐκόλα ἐνθουσιάζονται ἀπὸ τὸν θεῖον λόγον, ἀλλὰ ἡ πίστις τους δὲν ἔχει βάθος, γι' αὐτὸ καὶ εὐκόλα ξεχοῦν ὅλα τὰ πνευματικὰ ζητήματα τῆς ψυχῆς καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἐγκόσμια καὶ ὑλικά πράγματα. Πάντως κάθε Χριστογέννη καὶ κάθε Πάσχα τὸν θυμοῦνται τὸν Θεόν, γιὰ νὰ τὸν ξαναξεχάσουν πάλι ὄλο τὸν ὑπόλοιπο χρόνον! Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἐλάχιστες πιθανότητες σωτηρίας.

3ον) **Μὲ τὸ ἀκανθῶδες** μέρος τοῦ χωραφιοῦ, παρομοιάζεται μία κατηγορία ἀνθρώπων πού ἐνῶ ἔχουν προϋποθέσεις γιὰ τὴν σωτηρία τους, στὸ τέλος τὶς χάνουν. Εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀκοῦν καὶ δέχονται τὸν θεῖον λόγον καὶ ζοῦν καλὴν χριστιανικὴν ζωὴν, κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἀπρόσεκτοι καὶ δὲν φροντίζουν νὰ βγάλουν μερικὲς ἁμαρτίες ἀπὸ μέσα τους (ἀγκάθια), πού σιγὰ-σιγὰ φεριεύουν καὶ τοὺς ὑποδουλώνουν. Διότι

ἡ ἁμαρτία εἶναι πολὺ ὑπολλη ἀρρώστεια καὶ ἂν ἐγκαίρως δὲν τὴν ἀντιμετώπιση μὲ δραστικὰ φάρμακα (τακτικὴ μετάνοια καὶ ἐξομολόγησιν) ὁ ἄνθρωπος, τὸν καταστρέφει τελειωτικά.

4ον) **Μὲ τὴν καλὴν γῆν** τοῦ ἀγροῦ τέλος παρομοιάζονται οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι, οἱ καλοὶ χριστιανοί, οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἐνδιαφέρονται τακτικὰ καὶ γιὰ τὴν συντήρησιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν συντήρησιν τῆς ψυχῆς. Ἀπολαμβάνουν ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ποῦ τόσο πλούσια μᾶς ἔχει δώσει ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν ξεχνουν καὶ τὸ χρέος γιὰ τὴν πνευματικὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, γιὰ τὴν ὁποίαν φροντίζουν ἐπιμελῶς. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ θεῖος λόγος καρποφορεῖ πλουσιώτατα μέσα τους καὶ ἀποδίδει πολλοὺς καρπούς, δηλαδὴ ζοῦν ὡς πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καλοὶ οἰκογενειάρχαι, ὡς καλοὶ καὶ χρηστοὶ πολῖται, μὲ καλὰ ἔργα πρὸς ὅλους καὶ γιὰ ὅλη τὴν κοινωνίαν.

Δίδαγμα μοναδικὸν καὶ ἄξιον μεγάλης προσοχῆς ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ σπορέως εἶναι, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καρποφορεῖ μόνον μέσα σὲ καθαρὰ καὶ ἀγνὰ ψυχὰς.

Ἡ παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου

(Περὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον)

Νομικοί, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ ἐλέγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, ποῦ ἐγνώριζαν νὰ ἐξηγοῦν τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον.

Ἐνας τέτοιος νομικὸς ἐλλησίασε τὸν Κύριον μίαν ἡμέραν, ποῦ ἐδίδασκε, μὲ σποδὸν νὰ τὸν φέρῃ εἰς δύσκολον θέσιν μὲ διάφορες ἐρωτήσεις γύρω ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον. Ἐνόμιζε ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἤξερε πολλὰ πράγματα. Τὸν ἐρώτησε λοιπὸν ὑποκριτικά :

— Διδάσκαλε, τί νὰ κάμω διὰ νὰ κερδίσω τὴν οὐράνιον ζοὴν ;

Ἐὸ Χριστὸς, ἀντὶ νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, τὸν ἐρώτησε :

— Τὶ γράφει ὁ νόμος ; Ἐσὺ τί διαβάξεις σ' αὐτόν ;

Ἐὸ Νομικὸς, γιὰ νὰ δείξῃ τίς πολλὰς γνώσεις του, εἶπε :

— Νὰ ἀγαπᾶς τὸν Θεὸν μὲ ὅλη σου τὴν καρδιά, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν «πλησίον σου» ὡς σεαυτόν.

Καὶ ὁ Κύριος τότε τοῦ εἶπε :

— Καλὰ ἀπεκρίθης, ἔτσι νὰ κάνῃς καὶ σὺ καὶ θὰ κερδίσῃς τὴν οὐράνιον ζοὴν.

Ἐὸ Νομικὸς εἶδε ὅτι δὲν ἐπέτυχε ἐκεῖνο ποῦ ἐπεδίωκε καὶ ἔκανε κ' ἄλλη μία ἀπόπειρα :

— Καὶ ποῖος εἶναι ὁ πλησίον μου ;

Τότε εὗρηξε τὴν εὐκαιρίαν ὁ Χριστὸς καὶ εἶπε τὴν περίφημη παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου.

Διήγησις.

Ἐνας ἄνθρωπος ἐξεκίνησε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ τὴν Ἱερουσόλω. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλιν στὴν ἐρημιὰ ἔπεσε σὲ ληστές, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκακοποίησαν, τὸν ἐτραυματίσαν καὶ τοῦ ἐπῆραν ὅ,τι πιὸ πολὺτιμον εἶχε μαζί του, ἀκόμη καὶ τὰ ρούχα του, καὶ τὸν ἐγκατέλειψαν στὴ μέση του δρόμου ἐτοιμοθάνατον.

Κατὰ σύμπτωσιν ἐπέρασε ἓνας ἱερεὺς. Ἀλλὰ αὐτός, ἂν καὶ τὸν εἶδε, ἐπροχώρησε χωρὶς κἂν νὰ συγκινηθῇ. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ἓνας Λευΐτης (διάκονος). Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἐπέρασε καὶ ἓνας Σαμαρεΐτης. Αὐτὸς ὅμως ἐλυπήθηκε τὸν συνάνθρωπόν του καὶ τὸν ἐπλησίασε. Ἐπλυνε καὶ ἔδεσε τὰ τραύματά του καὶ κατόπιν τὸν ἐτοποθέτησε στὸ δικό του ζῶον καὶ τὸν μετέφερε εἰς ἓνα πανδοχεῖον. Εἰς τὸν πανδοχεῖα ἔδωσε δύο δηνάγια καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ περιποιηθῇ τὸν τραυματία ἕως ὅτου γίνεи καλά, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ τοῦ πληρώσῃ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ὅσα χορήματα θὰ ἔδαπανοῦσε ἐπὶ πλέον.

Μόλις ἐτελείωσε ὁ Χριστὸς ἐρώτησε τὸν νομικόν :

— Ποῖος νομίζεις ὅτι ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐφάνηκε ὁ πλησίον τοῦ ληστευθέντος ;

Καὶ ὁ νομικὸς ἀναγκάσθηκε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ πλησίον τοῦ δυστυχημένου ἔκεινος ἀνθρώπου δὲν ἦτο οὔτε ὁ Ἱερεὺς οὔτε ὁ Λευΐτης, ποὺ ἦσαν Ἰουδαῖοι κληρικοί, ἀλλὰ **ἐκεῖνος ποὺ ἔδωσε τὴν βοήθειάν του εἰς αὐτόν.** Ἀπέφυγε δὲ νὰ πῇ «ὁ Σαμαρεΐτης», διότι οἱ Ἰουδαῖοι ἀντιπαθοῦσαν τοὺς Σαμαρεΐτας.

Καὶ ὁ Χριστὸς δίνει στὸ τέλος τὴ χαριστικὴ βολὴ στὸν νομικόν ποὺ ἔφυγε μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι.

— Ἄντε λοιπὸν καὶ σὺ καὶ κάνε ὅπως ἔκανε ὁ Σαμαρεΐτης.

Ἔννοια

Ὁ Χριστὸς βέβαια ἔδωσε ἓνα καλὸ μάθημα εἰς τὸν ὑποκριτὴν νομικόν. ἀλλὰ συγχρόνως εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μᾶς δώσῃ τὸ ὑπέροχο νόημα τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας,

1ον) Μὲ τὸν ἄνθρωπον ποὺ ἔπεσε στοὺς ληστές ὑπονοεῖται ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος, ποὺ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ εἶχε πέσει στὰ χεῖρια τοῦ διαβόλου καὶ ἐκινδύνευε νὰ ὑποστῇ τὸν αἰώνιον θάνατον ἐκ τῆς ἁμαρτίας.

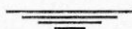
2ον) Ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Λευΐτης συμβολίζουν τὴν παλαιὰν Διαθήκην, τὴν ἠρωστικὴν νομοθεσίαν, ποὺ δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν οὔτε τὴν ἀποστολὴν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

3ον) Ὅτι τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἔκανε κάποιος «ξένος» πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Κάποιος δηλαδὴ ποὺ δὲν εἶχε

σχέσιν μέ τὸ ἁμαρτωλὸ ἀνθρώπινο γένος. Καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς εἶναι ὁ καλὸς Σαμαρεΐτης, ὁ λυτρωτὴς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ βοηθὸς του σὲ ὅλες τὶς περιστάσεις.

Δίδαγμα

Καθῆκον ἱερὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ βοηθῆ κάθε συνάνθρωπὸν του ποῦ ἔχει ἀνάγκη, τὸν πλησίον, διότι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ τι ἔκαμε ὁ Χριστὸς γιὰ μᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Τί είναι θαῦμα

Θαῦμα εἶναι ἓνα ὑπερφυσικό γεγονός, πού γίνεται παρά τοὺς φυσικοὺς νόμους, κατόπιν ἐκτάκτου ἐνεργείας καὶ παρεμβάσεως τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος καὶ ἐπομένως καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι ἔργα δικὰ Του. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς κρίνῃ ὅτι ἐπιβάλλεται γιὰ ὠρισμένους λόγους, κάνει κάτι ἐκτακτο, καταπληκτικό, ἔξω ἀπὸ τὴ λειτουργία τῶν νόμων τῆς φύσεως, πάντως ὄχι ἀσκοπῶς, ἀλλὰ γιὰ κάποιο σπουδαῖο καὶ σοβαρὸ λόγο.

Τὰ θαύματα πού ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀποδεικνύουν τὴν θεότητά του. Ὁ σχολὸς δηλαδή, διὰ τὸν ὁποῖον ἔκαμε αὐτὰ τὰ θαύματα, ἦτο νὰ πιστέψουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ὄντως ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ διαιροῦνται σὲ τέσσερις κατηγορίες

α) Θαύματα ἐπὶ τῆς φύσεως

1) Μεταβολὴ τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον, εἰς τὸν γάμον ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας.

2) Ὁ χορτασμὸς τῶν πεντακισχιλίων. Ὁ Κύριος εὐλόγησε πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθεῖς καὶ ἐχόρτασαν πέντε χιλιάδες ἄνθρωποι.

3) Ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας, καθὼς καὶ ἄλλα.

β) Θαύματα ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων

1) Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ.

2) Θεραπεῖαι λεπρῶν.

3) Θεραπεῖαι τυφλῶν

4) Θεραπεῖαι δαιμονιζομένων, καὶ ἄλλα.

γ) Θαύματα ἀναστάσεως νεκρῶν

1) Ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀρχισυναγώγου Ἰαείρου.

- 2) Ἡ ἀνάστασις τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας τῆς Ναϊν.
- 3) Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.

δ) Θαύματα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ του σώματος

- 1) Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ.
- 2) Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου.

Μερικὰ ἐκ τῶν θαυμάτων

Τὸ θαῦμα ἐν Κανᾷ Γαλιλαίας

Διήγησις: Εἰς τὴν πόλιν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ἔγινε κάποτε ἓνας γάμος, εἰς τὸν ὅποιον εἶχε προσκληθῆ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν μητέρα του καὶ τοὺς μαθητάς του.

Μετὰ τὸν γάμον ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι ἐκάθησαν στὸ τραπέζι γὰρ νὰ γιορτάσουν τὸ χαρμόσυνο γεγονός. Στὸ γαμήλιο τραπέζι ὑπῆρχαν πολλὰ ὠραία φαγητά, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκλεκτὸ κρασί, πὺ εἶναι ἓνα μέσον εὐθυμίας καὶ διασκεδάσεως.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ διάθεσις τῶν προσκεκλημένων ἦταν τέτοια, ὥστε τὸ κρασί ἐτελείωσε γρήγορα.

Αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν ἐδιάλεξε ὁ Κύριος διὰ νὰ κάνῃ τὸ πρῶτο του θαῦμα καὶ νὰ δώσῃ στοὺς παρισταμένους τὶς πρῶτες ἀποδείξεις τῆς θείας δυνάμεώς του.

Ἐκάλεσε τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς εἶπε νὰ γεμίσουν μετὰ νερὸ ἕξι μεγάλες λίθινες στάμνες, πὺ ἐχρησιμοποιοῦντο στὸ σπίτι ἐκεῖνο, καὶ ἐχωροῦσαν ἡ κάθε μία 15—20 περίπου ὀκάδες. Ὅταν οἱ ὑπηρέται ἐξετέλεσαν τὴν παραγγελίαν, ὁ Κύριος εὐλόγησε καὶ τοὺς εἶπε νὰ γεμίσουν ἓνα ποτήρι καὶ νὰ δώσουν εἰς τὸν ἀρχιτροῖκλινον δηλαδὴ τὸν ἐπόπτην τῆς διασκεδάσεως. Ἐκεῖνος κατὰπληκτος ἐδοκίμασε κρασί ὑπέροχο, πὺ δὲν τοῦ εἶχαν δεῖξει προηγουμένως. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤξερε τί εἶχε συμβῆ, ἐρώτησε τὸν γαμβρὸν (νυμφίον), διατὶ δὲν ἔδωκε στὴν ἀρχὴ τῆς διασκεδάσεως ἀπὸ αὐτὸ τὸ κρασί πὺ ἦτο ὠραιότερον. Ἡ ἀλήθεια ὅμως ἀπεκαλύφθη καὶ ἔλαμψε ἡ θεία δύναμις τοῦ Κυρίου μεταξὺ τῶν παρισταμένων, οἱ ὅποιοι ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Ἰησοῦν.

Διδάγματα

1) Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ συμμετέχῃ καὶ στὴ λύπη καὶ στὴ χαρὰ τῶν συνανθρώπων του.

2) Ἡ διασκέδασις καὶ τὰ μέσα τῆς εὐθυμίας ὅπως τὸ κρασί, ἐπιτρέπονται, ἀρκεῖ νὰ γίνεταὶ καλὴ χρῆσις,

3) Ὁ Θεὸς παρακολουθεῖ τὶς ἀνάγκες μας καί, ὅταν ἐπιβάλλεται, μᾶς βοηθεῖ.

4) Τὰ ἀνθρώπινα ἔργα ἔχουν ἀτέλειες, ἐνῶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι τέλεια. Τὸ κρασί τοῦ θαύματος ἦτο ἀσυγκρίτως καλύτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο πού ἦτο ἀνθρώπινης κατασκευῆς.

Ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας

Διήγησις : Μίαν ἡμέραν ὁ Κύριος παρέλαβε τοὺς μαθητάς του ἀπὸ τὴν Καπερναοὺμ καὶ κατέβηκε στὴ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, ὅπως ἐλέγετο ἡ μεγάλη καὶ ὠραία λίμνη Γενησαρέτ. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖο ἐξεκίνησαν γιὰ τὴν ἀέναντι ὄχθη, ὅπου ἦτο ἡ χώρα τῶν Γεργεσηνῶν.

Ἐνῶ ἐταξίδευαν μὲ ὠραϊότατο καιρὸ καὶ ἡ θάλασσα ἦτο πολὺ ἡσυχῆ, ἔξαφνα ἐσηκώθηκε μεγάλη θαλασσοταραχὴ. Τεράστια κύματα ἐσκέπαζαν τὸ πλοῖον, πού ἐκινδύνευε νὰ βουλιάξῃ.

Σ' αὐτὴν τὴν κρίσημῃ περιστάσει, οἱ μαθηταὶ ἔντρομοι ἔτρεξαν πρὸς τὸν Κύριον καὶ μὲ πολλὴν κατάπληξιν, ἴσως δὲ καὶ μὲ κάποια ἀγανάκτησιν, βροῦσαν τὸν Διδάσκαλον νὰ κοιμᾶται ἀμέριμνος, σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε ! Τότε τοῦ ἐφώνησαν :

— Κύριε, χανόμαστε ! Κάνε κάτι νὰ σωθοῦμε !

Ὁ Ἰησοῦς ἐσηκώθηκε καὶ χωρὶς νὰ προσέξῃ τὸν τρόμον καὶ τὴν ἀγωνία τους, εἶπε :

— Διατί φοβεῖσθε, ὀλιγόπιστοι ;

Πραγματικὰ αὐτὴ ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου ἦταν ἓνα ῥάπισμα καὶ μιὰ μομφὴ πρὸς τοὺς μαθητάς. Γιατί νὰ δείξουν ὅτι δὲν εἶχαν ἐμπιστοσύνη, ἀφοῦ εἶχαν κοντὰ τους ἐκεῖνον πού τοὺς εἶχε ἀποδείξει, ὅτι εἶχε θεῖαν δύναμιν ; Καὶ ἰδοὺ τὴν δύναμιν αὐτὴν τὴν ἔδειξε ἀκόμη μίαν φορὰν. Μὲ τὴ θεϊκὴ του μεγαλοπρέπεια, σὰν νὰ μιλοῦσε πρὸς ὑψηρότας του, ἐπετίμησε τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν φουρτουνιασμένη θάλασσα καὶ ἀμέσως ἔγινε γαλήνη !

Οἱ μαθηταὶ γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐπροσκύνησαν καὶ ἐθαύμασαν εὐλαβικὰ τὸν Θεῖον Διδάσκαλόν τους, ἀλλὰ καὶ ἔσκυψαν τὸ κεφάλι ντροπιασμένοι, διότι ἔδειξαν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτόν.

Διδάγματα

1ον) Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει μὲ ταξίδι σὲ θάλασσα. Καὶ ὅπως ἡ θάλασσα, ἀπὸ τὴν μίαν στιγμὴν στὴν ἄλλην μπορεῖ νὰ χάσῃ τὴ γαλήνη της καὶ νὰ σηκώσῃ φοβερὴ καὶ ἀπειλητικὴ

τρικυμία, ἔτσι καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ παρουσιάσῃ τις μεγαλύτερες θλίψεις καὶ καταστροφές.

2ον) Ὁ Χριστὸς εἶναι συνοδὸς τοῦ ἀνθρώπου στὴ ζωὴ καὶ εἶναι μεγάλη ἀσέβεια νὰ δείχνῃ ὀλιγοπιστία, δηλαδὴ ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν σωτῆρα του, καὶ νὰ ἀπελπίζεται σὲ στιγμὲς μεγάλων θλίψεων.

3ον) Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν νὰ δίδῃ στὰ πλάσματά του κάθε εὐτυχίαν, ἀσφάλειαν καὶ χαρὰν. Ἀλλὰ δοκιμάζει καὶ τὴν ἀντοχὴν μας μὲ διάφορα θλιβερὰ περιστατικά. Μήπως αὐτὸς ὁ Κύριος, πρὸ τῆς ἐνδόξου Ἀναστασεώς Του, δὲν ἐδοκίμασθη τόσο πικρὰ μὲ ὅσα ὑπέστη μέχρι τὸ Σταυρὸ; Καὶ ὅμως ὑπέμεινε τὰ πάντα καρτερικὰ, διὰ νὰ διδάξῃ καὶ σὲ μᾶς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐλπίδα.

Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ

Διήγησις : Σ' ἓνα σπίτι τῆς Καπερναοῦμ ὁ Κύριος ἐδίδασκε. Κόσμος πολὺς εἶχε μαζευτῆ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ νοιώσῃ, ὅπως πάντα, τὴν γλύκα στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ θεῖα του λόγια. Πουθενὰ δὲν ὑπῆρχε ἐλεύθερος χώρος. Ἀκόμη καὶ στὴν εἴσοδον καὶ τὰ παράθυρα καὶ ἔξω στὴν αὐλὴ ὑπῆρχε μεγάλος συνωστισμός. Ὅλοι ἤθελαν νὰ ἀκούσουν καὶ κανεὶς δὲν ἐκινεῖτο ἀπὸ τὴν θέσιν του.

Σὲ μιὰ στιγμὴ ἔφθασαν τέσσερις ἄνθρωποι, πρὸν κουβαλοῦσαν ἓναν ἄνθρωπο ξαπλωμένο, ἀκίνητο, μαζὶ μὲ τὸ κρεββάτι του. Ἔναν παραλυτικὸ! Μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ Κύριος θὰ τὸν ἐθεράπευε. Ἀλλὰ τί ἀπογοήτευσις τοὺς ἐπερίμενε! Ἦταν ἀδύνατο νὰ πλησιάσουν τὸ σπίτι ἀπ' τὸν πολὺν κόσμον. Ἦσαν ὅλοι τόσον ἀφωσιωμένοι, ὥστε κανεὶς δὲν ἐπρόσεξε τις παρακλήσεις τους γιὰ νὰ τοὺς ἀνοίξουν μέρος νὰ περάσουν.

Ἀλλὰ τότε ἔγινε κάτι τὸ πολὺ συγκινητικόν. Τόση ἦτο ἡ ἀγάπη τῶν τεσσάρων ἐκείνων ἀνθρώπων διὰ τὸν ἄρρωστο φίλο τους, καὶ τόση ἡ ἀπόφασίς τους διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν, ὥστε δὲν ἐδίστασαν νὰ κάμουν κάτι τὸ καταπληκτικόν. Ἄφησαν χάμω τὸ κρεββάτι μὲ τὸν παράλειον καὶ ἀνέβηκαν στὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ἔκαμαν ἓνα ἄνοιγμα εὐρύχωρο γιὰ νὰ μπορῇ νὰ περάσῃ τὸ κρεββάτι μὲ τὸν ἄρρωστο. Καὶ ὕστερα μὲ σχοινιά κατέβασαν μπροστὰ στὸν Κύριον τὸ φορτίο τους.

Ὁ Χριστὸς συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων. Καὶ εἶπε στὸν παραλυτικὸ :

— Παιδί μου, σοῦ συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου.

Ἴσως ἐκεῖνο πού θά ἐπερίμενε κανείς νά ἀκούσῃ ἀπό τόν Κύριον, εἶναι νά ἔλεγε κάτι διά τήν φοβερήν ἀρρώστεια τοῦ παραλυτικοῦ. Ἄλλά ὁ Χριστός ἐγνώριζε, ὅτι αἰτία τῆς ἀσθενείας του ἦτο ὁ προηγούμενος ἀμαρτωλὸς βίος του. Καί φυσικά αὐτό δὲν μπορούσε νά μὴ τὸ ξέρῃ καὶ ὁ ἄρρωστος.

Ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ κάποιον ἄλλο ζήτημα ἐδημιουργήθη.

Στὸ πλῆθος ἦσαν ἀνακατεμένοι καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Κυρίου, ὄχι γιὰ νά ἀκούσουν καὶ φωτισθοῦν. Ἄλλά γιὰ νά κατασκοπεύουν. Ἦσαν μερικοὶ «Γραμματεῖς», δηλαδή διδάσκαλοι τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, πού στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἔβλεπαν ἕναν ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον καὶ ὄχι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Αὐτοί, λοιπόν, μὲ τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας, ἀγανάκτησαν, ὅταν ἄκουσαν τὸν Ἰησοῦν νά συγχωρῇ τὶς ἀμαρτίες τοῦ παραλυτικοῦ καὶ ἐσκέπτοντο :

— Ποῖος εἶναι αὐτὸς ἐδῶ, πού συγχωρεῖ ἀμαρτίες ; Τὶ ἀσέβεια εἶναι αὕτη ; Ποῖος ἄλλος, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Θεό, μπορεῖ νά συγχωρῇ ἀμαρτίες ;

Αὐτὰ διελογίζοντο, ἀλλὰ ὁ καρδιογνώστης Κύριος τοὺς ἀπεκάλυψε καὶ τοὺς ἀποστόμωσε. Τοὺς ἔδωσε ἕνα μάθημα, ἀλλὰ καὶ μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς θεότητός του μὲ ἕνα ὑπέροχον θαῦμα. Ἐστράφη πρὸς τοὺς Γραμματεῖς καὶ εἶπε :

— Γιατὶ τὰ σκέπτεσθε αὐτά ;

Καὶ ἐνῶ ἐκεῖνοι τὰ ἔχασαν, πρόσθεσε :

— Τὶ εἶναι εὐκολώτερον νά πῶ στὸν ἄρρωστο ; Νά τοῦ συγχωρῶ τὶς ἀμαρτίες, πρᾶγμα πού δὲν φαίνεται τώρα μπροστά σας, ἢ νά τοῦ πῶ κάτι πού θά δῆτε ὅλοι σας ; Ἄλλά γιὰ νά μάθετε ὅτι ἔχω τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν νά συγχωρῶ ἀμαρτίες...

Ἐδῶ ἐσταμάτησε ὁ Κύριος, ἀλλὰ ἐστράφη τώρα πρὸς τὸν παραλυτικὸν καὶ τοῦ εἶπε :

— Σήκω ἐπάνω, πᾶρε τὸ κρεβάτι στὸν ὄμο καὶ πήγαινε στὸ σπίτι σου !

Καὶ ὅλοι μὲ κατάπληξιν, ἀλλὰ καὶ ἀπέραντον θαυμασμόν, εἶδαν τὸν μέτριον ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ γλωμὸν καὶ ἀκίνητον ἄρρωστο, νά πετιέται ζωηρὸς καὶ χαρούμενος, νά ἀρπάξῃ μὲ δύναμιν στὰ χεῖρια του τὸ κρεβάτι, νά τὸ ρίχνῃ σὰν πούπουλο στοὺς ὄμους καὶ νά φεύγῃ εὐγνωμονῶντας τὸν σωτήρα του.

Διδάγματα

1ον) Ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ τὸν πάσχοντα συνάνθρωπόν του καὶ θέλει νά τὸν βοηθήσῃ, πάντα μπορεῖ νά βοῆῃ ἕνα τρόπον γιὰ νά τὸν ἀνακουφίσῃ.

2ον) Ἡ βαθεΐα καὶ εἰλικρινὴς πίστις, προκαλεῖ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

3ον) Ἡ ἁμαρτία εἶναι αἰτία πολλῶν ἀσθενειῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κακὸς καὶ ἀνήθικος βίος καταστρέφει τὴν υἰγιάν.

4ον) Καταφύγιον τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι μόνον ὁ Θεός.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου

Διήγησις : Στὴ Βηθανία, ἓνα μικρὸ χωριὸ κοντὰ στὰ Ἱεροσόλυμα, ἔξοῦσε μία φιλικὴ οἰκογένεια τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Λάζαρος καὶ αἱ δύο ἀδελφαὶ του Μάρθα καὶ Μαρία, Ἀυτὴ ἡ μικρὴ οἰκογένεια ἦτο εὐτυχὴς, διότι ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἦτο θερμὴ καὶ εἰλικρινὴς, ἀλλὰ διότι κυρίως μέσα στὸ σπίτι ἐκεῖνο ὑπῆρχε ἡ εὐλογία καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ μεγάλου τῶν φίλων, τοῦ Χριστοῦ.

Ὅταν ὁ Κύριος μὲ τοὺς μαθητὰς του εὐρίσκετο πέραν ἀπ' τὸν Ἰορδάνη ποταμὸ, ἔτυχε νὰ ἀρρωστήσῃ ὁ Λάζαρος καὶ μάλιστα πολὺ βαρεῖά, ὥστε οἱ ἀδελφές του ἔστειλαν ἄνθρωπο καὶ εἰδοποίησαν τὸν Κύριον. Παρὰ τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐβίασθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ ἀνέβαλε τὴν ἀναχώρησιν δύο ἡμέρας. Ὅταν ὅμως ἐφθάσαν στὴ Βηθανία ὁ Λάζαρος εἶχε ἤδη ἀποθάνει πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν.

Οἱ δύο ἀδελφές μὲ βαρὺ τὸν πόνον πῆγαν νὰ προῦπανθήσουν τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ μεγάλος τους φίλος ἀσφαλῶς θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ξαναδώσῃ τὴν οἰκογενειακὴ τους χαρὰ καὶ εὐτυχία.

Ὁ Χριστὸς τότε ἐζήτησε νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸν τάφον τοῦ ἀγαπημένου του φίλου Λαζάρου. Ἐκεῖ δὲ ἀφοῦ προσηυχῆθῃ εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα Του, ἐφώνησε μὲ δυνατὴν φωνήν :

— Λάζαρε δεῦρο (ἔλα) ἔξω !

Καὶ ὁ Λάζαρος ἀνεστήθη, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας καὶ ὅλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, πὺν μὲ δάκρυα εὐγνωμοσύνης εὐχαρίστησαν τὸν Κύριον καὶ ἐπροσκύνησαν τὴν θεϊὰν δόξαν του.

Τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἔγινε ταχύτατα γνωστὸ καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα, πὺν ἦσαν πολὺ κοντὰ στὴ Βιθυνία. Γι' αὐτὸ ὅταν ὁ Χριστὸς μπῆκε στὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων ὕστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες (τῶν Βαΐων), οἱ κάτοικοι τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμό, μετὰ βαΐων καὶ κλάδων, ψάλλοντες «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Ἄλλὰ αὐτὰ τὰ τελευταῖα γεγονότα ἐφόβισαν πάρα πολὺ τοὺς

ἐχθρούς τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι ἐκινήθησαν πλέον ἐναντίον του ἀποφασιστικά καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸ μαρτύριον.

Διδάγματα

1ον) Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ καλύτερος φίλος τῆς οἰκογενείας.

2ον) Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζεται, ὅσο καὶ ἂν ἀργῇ νὰ ἔλθῃ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ στρέφῃ τὰ βλέμματά του, στὶς στιγμὲς τῶν μεγάλων συμφορῶν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Θ'.

Η Ι Ε Ρ Α Π Α Ρ Α Δ Ο Σ Ι Σ

Εἶπαμε ὅτι ἡ θεία ἀποκάλυψις περιέχεται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν. Περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, δηλαδή περὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ἔγινε λόγος εἰς τὰ προηγούμενα μαθήματα.

Ἐπίσης εἶπαμε περιληπτικῶς, ὅτι ἱερὰ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Δι' ὅλων αὐτῶν ἔγινε ἡ ὁρθὴ ἐρμηνεύς (ἐξήγησις) τῆς Ἁγίας Γραφῆς, κυρίως ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πίστεως, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν αἵρέσεων, δηλαδή τῶν πλανημένων διδασκαλιῶν, πὺν ἐνόθευαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Α ἱ Σ ὺ ν ο δ ο ι

Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐλέγετο ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁλοίων ἦσαν οἱ ἐπίστοποι.

Αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι συνήρχοντο ἐκτάκτως, προκειμένου νὰ συζητήσουν σπουδαῖα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα πίστεως. Διότι κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀκόμη δὲν εἶχον καθορισθῆ τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἐνεφανίζοντο διάφοροι αἵρετικοί, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον τὸν χριστιανισμόν κατὰ τρόπον λανθασμένον. Ἐναντίον τῶν αἵρετικῶν αὐτῶν διδασκαλιῶν αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐξέδιδον καταδικαστικὰς ἀποφάσεις καὶ συγχρόνως διετύπωναν τὴν ὁρθὴν διδασκαλίαν, ὅπως συνέβη μὲ τὸν Ἄρειον, ὁ ὁποῖος ἦτο πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ Ἄρειος ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐγεννήθη ὡς θεός, ἀλλὰ ὡς ἄνθρωπος. Ὅτι ἦτο «κ τ ἱ σ μ α», δηλαδή δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ὅτι μὲ τὴν τελείαν ὑποταγὴν του εἰς τὸν Θεόν, τὴν ὅλην δρᾶσιν του καὶ τὸ μαρτύριόν του, ἔθ ε ῶ θ η, ἔγινε Θεὸς ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν ἦτο ὁρθὸν καὶ διὰ τοῦτο συνῆλθεν ἡ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ ὁποία κατεδίκασε τὸν Ἄρειον καὶ τὴν δι-

δασκαλίαν του καὶ συνέταξε τὰ ἐπιὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος συνήλθεν ἐναντίον τοῦ Μακεδονίου, ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν του περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅμοίως καὶ τὰς ἄλλας οἰκουμενικὰς συνόδους ἀπησχόλησαν διάφορα σπουδαῖα ζητήματα.

Μερικὰ σοβαρὰ ζητήματα συνεζήτησαν καὶ αἱ **Τοπικαὶ σύνοδοι**. Ἐλέγοντο δὲ τοπικαί, διότι εἰς αὐτὰς ἐλάμβανον μέρος οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἀντιπρόσωποι μιᾶς μόνου περιοχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε παρουσιασθῆ κάποιον σοβαρὸν θέμα,

Αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι εἶναι ἑπτὰ :

1η) Εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τοῦ Πόντου, τὸ ἔτος 325, ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

2α) Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ἔτος 381, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου.

3η) Εἰς τὴν Ἐφεσον, τὸ ἔτος 431, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β΄.

4η) Εἰς τὴν Χαλκηδόνα, τὸ ἔτος 451, ἐπὶ Μαρκιανοῦ.

5η) Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ἔτος 553, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου.

6η) Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ἔτος 681, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγόνου.

7η) Εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τοῦ Πόντου, ἐπὶ Εἰρήνης καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸ ἔτος 787.

Οἱ Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Γενικῶς Πατέρες λέγονται οἱ ἄνδρες πού διεκρίθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου των, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ὀρθόδοξον φρόνημά των καὶ τὰ σπουδαῖα θεολογικὰ των συγγράμματα. Διὰ τῆς μελέτης των ἐπὶ διαφόρων ἐνδιαφερόντων δογματικῶν καὶ ἄλλων σοβαρῶν ζητημάτων, ἐβοήθησαν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, δηλαδὴ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐξήγησιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Διὰ τοῦτο αἱ γνώμαι των ἐπεκράτουν εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους. Π. χ. ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἂν καὶ ἦτο διάκονος τότε, μετὰ τὴν ἱερὰν σοφίαν του ἐβοήθησε τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν σύνοδον εἰς τὸ ζήτημα τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀρείου.

Σπουδαίαν θέσιν κατέχουν μετὰ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι.

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι

Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τοὺς μεγάλους Πατέρας Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον ἢ Ναζιανζηνόν, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας τὸ 330 καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ εἰρητοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Ἑμμελείας, οἱ ὅποιοι ἦσαν εὐσεβέστατοι χριστιανοί. Ὁ Βασίλειος ἔγινε ἐπίσκοπος τῆς γενετείρας του Καισαρείας τὸ 370. Τότε ἀνεδείχθη πράγματι μέγας, ὄχι μόνον διὰ τῶν σοφῶν συγγραμμάτων του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύνεσίν του καὶ ἰδιαίτερος μετὰ τὴν μεγάλην φιλανθρωπικὴν του δρᾶσιν. Πλησίον τῆς Καισαρείας ἵδρυσεν Πτωχοκομεῖον πού ἔφερε τὸ ὄνομά του «Βασιλείας». Ἐκεῖ πλῆθος πτωχῶν διέφυγον τὸν ἐκ πείνης θάνατον, ὅταν τὸ ἔτος 386 ἔγινε φοβερὴ πείνα.

Ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνός ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀριανζὸν πλησίον τῆς Ναζιανζοῦ. Εἰς τὴν Ναζιανζὸν ἦτο ἐπίσκοπος ὁ πατήρ του, πού ὠνομάζετο καὶ αὐτὸς Γρηγόριος. Μητέρα του ἦτο ἡ εὐσεβῆς χριστιανὴ Νόννα. Τὸ ἔτος 372 ὁ Γρηγόριος ἔγινε ἐπίσκοπος Σασίμων τῆς Καππαδοκίας καὶ ἀργότερον, τὸ ἔτος 380, ἔγινε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὅποτε καὶ προήδρευσε τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου. Θεολόγος ἐπινομάσθη ὁ Γρηγόριος ἀπὸ τοὺς περιφήμους λόγους πού ἐξεφώνησεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, περὶ τῆς **θεότητος** τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐναντίον τῆς αἰρέσεως τῶν ἀρειανῶν.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸ ἔτος 345. Ὁ πατήρ του Σεκοῦνδος, πού ἦτο ἀνώτερος ἀξιωματοῦχος τῆς Συρίας, ἀπέθανεν ὅταν ὁ Ἰωάννης ἦτο ἀκόμη νήπιον. Ἡ εὐσεβῆς καὶ ἐνάρετος μητέρα του Ἀνθοῦσα, καίτοι ἦτο μόλις 20 ἐτῶν, ἐφρόντισε μετὰ μεγάλην προσοχὴν διὰ τὴν καλὴν χριστιανικὴν ἀνατροφὴν του, ὥστε νὰ λάβῃ μεγάλην μόρφωσιν καὶ νὰ ἀναδειχθῇ ἕνα ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἔτος 386 ἐξελέγη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔδειξε τὴν σοφίαν καὶ τὸ μέγα ἠθικόν του ἀνάστημα, ὥστε νὰ μὴ διατάσῃ νὰ ἐλέγξῃ ἀκόμη καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν Εὐδοξίαν, ἡ ὁποία δυστυχῶς τὸν κατεδίωξε καὶ τὸν ἔστειλε ἐξορία στὸν Πόντο, ὅπου καὶ ἀπέθανεν τὸ 407.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἔγραψαν σπουδαῖα συγγράμματα καὶ κατὰ καιροὺς ἐξεφώνησαν περιφήμους λόγους. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν θησαυρὸν ἀνεκτίμητον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν :

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φω-
στῆρας τῆς τρισηλίου θεότη-
τος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀ-
κτίσι δογμάτων θείων προ-
σεύσαντας, τοὺς μελιρρῦτους
ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς
τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας
νάμασι καταρδεύσαντας,
Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν
θεολόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ
κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτ-
ταν χρυσορρήμονι,
πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν
ἔρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις
τιμήσωμεν, αὐτοὶ γὰρ τῇ Τρι-
άδι ὑπὲρ ἡμῶν αἰεὶ προσβέ-
ουσι.

Τοὺς τρεῖς μεγίστους ἀστέ-
ρας τῆς τριαδικῆς θεότητος,
ποὺ ἐφώτισαν τὴν οἰκουμένην
μὲ τις ἀκτῖνες τῶν θείων δογ-
μάτων, τοὺς σοφοὺς ρήτορας
ποὺ ἐδίδαξαν τὸν κόσμον ὥ-
στε νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν,
Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν
θεολόγον Γρηγόριον, μὲ τὸν
ἐνδοξον Ἰωάννην τὸν ἔξοχον
ρήτορα,
ὄλοι ὅσοι ἀγαπῶμεν τὸ ὄραϊον
ἔργον των, ἅς τοὺς τιμήσω-
μεν μὲ ὕμνους, διότι καὶ αὐ-
τοὶ μεσιτεύουν εἰς τὸν ἅγιον
Τριαδικὸν Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ἡ Ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας

Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγίνε ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Χριστοῦ περιέχεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην.

Τὰ στοιχεῖα διὰ τῶν ὁποίων ἐδημιουργήθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, εὗρισκονται εἰς ὅλην τὴν δοῶσιν του, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς ἐνδόξου του Ἀναστάσεως.

Ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου ἐγίνε κατὰ τρόπον ὑπερφυσικὸν καὶ τοῦτο ἦτο ἡ πρώτη ἀπόδειξις τῆς θείας καταγωγῆς του. Ἡ ὑπέροχος διδασκαλία καὶ τὰ θαύματά του ἐπεκύρωσαν τὴν θεότητά του. Ὁμοίως δὲ τὰ πάθη, ὁ μαρτυρικὸς σταυρικὸς θάνατος καὶ ἡ ἐνδοξὸς Ἀνάστασις. Δι' ὅλων αὐτῶν ἐνίκησε τὸν διάβολον, τὸν αἴτιον τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ μέσα τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Ἁγίας του Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικὸν Του ἔργον.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας

Μὲ τὸ ὅλον ἀπολυτρωτικὸν του ἔργον ὁ Κύριος ἀπέλλαξε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ ὅπως, μετὰ τὴν θεραπείαν ἐνός τραύματος, μένουν τὰ σημάδια εἰς τὸ σῶμα, ἔτσι καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἔμεινε μέσα στὸν ἄνθρωπον μία κλίσις πρὸς τὸ κακόν. Διὰ τοῦτο, ἐνῶ διὰ τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν καὶ γίνεται μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν τούτοις μπορεῖ καὶ πάλιν νὰ παρασυρθῆ καὶ νὰ ἁμαρτήσῃ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ Χριστὸς ἰδρυσε τὴν Ἐκκλησίαν του, ὥστε νὰ μπερῆ νὰ καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπὸ τὰς νέας ἁμαρτίας ποῦ θὰ διαπράξῃ εἰς τὸν βίον του. Τὸ ἔργον αὐ-

τὸ ἐπιτελεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία παρέχει τὰ μέσα τῆς τακτικῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων ἀγιαστικῶν πράξεων. Ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου.

Ἡ διαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας

Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Θεὸς Ἰδρυτὴς τῆς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Σῶμα δὲ αὐτῆς εἶναι ὅλοι οἱ πιστοί. Ὅσοι δηλαδὴ πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, ἀποτελοῦν τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας Ὅσοι ζοῦν καὶ ὅσοι ἔχουν ἀποθάνει. Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοί..

Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν διαιρεῖται σὲ δύο μεγάλα τμήματα.

1ον) Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ζώντων, ἢ Ὁρατὴν Ἐκκλησίαν (αὐτὴν ποὺ βλέπουμε), ἢ Στρατευομένην Ἐκκλησίαν, διότι οἱ ζῶντες διαρκῶς ἀγωνιζόμεθα ὡς στρατιῶται διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας.

2ον) Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν τεθνεώτων (ὅσων ἔχουν πεθάνει), ἢ Ἀόρατον Ἐκκλησίαν (δὲν τὴν βλέπουμε), ἢ Θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν, διότι ὅσοι ἀπέθανον καὶ ἔχουν ἀγωνισθῆ ἐπιτυχῶς κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ἀποτελοῦν τὸ τμήμα τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἔχει θριαμβεύσει, δηλαδὴ ἔχει νικήσει τὸν διάβολον.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς

Ἡ Πεντηκοστὴ ἦτο ἑορτὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν ὁποίαν ἐώρταζαν οἱ Ἑβραῖοι πενήντα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα των, εἰς ἀνάμνησιν τῆς παραδόσεως τοῦ Δεκαλόγου ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸ Ὅρος Σινᾶ.

Ἐπίσης ἦτο ἑορτὴ τοῦ θερισμοῦ τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ προσέφερε καθε οἰκογένεια εἰς τὸν Ναὸν «τὰς ἀπαρχάς», δηλαδὴ δύο ἄρτον, ἀπὸ τὰ πρῶτα σιάρια.

Ἀλλὰ ὅπως τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα ἔλαβεν ἄλλην ἔννοιαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Διότι ἀκριβῶς πενήντα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἰουδαϊκῆς Πεντηκοστῆς, ἐγινε κατὰ τὸ πολὺ σπουδαῖον καὶ τοῦτο ἦτο ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Οἱ Δώδεκα Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου (τὴν θέσιν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου εἶχε πάρει ὁ Ματθίας) ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς μίαν οἰκίαν τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκεῖ εἰς μίαν στιγμὴν κατῆλθε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐν εἶδει πυρῶν γλωσσῶν

καὶ κάθε μία ἐκάθησε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἑνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν Δώδεκα. Ἀμέσως οἱ μαθηταὶ ἐφωτίσθησαν καὶ ἔλαβον θεϊαν ἐνίσχυσιν καὶ ἀπέκτησαν δυνάμεις καὶ ἰκανότητας ποῦ κατέπληξαν τοὺς ἀνθρώπους, ὄχι μόνον κατ' ἰκανότητος ποῦ κατέπληξαν τοὺς ἀνθρώπους, ὄχι μόνον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς δράσεώς των. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐκήρυξε πρὸς τὰ πλῆθη τῶν Ἑβραίων ποῦ εἶχαν συγκεντρωθῆ διὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν Πεντηκοστὴν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν τρεῖς χιλιάδες ἄτομα.

Τὰ «ἐγκαίνια» λοιπὸν τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν κατ' ἐκείνην τὴν Ἰουδαϊκὴν Πεντηκοστὴν, ἡ ὁποία ἔκτοτε εὐοχεῖται πανηγυρικῶς ὡς γενέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς :

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλόανθρωπε, δόξα σοι.

Εἶσαι ἄξιος πάσης δοξολογίας, Χριστέ Θεέ μας, ποῦ ἀνέδειξες πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς (ψαράδες), μὲ τὸ νὰ τοὺς στείλῃς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ νὰ γοητεύσῃς δι' αὐτῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων σου ὅλην τὴν οἰκουμένην, φιλόανθρωπε, δόξα σοι.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Τὸ κήρυγμα τῶν Δώδεκα ἀποστόλων

Μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν οἱ ἀπόστολοι ἄρχισαν χωρὶς φόβον πλέον, μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ κηρύττουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, τὰ θαύματά του, τὰ πάθη του καὶ τὴν Ἀνάστασίν του, καλοῦντες ὅλον τὸν κόσμον, Ἰουδαίους καὶ εἰδωλολάτρους, εἰς τὴν σωτηρίαν διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ, τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

Τὸ νέον κήρυγμα ἄρχισεν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην καὶ κατόπιν ἐσυνεχίσθη εἰς τὰς ἄλλας χώρας.

Οἱ Δώδεκα ἀπόστολοι ἔδρασαν μέχρι τὸ ἔτος 100 περίου

μ. Χ., ὅποτε ἀπέθανε ὁ ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, ὁ τελευταῖος ζῶν ἐκ τῶν ἀποστόλων. Ἔδρασαν δηλαδὴ ἐπὶ 70 περίπου ἔτη.

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἴδρυσαν Ἐκκλησίας εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τοῦ κόσμου μὲ τοὺς πρώτους πιστεύοντας καὶ βαπτιζομένους χριστιανούς.

Οἱ ἀπόστολοι υπέστησαν μαρτυρικόν θάνατον. Ὁ ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ἀπέθανε ἐξόριστος εἰς τὴν νῆσον Πάτμον.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος εἶχε εἰς τὰς περιουσίας του, ὡς μαθητὴν καὶ συνοδόν του, τὸν κατόπιν εὐαγγελιστὴν Μᾶρκον, ὁ ὁποῖος παρακολουθῶν τὸν διδάσκαλόν του Πέτρον, εἶχε συγκεντρώσει στοιχεῖα καὶ ἔγραψε κατόπιν τὸ εὐαγγέλιον, πού φέρει τὸ ὄνομά του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

Ἐκτὸς τῶν Δώδεκα ἀποστόλων, ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνετέλεσεν εἰς μέγιστον βαθμὸν διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ Παῦλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Τὸ ὄνομά του στὴν ἀρχὴν ἦτο «Σαούλ», εἶχε μεγάλην Ἰουδαϊκὴν καὶ ἑλληνικὴν μόρφωσιν καὶ ἦτο θεμιτὸς ὑποστηρικτῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας καὶ διώκτης τῶν χριστιανῶν. Νεαρὸς ἀκόμη, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πού ἐσπούδαζε, παρίστατο εἰς τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Πρωτομάρτυρος Διακόνου Στεφάνου. Ἀλλὰ ὁ Κύριος τὸν εἶχε προορίσει νὰ γίνῃ ἀπόστολός του. Μίαν ἡμέραν πού ἐπῆγαινε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴν Δαμασκὸν διὰ νὰ συλλάβῃ χριστιανούς, ἔξαφνα στὸ δρόμο ἔγινε ἐκτυφλωτικὴ λάμψις καὶ ὁ Σαούλ ἔπεσε χάμω τυφλωμένος καὶ ἄκουσε φωνὴν :

— Σαούλ, Σαούλ, τί μὲ διώκεις ;

— Ποῖος εἶσαι Κύριε, ἐρώτησε ὁ Σαούλ.

— Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος πού καταδιώκεις (δηλαδὴ ὁ Χριστός).

— Τί πρέπει νὰ κάνω Κύριε ;

Καὶ ὁ Κύριος εἶπε τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ.

Τυφλὸς ὁ Παῦλος, μετὰ τὸ θαῦμα, ὠδηγήθη εἰς τὴν Δαμασκὸν, ὅπου ὕστερα ἀπὸ νηστείαν καὶ προσευχὴν ξαναβρῆκε τὸ φῶς του καὶ ἐβαπτίσθη χριστιανός, χωρὶς δὲ νὰ χάσῃ καιρὸν. Ἄρχισε νὰ κηρύσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μέχρι τότε ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸν Παῦλον ἔγινε μεγάλο μῖσος ἐναντίον του καὶ γι' αὐτὸ τὸν κατεδίωξαν σκληρὰ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγινε ἡ πιὸ μεγάλη μορφή τοῦ χριστιανισμοῦ, τὸν ὁποῖον διέδωσε εἰς περισσύτερες μεγάλες πόλεις τῆς ἐποχῆς του. Εἰργάσθη διὰ νὰ κινή χριστιανούς τοὺς εἰδωκλό-

τρας, πού ἐλέγοντο «ἐθνικοὶ» καὶ γι' αὐτὸ ὠνομάσθη «ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν».

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔκαμε τέσσερις μεγάλες ἀποστολικές ὁδοιπορίες, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἵδρυσεν Ἐκκλησίας εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ Ἑλλάδα. (Φιλίππους, Θεσσαλονίκην, Βέρροιαν, Ἀθήνας καὶ Κόρινθον).

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχεν τὴν μεγαλυτέραν νίκην, διότι κατορθώσῃ νὰ πείσῃ μεγάλους καὶ σοφοὺς ἄνδρας μὲ τὸ ὑπέροχο κήρυγμά του, περὶ τῆς νέας θρησκείας. Ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, ὅπου ἐπίστευσαν πολλοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἄρειοπαγίτης Διονύσιος, τὸν ὁποῖον ὁ Παῦλος ἐχειροτόνησε πρῶτον ἐπίσκοπον Ἀθηναίων.

Οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Πέτρος ὑπέστησαν μαζὶ μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Ρώμην, τὸ ἔτος 67 μ.Χ., κατὰ τὸν φοβερὸν ἐπὶ Νέρωνος διωγμόν.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦτο ἓνας ἐκ τῶν πολλῶν μαθητῶν καὶ συνοδῶν τοῦ Παύλου. Καὶ ὅπως ὁ Μάρκος, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ Λουκᾶς, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, πού φέρει τὸ ὄνομά του, ἀπὸ ὅσα εἶχε μάθει καὶ ἀκούσει ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του Παῦλον.

Ἐπίσης ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς ἔγραψε καὶ τὸ βιβλίον πού λέγεται «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», δηλαδὴ τὴν δρασίμην τῶν ἀποστόλων, κυρίως ὁμῶς τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου.

Τὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων

(Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης)

Τὰ 27 βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἡ Καινὴ Διαθήκη συνέγραψαν οἱ ἀπόστολοι:

- 1) Εὐαγγέλιον τοῦ ἀποστόλου Ματθαίου.
- 2) Εὐαγγέλιον τοῦ ἀποστόλου Μάρκου.
- 3) Εὐαγγέλιον τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ.
- 4) Εὐαγγέλιον τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου.
- 5) Αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ.
- 6—19) Αἱ δεκατέσσαρες Ἐπιστολαὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας πού εἶχε ἰδρῦσει.
- 20—26) Αἱ ἑπτὰ Καθολικαὶ Ἐπιστολαὶ (πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς :
Μία Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου.
Μία Ἰούδα τοῦ Ἀδελφοθέου.
Δύο τοῦ ἀποστόλου Πέτρου.
Τρεῖς τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.
- 27) Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Α΄.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ὅπου ἐπήγαιναν οἱ ἀπόστολοι καὶ δημιουργοῦσαν χριστιανικὴν κοινότητα, ἴδρουν καὶ μίαν τοπικὴν Ἐκκλησίαν, χειροτονοῦσαν δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπόν της, μὲ τοὺς βοηθοὺς του πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἀναλόγως μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν πιστῶν.

Ἐφ' ὅσον ἐξοῦσαν οἱ ἀπόστολοι, ἐφρόντιζαν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν πνευματικῶν καὶ διοικητικῶν ζητημάτων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον ὁμῶς τῶν ἀποστόλων, τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐφρόντιζαν πλεόν οἱ διάδοχοί των οἱ ἐπίσκοποι, ἄλλοτε δι' ἀλληλογραφίας καὶ ἄλλοτε διὰ συγκεντρώσεων, κατὰ τὰς ὁποίας συνεζητοῦντο τὰ ἐνδιαφέροντα τὰς Ἐκκλησίας ζητήματα καὶ ἔτσι μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἐδημιουργήθη ὁ θεσμὸς τῶν *συνόδων*, αἱ ὁποῖαι ἀργότερον ἐπεκράτησαν, ὡς τὰ ἀρμόδια ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ἔλυσε ὅλα τὰ μεγάλα της προβλήματα, μὲ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ της, σύμφωνα μὲ τὴν βεβαίωσίν του :

« Οὗ γὰρ εἶσι δύο ἢ τρεῖς
» συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνο-
» μα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐ-
» τῶν ».

« Ὅπου θὰ εἴσθε συγκεν-
» τρωμένοι ἐν ὀνόματι ἐμοῦ
» (δηλαδή διὰ ζητήματα τῆς
» Ἐκκλησίας μου), θὰ εὐρί-
» σκωμαι καὶ ἐγὼ μαζί σας
» καὶ θὰ σᾶς καθοδηγῶ ».

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐξοῦσαν κατὰ τρόπον πραγματικὰ χρι-
στιανικόν. Νόμος γιὰ τὶς χριστιανικὰς κοινωνίας ἦταν ἡ
διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Κανεὶς δὲν ἔστερεῖτο, διότι οἱ
πλούσιοι παρέδιδον τὰ ὑπάρχοντά τους στοὺς ἀποστόλους καὶ
ἐκεῖνοι τὰ διεχειρίζοντο γιὰ τὶς ἀνάγκας ὅλου τοῦ ποιμνίου. Ἡ
διδασκαλία τῆς ἀγάπης ἐβασίλευε καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀδικία εἶ-

ξαν εξαφανισθῆ. Ειδωολάτραι καὶ Ἰουδαῖοι ἔβλεπαν τὴν ἀρ-
μονικὴ καὶ εὐτυχημένη ζωὴ τῶν χριστιανῶν καὶ ἐξεπλήσσοντο.
Αὐτὸ δὲ παρεκίνησε πολλοὺς νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ χριστιανοί.

Ὅταν δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη ναοί, συνήρχοντο ἐκ περιτροπῆς
σὲ χριστιανικὰ σπῖτια καὶ ἔκαναν τὰς ἀ γ α ς. Δηλαδὴ ἔτρω-
γαν ὄλο μαζί καὶ κατόπιν μὲ διαφόρους ὕμνους δοξολογοῦσαν
τὸν Θεόν, ἐδιάβαζαν δὲ καὶ διάφορες περικοπὲς ἀπὸ τὴν Ἁγίαν
Γραφήν, ἰδίως ψαλμοὺς ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καθὼς καὶ
διάφορα διδακτικὰ κομμάτια ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ζωὴν
τοῦ Κυρίου. Ἐν τέλει δὲ ἐγένετο ἡ εὐλογία τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ
οἴνου καὶ μετελάμβανον οἱ πιστοί.

Αὐτὸς ὁ ὥραῖος χριστιανικὸς βίος τῶν πρώτων χριστιανῶν
δυστυχῶς δὲν ἐκράτησεν ἐπὶ μακρόν, διότι σοβαρὰ γεγονότα ἐτά-
ραξαν τὴν Ἐκκλησίαν, αἱ αἰρέσεις καὶ οἱ διωγμοί, οἱ δύο μεγά-
λοι ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Αἰρέσεις καὶ διωγμοί

Αἱ αἰρέσεις καὶ οἱ διωγμοὶ ὑπῆρξαν πράγματι δύο ἑξαιρετι-
κὰ ἐπικίνδυνοι ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, διότι, ὅποιος ἐκ τῶν δύο
ἐπικρατοῦσε, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θὰ εἶχεν ἑξαφανισθῆ
πρὸ πολλῶν αἰώνων, διὰ τοῦτο δὲ ἡ Ἐκκλησία ἠγωνίσθη ἐναν-
τίον τῶν μὲ ὄλας τῆς τὰς δυνάμεις. Εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἡ Ἐκ-
κλησία εἶχε ἀμέτροτα θύματα, ἀλλὰ ὄλοι οἱ εὐγενεῖς ἀγῶνες
ἔχουν θύματα, ἡ θυσία τῶν ὄμων, ὅπως κάθε θυσία, δὲν ἐπῆγε
χαμένη, ἀλλὰ ἐγένε ὁ στερεὸς βράχος, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ὑψώ-
θηκε τὸ λαμπρὸν πνευματικὸν οἰκοδόμημα τῆς οἰκουμένης ποῦ
ἐκπέμπει συνεχῶς τὶς εὐεργετικὲς τοῦ ἀκτίνας διὰ τὴν ἀναγέννη-
σιν τοῦ κόσμου.

Αἱ αἰρέσεις ἦσαν ὁ ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ αἰ-
ρετικοὶ ἦσαν χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἐνόθευαν τὴν χριστιανικὴν δι-
δασκαλίαν καὶ ἐπεδίωκον νὰ τὴν ἐπιβάλουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.
Τοῦτο ὄμως θὰ εἶχε καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, διότι μόνον
ἡ ὀρθὴ πίστις ἐξασφαλίζει τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώ-
που. Ὁ διάβολος διὰ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ διὰ
τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, παρέσυρε πολλοὺς εἰς τὴν πλάνην καὶ
τοὺς ἔκανε ὄργανά του.

Ἡ Ἐκκλησία ὄμως ἀντέστη μὲ θάρρος ἐναντίον τους καὶ διὰ
τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καθώρισε τὴν ὀρθὴν πίστιν.

Οἱ διωγμοὶ ἦσαν ὁ ἐξωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ
τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, Ἰου-

δαῖοι καὶ εἰδωλόλατράι ἔδειξαν ἐχθρότητα πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν, κυρίως διότι ἐβλάπτοντο τὰ συμφέροντά των.

Ἀρχισαν λοιπόν, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον, φοβεροὶ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία εἶχε μεγάλον ἀριθμὸν μαρτύρων, ποὺ ἐβασανίσθησαν καὶ ἐθανατώθησαν, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑποκύβουν καὶ νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν. Οἱ ποταμοὶ ὅμως τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων ἐπότισαν τὸ δένδρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἔκαμαν μεγαλοπρεπὲς καὶ στερεόν.

Ἀπὸ τοὺς πρώτους διώκτας τοῦ χριστιανισμοῦ ἦτο ὁ Παῦλος, πρὶν γίνεῖ ὁ μέγας ἀπόστολος τῆς νέας θρησκείας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων ἔγινε διωγμὸς τῶν χριστιανῶν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸν ὅποιον ἐμαρτύρησεν ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων.

Τὸ ἔτος δὲ 67 εἰς τὴν Ρώμην ἔγινε φοβερὸς διωγμὸς ἐπὶ Νέρωνος μὲ πολλὰ θύματα. Χριστιανοὶ εἶχαν δεθῆ σὲ πασάλους στοὺς δρόμους, ἀλειμμένοι μὲ πίσσαν καὶ ἐκαίγοντο σὰν λαμπάδες.

Ἀργότερα ἔγιναν γενικοὶ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν εἰς ὅλην τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἐξῆλθε μὲν καταματωμένη, ἀλλὰ δὲν ἔκλυσε τὸν τράχηλον, **μέχρις οὗ ἐθριάμβευσε** διὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ μέγας, μὲ τὸ Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, τὸ ἔτος 313, ἀνεγνώρισεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ὅλαι αἱ μέχρι τότε κατασχεθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ περιουσίαι ἐπεστράφησαν καὶ οἱ ἱεροὶ ναοὶ ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν ἐλευθέρως.

Ἡ Ἐκκλησία, τιμῶσα τὸν πρῶτον χριστιανὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον καὶ τὴν μητέρα του Ἐλένην, διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας ποὺ προσέφεραν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, τοὺς ἀνεκλήρυσεν ἁγίους καὶ ἰσαποστόλους (21 Μαΐου).

Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔλειψαν μέχρι σήμερον, ἀλλὰ, κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, «καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16, 18). Δηλαδή, «καμμία δύναμις εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν ἔξαφανίσῃ».

Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν

Ὁ Χριστὸς ἵδρισε τὴν **Μίαν, Ἁγίαν καὶ Καθολικὴν Ἐκκλησίαν** ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ **Μία Ἐκκλησία** ἔχει χωρισθῆ (σχισθῆ) σὲ τρία μεγάλα κομμάτια.

Τὸ πρῶτο μεγάλο σχίσμα ἔγινε μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ

Λύσεως, ἐξ αἰτίας τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας οἱ ἐπίσκοποι ἀξιοῦσαν νά ἐπιβάλλουν τὴν ἐξουσίαν τους ἐπὶ ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκτὸς τούτου ἐδημιούργησαν καινούργιες διδασκαλίαι, ἀγνώστες εἰς τὰς ἁγίας ἐπιτάξεις οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ ἐπομένως ἀπαράδεκτες. Ἀργότερα δὲ κατήργησαν καὶ τὸν θεσμόν τῶν συνόδων καὶ ὁ Πάπας τῆς Ρώμης ἀπέβη δικτάτωρ τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἄλλαξε τίποτε ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ διατηρεῖ τὴν πίστιν ὅπως τὴν παρέλαβε. Εἰς αὐτὴν περιλαμβάνονται, ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως:

- 1) Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.
- 2) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.
- 3) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.
- 4) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.
- 5) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας.
- 6) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου.
- 7) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.
- 8) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας.
- 9) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας.
- 10) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας.
- 11) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας (Ἰβηρίας).
- 12) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας.
- 13) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας.

Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Λύσεως ἄρχισε τὸ 867 ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου τοῦ μεγάλου καὶ Πάπα Ρώμης Νικολάου τοῦ Α΄.

Ὁριστικῶς ἀπεχωρίσθησαν αἱ δύο Ἐκκλησίαι τὸ ἔτος 1054 ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ Κηρουλαρίου καὶ Πάπα Ρώμης Λέοντος τοῦ Θ΄.

Ἐκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἔγιναν ἀπόπειραι διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Λύσεως, ἀλλὰ ὅλες ἀπέτυχαν.

Τὸ δεύτερον μεγάλο σχίσμα ἔγινε μέσα στοὺς κόλπους τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας.

Σὶ μεγάλες ὑπεβολές τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἐπροκάλεσαν σοβαρὰς ἀντιδράσεις καὶ τὸ ἔτος 1517 ὁ Αὐγουστινιανὸς μοναχὸς Μαρτίνος Λούθηρος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιττεμβέργης (Πρωσσίας), ἐπανεστάτησε κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτοτε ἐδημιουργήθη τὸ τρίτο μεγάλο τμήμα τῆς Ἐκκλησίας οἱ Διαμαρτυρομένοι ἢ Προτεστάνται.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων περιέχει πάρα πολλὰς

υποδιαιρέσεις. Κάθε μία δὲ ἀπὸ αὐτὰς ἀποτελεῖ Ἐκκλησίαν μὲ ἰδικήν της διδασκαλίαν, διότι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ προτεσταντισμοῦ εἶναι ἡ ἐλευθέρη μελέτη καὶ ἐρμηνεία τῆς Γραφῆς ἀπὸ κάθε πιστόν.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ὡς πηγὴν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως δέχονται **μόνον τὴν Ἁγίαν Γραφήν**, ἀπορρίπτουν δὲ καὶ ἀρνοῦνται τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

Ἡ Ὁρθοδοξία

Ὁρθόδοξος λέγεται ἐκεῖνος ποὺ διατηρεῖ τὴν ὀρθὴν πίστιν. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀκολουθεῖ ὅσα διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὅσα ἔχουν ἀποφασίσει αἱ ἅγιοι ἑπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Ἡ Λυτικὴ Ἐκκλησία, μετὰ τὸ σχίσμα, ἐδημιούργησε δόγματα καὶ παράδοσιν, ποὺ δὲν στηρίζονται οὔτε εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, οὔτε εἰς τὴν γνώμην καὶ τὰς ἀποφάσεις **ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ**, δηλαδὴ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ὁ δὲ Προτεσταντισμὸς ἔχει ἀρνηθῆ τὸ κῆρος καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Ἱ. Παράδοσιν) καὶ ἀρκεῖται μόνον εἰς ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

ΤΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εἰσαγωγή	Σελ.	3
Κεφ. Α΄.		
Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως	»	5
Ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ	»	6
Κεφ. Β΄.		
Περὶ Θρησκείας — Τὶ εἶναι θρησκεία	»	8
Αἱ πρῶται θρησκείαι	»	9
Ἄνοδος τῶν θρησκειῶν	»	9
Αἱ ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείαι	»	10
Κεφ. Γ΄.		
Περὶ Λατρείας — Τὶ εἶναι λατρεία	»	10
Σχέσις λατρείας καὶ θρησκείας	»	11
Ἡ ἀρχαία λατρεία	»	11
Περὶ Ναῶν — Πῶς ἐκτίζοντο οἱ ναοὶ	»	11
Οἱ ρυθμοὶ τῶν ναῶν	»	12
Τὰ μέρη τοῦ ναοῦ		
Ὁ Ἱερεὺς Κληρὸς	»	15
Αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι (Τακτικαὶ Ἀκολουθίαι)	»	17
Ἑκτακτοὶ Ἀκολουθίαι — Ἱερὰ Μυστήρια	»	18
Τὰ λειτουργικὰ βιβλία	»	25
Περὶ ἑορτῶν (ἡμέραι λατρείας, διαίρεσις ἑορτῶν, δεσπο- τικαὶ ἑορταὶ)	»	28
Περὶ τοῦ Πάσχα (Κινητὰ ἑορταὶ)	»	30
Θεομητορικαὶ ἑορταὶ	»	35
Ἑορταὶ τῶν Ἀγίων	»	36

Κεφ. Δ'.

Ἱστορία τῆς θείας Ἀποκαλύψεως (Τὶ εἶναι θεία ἀποκάλυψις)	Σελ. 36
Ἡ Ἀγία Γραφή (Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη)	» 38
Οἱ Πατριάρχαι	» 38
Ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον	» 39
Ὁ Μωϋσῆς καὶ τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων	» 40
Ὁ Δεκάλογος.	» 41
Οἱ Προφῆται	» 42

Κεφ. Ε'.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη	» 43
Ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	» 44
Ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος	» 45
Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ (Διδασκαλία)	» 46
Οἱ Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ	»

Κεφ. ΣΤ'.

Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία (Μακαρισμοὶ)	» 47
Περὶ φόβου	» 49
Περὶ ὄρκου	» 49
Περὶ ἀνεξικακίας, περὶ ἀγάπης	» 50, 51
Περὶ ἐλεημοσύνης	» 52
Περὶ προσευχῆς, νηστείας καὶ πνευματικῶν θησαυρῶν	» 52, 53
Οἱ γνήσιοι ὄπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ	» 54

Κεφ. Ζ'

Αἱ Παραβολαὶ (Παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου)	» 55
Παραβολὴ Τελώνου καὶ Φαρισαίου	» 58
Παραβολὴ τοῦ Σπορέως	» 60
Παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου	» 62

Κεφ. Η'.

Τὰ θαύματα (Τὶ εἶναι θαύματα, διαίρεσις θαυμάτων)	» 65
Τὸ θαῦμα ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας	» 66
Ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας	» 67
Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ	» 68
Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου	» 70

Κεφ. Θ'.

Ἡ Ἱερὰ Παράδοσις (Αἱ Σύνοδοι)	Σελ.	72
Οἱ Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας	»	73
Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι	»	74

Κεφ. Ι'.

Ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ — Ἰδρύσις τῆς Ἐκκλησίας. Σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας	»	76
Διαιρέσις τῆς Ἐκκλησίας	»	77
Ἡ Πεντηκοστή	»	77
Αἱ Πρῶται Ἐκκλησίαι. Τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων	»	78
Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	»	79
Τὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων (ἡ Καινὴ Διαθήκη)	»	80

Κεφ. ΙΑ'.

Διοικήσις τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν	»	81
Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν	»	81
Αἵρέσεις καὶ Διωγμοί	»	82
Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν	»	83
Ἡ Ὁρθοδοξία	»	85

024000025530

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡΙΘ. { ΠΡΩΤ. 2035
 { ΔΙΕΚΠ. 888

ΑΘΗΝΑΙ, 22 Σεπτεμβρίου 1959.

Π ρ ό ς

Τόν κ. Ἀνδρέαν Π. Βλαντίκιν

Καθηγητὴν Θεολόγον

Ἐ ν τ α θ θ α

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 7—9—1959 ὑμετέρας αἰτήσεως, δι' ἧς ὑπεβλήθη πρὸς ἔγκρισιν βιβλίον σας, ὑπὸ τὸν τίτλον "ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ,, διὰ τὰς Τεχνικὰς καὶ Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς, συμφώνως πρὸς τὸ Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τοῦ οἰκείου Ὑπουργείου, κατάλληλον δὲ καὶ διὰ τὰς Ἐμπορικὰς Σχολὰς, γνωρίζομεν ὑμῖν, Συνοδικῇ διαγνώμῃ καὶ ἀποφάσει, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν χρῆσιν καὶ κυκλοφορίαν τοῦ ὡς εἴρηται βιβλίου ὑμῶν, μηδὲν τὸ ἀπαδὸν περιέχοντος πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς Ἱεράς Παραδόσεις τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, συγχαίροντες δ' ὑμῖν ἐπὶ τῇ ἐπιμελημένῃ καὶ λίαν ὠφελίμῳ συγγραφῇ τοῦ ἐν λόγῳ ποιήματος, ἐπευλογοῦμεν ὑμᾶς, ἐπὶ τῷ τέλει καρποφόρου συνεχίσεως τῶν προσπαθειῶν σας.—

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

(Τ.Σ.) ΑΡΧΙΜ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ